

(ร่าง) แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑
(พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖)

จัดทำโดย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม

คำนำ

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) ฉบับที่ ๑ เกิดขึ้นจากความริเริ่มของรัฐบาลในการตระหนักถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน อันสืบเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจ รัฐบาลจึงมีความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเชื่อมโยงนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการต่างๆ ในประเทศ พันธกรณีระหว่างประเทศ กับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ทั้งในมิติการกำหนดหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองประชาชน (Protect) กำหนดความคาดหวังต่อภาคธุรกิจให้ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) และกำหนดหน้าที่ของภาครัฐและภาคธุรกิจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจ (Remedy) ซึ่งเป็นสามหลักการสำคัญตามกรอบแนวทางหลักการ UNGPs ดังกล่าว

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในฐานะหน่วยงานหลักที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ได้เริ่มดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ด้วยความมุ่งหวังให้เป็นกรอบแนวทางพื้นฐานในการปฏิบัติงานให้กับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกัน บรรเทา และแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ โดยที่ผ่านมามีการจัดประชุม สัมมนา หรือ ร่วมกับทุกภาคส่วน ควบคู่กับการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับหลักการ UNGPs อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปี ๒๕๖๑ รัฐบาลได้เชิญคณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชน กับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือ คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) มาเยือนไทย และได้มีโอกาสหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งคณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มองว่ากระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วน เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ เป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของไทย และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สุดท้ายนี้ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ทุกท่าน รวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ ที่ได้ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑ ของประเทศไทย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกภาคส่วนจะร่วมมือกันขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

พฤษภาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

	บทสรุปผู้บริหาร		
บทที่ ๑	บทนำ		๑
	๑.๑	หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑
	๑.๒	แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๗
	๑.๒	การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในบริบทของต่างประเทศ	๙
	๑.๓	ประเทศไทยและการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๐
บทที่ ๒	กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		๑๑
	๒.๑	กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๑
	๒.๒	ประเด็นหลัก (Key Priority Area) ที่บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๕
	๒.๓	ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนกับแผนและนโยบายระดับชาติอื่นๆ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	๑๕
	๒.๔	กรอบระยะเวลาบังคับใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๗
บทที่ ๓	สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน		๑๙
	๓.๑ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน		๑๙
	๓.๑.๑	สถานการณ์ในภาพรวม	๑๙
	๓.๑.๒	ข้อท้าทาย	๒๒
	๓.๑.๓	แผนปฏิบัติการ	๒๕
	๓.๒ แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		๔๙
	๓.๒.๑	สถานการณ์ในภาพรวม	๔๙
	๓.๒.๒	ข้อท้าทาย	๕๕
	๓.๒.๓	แผนปฏิบัติการ	๕๘
	๓.๓ แผนปฏิบัติการด้านน้กปกป้องสิทธิมนุษยชน		๗๙
	๓.๓.๑	สถานการณ์ในภาพรวม	๗๙
	๓.๓.๒	ข้อท้าทาย	๘๓
	๓.๓.๓	แผนปฏิบัติการ	๘๕
	๓.๔ แผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ		๙๖
	๓.๔.๑	สถานการณ์ในภาพรวม	๙๖
	๓.๔.๒	ข้อท้าทาย	๙๙
	๓.๔.๓	แผนปฏิบัติการ	๑๐๑

บทที่ ๔	การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนไปสู่การปฏิบัติ และการกำกับ ติดตาม และประเมินผล		๑๑๗
	๔.๑	ตัวอย่างแผนการดำเนินงานระยะสั้น (๒ ปี)	๑๑๗
	๔.๒	ตัวอย่างแผนการดำเนินงานระยะยาว (๕ ปี)	๑๑๘
	๔.๓	กลไกกำกับ ดูแล และติดตามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๑๙
	๔.๔	การประเมินผลแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๑๙
	๔.๕	ทิศทางของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน	๑๑๙

บทสรุปผู้บริหาร

๑. ความเป็นมาของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑

สืบเนื่องจากการที่คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) ได้มีข้อมติที่ ๑๗/๔ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ รับรองหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเฝ้าระวัง และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ โดยหลักการ UNGPs ได้กำหนดหน้าที่ให้กับภาครัฐในการคุ้มครองประชาชนไม่ให้ถูกละเมิด (Protect) กำหนดหน้าที่ภาคธุรกิจให้ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) และกำหนดหน้าที่ของภาครัฐและภาคธุรกิจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ หรือ ถูกละเมิด อันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ (Remedy) ทั้งนี้ ในการนำหลักการ UNGPs มาขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น คณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติ และองค์กรธุรกิจอื่นๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) ได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) ขึ้น โดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นพื้นฐานในการยกร่าง และสามารถปรับได้ตามบริบทสถานการณ์ของแต่ละประเทศ เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ สามารถบังคับใช้และแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑ ของประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นจากความริเริ่มของรัฐบาลที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญ จำเป็น และเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ เนื่องจากในระยะหลังได้มีจำนวนข้อร้องเรียนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจ (Voluntary Pledge) พร้อมทั้งตอบรับข้อเสนอแนะของประเทศสวีเดนในเวทีการประชุมเพื่อทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ สมัยที่ ๒๕ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส เพื่อยืนยันความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ เคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนรับรองว่าจะจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเพื่อนำมาตรการตามหลักการ UNGPs ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๐ มอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งกำกับให้เร่งปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๒. กรอบแนวคิด กระบวนการจัดทำ และสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑

๒.๑ กรอบแนวคิด

การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑ มีกรอบแนวคิดมาจากการเชื่อมโยงหลักการ UNGPs เข้ากับบริบทของประเทศไทย อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ แนวปฏิบัติ และบริบทสถานการณ์ภายในประเทศ รวมถึงพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และมาตรฐานสากลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงข้อท้าทายและประเด็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไข ภายในกรอบระยะเวลาการบังคับใช้แผนปฏิบัติการฯ ตลอดจนการรับฟังข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนเพื่อเติมเต็มให้แผนปฏิบัติการฯ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สะท้อนข้อเท็จจริง และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริงเป็นสำคัญ

๒.๒ กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับ Guidance on National Action Plans on Business and Human Rights ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะทำงานด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติ และองค์กรธุรกิจอื่นๆ ของสหประชาชาติ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือ คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) เพื่อเป็นแนวทางให้กับประเทศต่างๆ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ของประเทศไทย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ สำหรับกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐) การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ อาทิ ผู้แทนไทยในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สมาคมเครือข่าย Global Compact ประเทศไทย และภาคประชาสังคมลงพื้นที่จัดการประชุมในระดับภูมิภาคเพื่อรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ทั้งในเชิงพัฒนาการ ปัญหา อุปสรรค ข้อท้าทาย เพื่อจะได้ทราบถึงสถานการณ์ภาพรวมของประเทศ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกร่างแผนปฏิบัติการฯ

ระยะที่ ๒ (ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑) การยกร่างและวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (รอบที่ ๑) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยกร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) ขึ้น และได้้นำร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) ดังกล่าว ไปหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ใน ๕ ภูมิภาคทั่วประเทศ พร้อมทั้งได้นำขึ้นสู่เว็บไซต์ ครั้งที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน - ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวมทั้งได้เปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์แสดงความคิดเห็นสามารถ

จัดส่งข้อเสนอแนะทางไปรษณีย์ได้เพื่อขอรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) นอกจากนี้ รัฐบาลได้เชิญคณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือ คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) มาเยือนประเทศไทย ซึ่งคณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ UNGPs และบริบทของประเทศไทย ซึ่งข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากทุกภาคส่วนได้ถูกนำมาประมวลเพื่อปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ ๓ (ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒) การวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (รอบที่ ๒) และการปรับปรุงแก้ไขร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดประชุมกลุ่มย่อย (Cluster) กับองค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจ เพื่อขอรับฟังความเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ จากกลุ่มเป้าหมายต่างๆ รวมทั้งได้มีการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ เป็นระยะๆ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นได้มีการนำร่างแผนปฏิบัติการฯ (ฉบับปรับปรุงหลังการประชุมกลุ่มย่อย) ขึ้นสู่เว็บไซต์ ครั้งที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ - ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒ เพื่อขอรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย จากนั้น จึงได้นำไปประมวลเพื่อปรับปรุงเป็นร่างแผนปฏิบัติการฯ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒.๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๒.๓.๑ สารสำคัญ

ร่างแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย ๔ บทที่สำคัญ ดังนี้

(๑) บทที่ ๑ บทนำ เป็นการกล่าวถึงสาระสำคัญพื้นฐานของหลักการ UNGPs การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในบริบทของต่างประเทศ และความเป็นมาในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในประเทศไทย

(๒) บทที่ ๒ กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วยขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ประเด็นหลัก (Key Priority Areas) ที่บรรจุในแผนปฏิบัติการฯ ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการฯ กับแผนและนโยบายระดับชาติอื่นๆ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และกรอบระยะเวลาการบังคับใช้แผนปฏิบัติการฯ

(๓) บทที่ ๓ สารสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งประกอบด้วย ๑) แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน ๒) แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ๓) แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ๔) แผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ ซึ่งเนื้อหาของแผนปฏิบัติการแต่ละด้านจะประกอบด้วยสถานการณ์ในภาพรวม ข้อท้าทาย และแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ซึ่งประกอบด้วยแผนกิจกรรมที่จะดำเนินการ หน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลาดำเนินการ ตัวชี้วัด และความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมที่จะดำเนินการกับยุทธศาสตร์ชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๔) บทที่ ๔ การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ และการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยตัวอย่างแผนการดำเนินงานระยะสั้น แผนการดำเนินงานระยะยาว กลไกกำกับดูแล และติดตามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ การประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ และทิศทางของแผนปฏิบัติการฯ

๒.๓.๒ การกำหนดตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดตามแผนปฏิบัติการฯ เป็นแบบผสมผสานทั้งตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ และตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ซึ่งกำหนดแตกต่างกันไปตามแต่ละกิจกรรม โดยขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ เป็นหลัก ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเป็นสำคัญ ซึ่งตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ จะถูกนำมาใช้สำหรับการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

๒.๓.๓ กลไกขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ จะดำเนินการโดยหน่วยงานที่ถูกระบุให้เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม สำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ นั้น จะดำเนินการผ่านทางกลไก คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ซึ่งแต่งตั้งขึ้นภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ทั้งนี้ องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว จะประกอบด้วยอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นประธานอนุกรรมการฯ และมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ร่วมเป็นอนุกรรมการฯ

๒.๓.๔ ประโยชน์ที่จะได้รับ

ด้านสถานการณ์ภายในประเทศ

-หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจมีกรอบแนวทางในการส่งเสริม คุ้มครอง และปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ และเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

-ส่งเสริมการประสานความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เนื่องจากแผนปฏิบัติการฯ ให้ความสำคัญกับกระบวนการเจรจาและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบ

ด้านสังคม

-ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสุขในชีวิต จากการที่ประเทศไทยมีหลักประกันด้านสิทธิและเสรีภาพที่ทัดเทียมกับสิทธิมนุษยชนสากล

-ยืนยันว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เคารพการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนอย่างบูรณาการทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ และภาคประชาสังคม อันจะนำไปสู่สังคมที่พัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้านเศรษฐกิจและการลงทุน

-สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนที่จะมาลงทุนในประเทศไทย

-ดึงดูดและขยายฐานลูกค้าให้กับนักธุรกิจไทยที่ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน

ด้านระหว่างประเทศ

-สะท้อนความร่วมมือในการปฏิบัติตามหลักการ UNGPs ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ได้รับการยอมรับในทางระหว่างประเทศ

-ยืนยันเจตนาธรมณ์และความตั้งใจจริงของรัฐบาลไทยในการปกป้องและคุ้มครองประชาชนไม่ให้ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการประกอบธุรกิจ

-เน้นย้ำบทบาทผู้นำของประเทศไทยในภูมิภาคอาเซียนและสร้างการยอมรับประเทศไทยในสังคมระหว่างประเทศ

-ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs)

หลักการ UNGPs เกิดจากการศึกษาสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนกับการดำเนินธุรกิจทั่วโลกของศาสตราจารย์ John Ruggie ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบรรษัทข้ามชาติและองค์กรเอกชน (แต่งตั้งในสมัยนาย Kofi Annan ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ) ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ ทั้งนี้ หลักการ UNGPs ถือเป็นเอกสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของรัฐและความรับผิดชอบของภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม หลักการ UNGPs ไม่ถือเป็นตราสารระหว่างประเทศที่ก่อให้เกิดพันธกรณีให้รัฐต้องปฏิบัติตาม ไม่มีสภาพบังคับ หรือมีองค์ระดับระหว่างประเทศที่กำกับดูแลการปฏิบัติตาม ดังนั้น การรับหลักการ UNGPs ไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะโดยรัฐ หรือเอกชน จึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความสมัครใจ

หลักการ UNGPs ประกอบด้วยสาระสำคัญจำนวน ๓๑ ข้อ ซึ่งประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน ๓ เสาหลัก ดังนี้

เสาหลักที่ ๑ การคุ้มครอง (Protect) กำหนดหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (ข้อ ๑-๑๐) กล่าวคือ รัฐมีหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิไม่ว่าจะโดยรัฐ หรือบุคคล/องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจเอกชน โดยแม้รัฐจะไม่ต้องรับผิดชอบในการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเอกชน แต่รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้มีการป้องกัน ลงโทษ และเยียวยา ในกรณีที่เกิดการละเมิดโดยนโยบายหรือ มาตรการ เช่น การอำนวยความสะดวก อื่นทั้งรัฐมีหน้าที่ในการสื่อให้ทราบถึงความคาดหวังต่อภาคเอกชนที่ดำเนินการ หรือจดทะเบียนภายในดินแดนของตนให้เคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ หมายรวมถึง การดำเนินธุรกิจในต่างประเทศของเอกชนจากรัฐนั้นๆ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการดำเนินธุรกิจดังกล่าวมีรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือร่วมให้การสนับสนุนด้วยความเชื่อมโยงระหว่างรัฐ-ธุรกิจ ซึ่งหลักการ UNGPs ข้อ ๔-๖ ยังกล่าวถึงหน้าที่ของรัฐในการประกันสิทธิในกรณีการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ กรณีรัฐทำสัญญาจ้างเอกชน และกรณีรัฐทำธุรกรรมเชิงพาณิชย์กับเอกชน (เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง) อาทิ การกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไว้ในสัญญาระหว่างรัฐ-เอกชน

รายละเอียดของเสาหลักที่ ๑ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (The state duty to protect human rights) (ข้อ ๑-๑๐) สามารถสรุปได้ดังนี้

ก. หลักการพื้นฐาน

ข้อ ๑ รัฐต้องคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากการกระทำที่ไม่ชอบ รวมถึงการถูกละเมิดสิทธิโดยฝ่ายต่างๆ รวมถึงองค์กรธุรกิจ โดยให้ใช้มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกัน สืบสวนสอบสวน ลงโทษ และเยียวยาการกระทำที่ไม่ชอบดังกล่าว ผ่านทางการใช้นโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และการพิจารณาตัดสินคดีที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๒ รัฐต้องกำหนดความคาดหวังต่อองค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ในดินแดน หรือ เขตอำนาจของรัฐ เพื่อให้ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดกระบวนการ

ข. หลักการดำเนินการ

ข้อ ๓ รัฐควรดำเนินการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยดำเนินการดังนี้

(ก) บังคับใช้กฎหมายที่มุ่งประสงค์ หรือมีผลกำหนดให้องค์กรธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และทบทวนกฎหมายดังกล่าวเป็นระยะๆ เพื่อแก้ปัญหาช่องว่างต่างๆ

(ข) รับรองว่ากฎหมายและนโยบายอื่นๆ ของรัฐที่เกี่ยวกับการก่อตั้งและดำเนินธุรกิจ จะไม่เป็นอุปสรรค แต่เป็นการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน

(ค) ให้คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพแก่ภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดกระบวนการ

(ง) สนับสนุนองค์กรธุรกิจให้สื่อสารต่อสาธารณชนว่าได้แก้ปัญหาลักษณะทางด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไร

ข้อ ๔ รัฐควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยภาคธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของ หรือควบคุมโดยรัฐ หรือที่ได้รับการสนับสนุนและบริการบางส่วนจากรัฐ เช่น หน่วยงานที่ให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก และหน่วยงานที่รัฐประกันการลงทุน หรือค้ำประกันในการลงทุน อาทิ การกำหนดให้ตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน

ข้อ ๕ รัฐควรกำกับดูแลกรณีของรัฐได้แปรรูปกิจการด้านบริการของรัฐให้เป็นเอกชน ทั้งนี้ เพื่อให้ดำเนินการสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ข้อ ๖ รัฐควรส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนให้กับองค์กรธุรกิจที่รัฐร่วมทำธุรกรรมทางพาณิชย์ด้วย เช่น การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ

ข้อ ๗ รัฐควรรับรองว่าการประกอบธุรกิจที่เคารพสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง จะไม่ก่อให้เกิดการละเมิดเนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวจะทำให้มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยรัฐต้องเข้าไปดำเนินการดังนี้

(ก) ช่วยองค์กรธุรกิจตั้งแต่ระยะแรกในการระบุปัญหา ป้องกัน และลดความเสี่ยงจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ

(ข) ให้ความช่วยเหลือองค์กรธุรกิจในการประเมินและแก้ปัญหาลักษณะความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงที่มีพื้นฐานจากเพศสภาพ

(ค) ปฏิเสธการสนับสนุน ให้บริการ หรือร่วมมือกับองค์กรธุรกิจที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งองค์กรธุรกิจที่ปฏิเสธการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

(ง) รับรองว่านโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับ และมาตรการของรัฐที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน จะสามารถแก้ปัญหาลักษณะความเสี่ยงของภาคธุรกิจในการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้อ ๘ รัฐควรรับรองว่าหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับกรม องค์กร และสถาบันของรัฐอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ดูแลภาคธุรกิจมีความเข้าใจ และคำนึงถึงพันธกรณีสิทธิมนุษยชนเมื่อประกอบธุรกิจ รวมถึงให้ข้อมูลข่าวสาร จัดการฝึกอบรม และให้ความสนับสนุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๙ รัฐควรรับรองว่าจะมีนโยบายภายในประเทศที่เพียงพอซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีสิทธิมนุษยชนของรัฐภาคี เมื่อมีการดำเนินนโยบายทางธุรกิจร่วมกับรัฐ หรือ องค์กรธุรกิจอื่นๆ เช่น การทำข้อตกลง หรือสัญญาการลงทุน

ข้อ ๑๐ เมื่อเป็นสมาชิกสถาบันระหว่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นด้านธุรกิจ รัฐควรดำเนินการดังนี้
(ก) รับรองว่าสถาบันเหล่านั้นไม่จำกัดการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสมาชิกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และไม่เป็นอุปสรรคต่อภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน

(ข) สนับสนุนให้สถาบันเหล่านั้นส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และให้ความช่วยเหลือรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ เช่น ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค พัฒนาศักยภาพ และสร้างการรับรู้

(ค) ใช้หลักการ UNGPs เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน พัฒนา และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการกับข้อท้าทายด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน

เสาหลักที่ ๒ การเคารพ (Respect) กำหนดให้บริษัทเอกชนมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน (ข้อ ๑๑-๑๔) กล่าวคือ บริษัทเอกชนเคารพสิทธิมนุษยชนโดยการปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศที่มีไว้เพื่อปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคนในประเทศ นอกจากนี้ บริษัทเอกชนยังควรมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชนซึ่งสามารถกระทำได้ โดยการไม่ละเมิด หรือ หลีกเลี่ยงการละเมิด และการจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยควรตรวจสอบประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิด อีกทั้งดำเนินการเพื่อทำให้ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนนั้นได้รับการบรรเทาหรือแก้ไข กล่าวคือ เอกชนควรมีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) ที่เหมาะสมกับขนาดของกิจการ ความเสี่ยง และผลกระทบจากการดำเนินการ

รายละเอียดของเสาหลักที่ ๒ ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (The corporate responsibility to respect human rights) (ข้อ ๑๑-๑๔) สามารถสรุปได้ดังนี้

ก. หลักการพื้นฐาน

ข้อ ๑๑ องค์กรธุรกิจควรเคารพสิทธิมนุษยชน หลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น และแก้ไขผลกระทบทางลบด้านสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจขององค์กร หรือ องค์กรเข้าไปมีส่วนร่วม

ข้อ ๑๒ หน้าที่ขององค์กรธุรกิจที่ต้องเคารพสิทธิมนุษยชน ให้นำหมายรวมถึงสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับในทางสากล เช่น กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน

ข้อ ๑๓ หน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชนกำหนดให้องค์กรธุรกิจดำเนินการ ดังนี้

(ก) หลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิด หรือ การมีส่วนร่วมทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสิทธิมนุษยชน และต้องแก้ปัญหา หากเกิดผลกระทบดังกล่าว

(ข) หามาตรการป้องกัน หรือลดผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลโดยตรงจากการดำเนินการผลิตภัณฑ์ หรือ บริการขององค์กร แม้จะไม่ได้มีส่วนทำให้เกิดผลกระทบนั้น

ข้อ ๑๔ องค์กรธุรกิจทุกขนาด ทุกภาคส่วน ทุกบริบทในการดำเนินการ ทุกเจ้าของ และทุกโครงสร้าง มีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม มาตรการดำเนินการอาจแตกต่างกันออกไปตามขนาดและความซับซ้อนของการดำเนินการขององค์กร รวมถึงความรุนแรงของผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากองค์กรธุรกิจนั้นๆ

ข้อ ๑๕ เพื่อให้บรรลุหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจควรมีนโยบายและกระบวนการที่เหมาะสมกับขนาด และสภาพแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ ซึ่งรวมถึงประเด็นดังนี้

(ก) ความผูกพันในระดับนโยบายที่สะท้อนความรับผิดชอบว่าจะดำเนินธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชน

(ข) กระบวนการเฝ้าระวังและตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านเพื่อระบุปัญหา ป้องกัน ลดความสูญเสีย และแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชน

(ค) กระบวนการเยียวยาผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งองค์กรธุรกิจอื่นๆ ได้กระทำ หรือมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดขึ้น

ข. หลักการดำเนินการ

ข้อ ๑๖ องค์กรธุรกิจควรแสดงเจตน์จำนงค์เพื่อแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยมีคำแถลงนโยบายซึ่ง

(ก) ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

(ข) ได้รับการแจ้งโดยผู้เกี่ยวข้องทั้งภายใน และ/หรือภายนอก

(ค) แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรต่อบุคลากร หุ้นส่วนทางธุรกิจ และคู่สัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการ การผลิต หรือบริการขององค์กรนั้นๆ

(ง) ประกาศต่อสาธารณะ และมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกไปยังบุคลากร หุ้นส่วนทางธุรกิจ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(จ) สะท้อนในนโยบายและกระบวนการดำเนินการเพื่อผูกพันอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร

ข้อ ๑๗ องค์กรธุรกิจควรทำการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน เพื่อระบุปัญหา ป้องกัน ลดความเสียหาย และรับผิดชอบต่อปัญหาผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ กระบวนการควรครอบคลุมถึงการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริง และที่อาจจะเกิดขึ้น บูรณาการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ติดตามผลการดำเนินการ รวมทั้งมีการสื่อสารต่อสาธารณะเพื่อแจ้งว่าแก้ไขปัญหาอย่างไร การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน ควรดำเนินการดังนี้

(ก) ควรครอบคลุมผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนที่องค์กรธุรกิจอาจก่อให้เกิด หรือ มีส่วนทำให้เกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมขององค์กร หรือเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากการดำเนินการ ผลิตภัณฑ์ หรือ บริการขององค์กร

(ข) มาตรการดำเนินการจะต่างกันตามความซับซ้อนของขนาดองค์กร ความเสี่ยงและความรุนแรงของผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และลักษณะและบริบทของดำเนินธุรกิจ

(ค) ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินการและบริบทขององค์กร

ข้อ ๑๘ องค์กรธุรกิจควรระบุและประเมินผลกระทบทางลบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้น จากการดำเนินการขององค์กร หรือการที่องค์กรเข้าไปมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการดังนี้

(ก) ประเมินความเสี่ยงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนภายใน และ/หรือ ภายนอก ที่เป็นอิสระ

(ข) จัดให้มีการปรึกษาหารืออย่างจริงจังกับกลุ่มที่อาจได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของขนาดองค์กร สภาพ และบริบทของการดำเนินการ

ข้อ ๑๙ เพื่อเป็นการป้องกัน และลดผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจควรบูรณาการข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินผลกระทบจากการดำเนินการ และกระบวนการภายในที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามที่เหมาะสมดังนี้

(ก) การบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการดังนี้

(๑) มอบหมายผู้รับผิดชอบที่มีระดับและหน้าที่ที่เหมาะสมภายในองค์กร ทำหน้าที่แก้ปัญหาผลกระทบ

(๒) กระบวนการตัดสินใจ การจัดสรรงบประมาณ และกระบวนการตรวจตราภายในองค์กร จะช่วยให้มีการตอบสนองต่อผลกระทบดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ข) การดำเนินการที่เหมาะสมจะแตกต่างกันด้วยเหตุผลดังนี้

(๑) องค์กรธุรกิจก่อให้เกิด หรือมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดผลกระทบทางลบด้านสิทธิมนุษยชนหรือไม่ หรือองค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงเพราะผลกระทบดังกล่าวเกี่ยวเนื่องโดยตรงจากการดำเนินการ ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กรหรือไม่

(๒) อำนาจต่อรองขององค์กรธุรกิจในการแก้ปัญหาผลกระทบทางลบดังกล่าว

ข้อ ๒๐ องค์กรธุรกิจควรติดตาม ตรวจสอบ ประสิทธิภาพของการแก้ปัญหาเพื่อดูว่าผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนได้รับการแก้ไขแล้วหรือไม่ โดยการติดตามตรวจสอบควรมีลักษณะดังนี้

(ก) มีตัวชี้วัดด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม

(ข) ให้ความสำคัญกับเสียงสะท้อนจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอก รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ

ข้อ ๒๑ องค์กรธุรกิจควรรายงานผลการดูแลและจัดการผลกระทบอย่างเป็นทางการต่อสังคมภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อองค์กรธุรกิจได้แก้ปัญหาผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไร โดยเฉพาะเมื่อการหยิบยกข้อห่วงกังวลโดย หรือ ในนามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบ องค์กรธุรกิจที่มีการดำเนินการหรือบริบทของการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อฐานรากด้านสิทธิมนุษยชน ควรรายงานอย่างป็นทางการว่าได้มีการแก้ปัญหาอย่างไร โดยการสื่อสารควรมีลักษณะดังนี้

(ก) มีแบบและเวลาที่สะท้อนผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียควรจะเข้าถึงได้

(ข) ให้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอที่จะประเมินว่าการแก้ปัญหาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่องค์กรเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เพียงพอหรือไม่

(ค) ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการละเมิดกฎหมายเรื่องความลับในทางพาณิชย์

ข้อ ๒๒ องค์กรธุรกิจควรจัดให้มี หรือ ให้ความร่วมมือในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยวิธีที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๒๓ องค์กรธุรกิจควรจะ

(ก) ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ และเคารพหลักสิทธิมนุษยชน

(ข) เมื่อมีความขัดแย้ง ให้หาแนวทางที่จะเคารพหลักสิทธิมนุษยชนสากล

(ค) ปฏิบัติตามกฎหมายในการจัดการความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิด หรือ มีส่วนนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

ข้อ ๒๔ เมื่อจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้น องค์กรธุรกิจควรหาแนวทางป้องกัน และบรรเทากรณีผลกระทบที่ร้ายแรงที่สุด หรือ กรณีที่การแก้ไขที่ล่าช้าจะทำให้ไม่สามารถเยียวยาได้ ก่อน

เสาหลักที่ ๓ การเยียวยา (Remedy) กล่าวคือ ผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ ควรเข้าถึงการเยียวยาได้ โดยรัฐมีหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวน ลงโทษ และแก้ไขสถานการณ์ ซึ่งสามารถทำได้ผ่านกระบวนการยุติธรรม หรือช่องทางอื่นของรัฐ หรือช่องทางที่ไม่เป็นทางการที่รัฐจัดให้ รวมถึงผ่านกลไกรับข้อร้องเรียน โดยบริษัทเอกชนมีความรับผิดชอบในระดับบริษัทในการจัดให้มีกระบวนการปรึกษาหารือ ให้ข้อมูล แจ้งเตือนถึงผลกระทบที่อาจมีต่อบุคคล หรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีแนวทางแก้ไข หรือบรรเทาความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำของบริษัท

รายละเอียดของเสาหลักที่ ๓ การเข้าถึงการเยียวยา (Access to remedy) (ข้อ ๒๕-๓๑) สามารถสรุปได้ ดังนี้

ก. หลักการพื้นฐาน

ข้อ ๒๕ รัฐต้องใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อรับรองว่าเมื่อมีการละเมิดเกิดขึ้นภายในดินแดน และ/หรือเขตอำนาจ ผู้ได้รับผลกระทบจะมีช่องทางการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการทางตุลาการ บริหาร นิติบัญญัติ หรือมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสม

ข. หลักการดำเนินการ

ข้อ ๒๖ รัฐควรใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมภายในประเทศ ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับธุรกิจ รวมทั้งพิจารณามาตรการลดอุปสรรคทางกฎหมาย การปฏิบัติ และอุปสรรคที่อาจนำไปสู่การปฏิเสธการเข้าถึงการเยียวยา

ข้อ ๒๗ รัฐควรจัดให้มีกลไกร้องทุกข์เยียวยานอกกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ควบคู่ไปกับกลไกทางกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของกลไกของภาครัฐที่เยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ

ข้อ ๒๘ รัฐควรพิจารณาแนวทางอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงกลไกการเยียวยาที่ไม่ใช่ของรัฐ สำหรับกรณีการละเมิดมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ

ข้อ ๒๙ องค์กรธุรกิจควรจัดให้มี หรือ เข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกร้องทุกข์เยียวยาระดับปฏิบัติการ ที่มีประสิทธิภาพสำหรับปัจเจกชน หรือ ชุมชนผู้ได้รับผลกระทบด้วย เพื่อให้กลไกดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาได้ ตั้งแต่ต้น และเยียวยาได้โดยตรง

ข้อ ๓๐ ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายควรประกันการมีกลไกการร้องทุกข์เยียวยาที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ ๓๑ กลไกการร้องทุกข์เยียวยานอกกระบวนการตุลาการ ทั้งที่เป็นของภาครัฐ และที่ไม่ใช่ของภาครัฐ ควร มีลักษณะดังต่อไปนี้

- (ก) ขอบด้วยกฎหมายและมีความเป็นธรรม
- (ข) เข้าถึงได้
- (ค) คาดหมายได้ คือ มีกระบวนการวิธีพิจารณาที่ชัดเจน กรอบเวลาที่ชัดเจน
- (ง) เป็นธรรม
- (จ) โปร่งใส

- (ฉ) สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
- (ช) เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อเนื่อง
- (ซ) มีส่วนร่วมและปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อแก้ปัญหา

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับผลกระทบในบริบทของการดำเนินธุรกิจ ในหลายกรณี อาทิ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมทางการเมืองและกิจการสาธารณะ สิทธิแรงงาน สิทธิชุมชน การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผลกระทบจากโครงการลงทุนหรือพัฒนาขนาดใหญ่ ซึ่งรวมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษ สิทธิที่ดิน สิทธิสุขภาพ สิทธิในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การเลือกปฏิบัติ และสถานการณ์กลุ่มเปราะบางที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยธุรกิจ อาทิ สตรี เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI)

การปฏิบัติตามหลักการ UNGPs ถือเป็นส่งเสริมให้มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างครอบคลุม และสอดคล้องตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่างๆ ที่รัฐเป็นภาคี นอกจากนี้ พัฒนาการของการหารือและการตีความประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในเวทีระหว่างประเทศและประเทศต่างๆ ในบริบทที่ต่างกัน ส่งผลให้มีการนำเสนอแนวคิดอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกันด้วย เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ (Corporate Social Responsibility – CSR) การดำเนินธุรกิจแบบยั่งยืน (Sustainable Business) การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามหลักการ UNGPs เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ สหประชาชาติจึงได้สนับสนุนให้ประเทศสมาชิก จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) โดยใช้หลักการ UNGPs เป็นเกณฑ์เพื่อกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงาน และพัฒนากลไกในการนำหลักการ UNGPs ไปสู่การปฏิบัติในแต่ละประเทศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์จริงของประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้ รัฐจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ ประเมินช่องว่าง (Gap) อันเป็นสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประเมินผลความก้าวหน้าของแผนปฏิบัติการฯ อย่างเป็นระบบ และต้องทบทวนและปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ

๑.๒ แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน มีพื้นฐานมาจาก Guidance on National Plans on Business and Human Rights ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชน กับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือ คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) เพื่อเป็นแนวทางให้กับภาคส่วนต่างๆ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจร่วมกันว่า “No one-size-fit-all” กล่าวคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว สามารถจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการฯ เฉพาะ หรือรวมเป็นส่วนหนึ่งของกรอบนโยบายที่มีอยู่แล้วก็ได้

(๑) กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ

คณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน เป็น ๕ ระยะ ๑๕ ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ ๑ ระยะเริ่มต้น

๑ ประกาศเจตนารมณ์รัฐบาล

๒ สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ

๓ เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่ใช่ภาครัฐ

๔ จัดทำแผนปฏิบัติการ และจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการดังกล่าว

ระยะที่ ๒ การประเมินและหารือกับภาคส่วน

๕ ทำความเข้าใจผลกระทบเชิงลบด้านสิทธิมนุษยชน

๖ ระบุช่องว่างในการปฏิบัติตามหลักการ UNGPs ทั้งของภาครัฐ และภาคธุรกิจ

๗ หารือกับภาคส่วนต่างๆ และกำหนดประเด็นสำคัญลำดับแรก

ระยะที่ ๓ การร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๘ ร่างแผนปฏิบัติการฯ เบื้องต้น

๙ นำร่างแผนปฏิบัติการฯ ไปหารือกับภาคส่วนต่างๆ

๑๐ ปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย และเปิดตัวแผนปฏิบัติการฯ

ระยะที่ ๔ การนำแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ

๑๑ ปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดในแผนปฏิบัติการฯ และร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่อไป

๑๒ ประกันการตรวจตราการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ โดยภาคส่วนต่างๆ

ระยะที่ ๕ การปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ

๑๓ ประเมินผลกระทบจากแผนปฏิบัติการฯ และระบุช่องว่าง

๑๔ หารือกับภาคส่วนต่างๆ และระบุประเด็นสำคัญลำดับแรก

๑๕ ร่างแผนปฏิบัติการฯ ฉบับปรับปรุง และหารือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อปรับปรุงในขั้นสุดท้าย และประกาศใช้

ทั้งนี้ สถานะการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในปัจจุบันของประเทศไทย เป็นการดำเนินการตามแนวทางฯ ระยะที่ ๑-๓ ส่วนระยะที่ ๔-๕ เป็นการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ การติดตาม และปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ และบริบทของประเทศไทยที่เป็นปัจจุบัน

(๒) เนื้อหาสาระของแผนปฏิบัติการฯ

คณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าแม้ว่าแผนปฏิบัติการฯ จะสามารถยกร่างขึ้นมาได้ ในรูปแบบที่แตกต่างกันตามแต่บริบทของแต่ละประเทศ แต่เนื้อหาของแผนปฏิบัติการฯ ควรประกอบด้วย ๔ ส่วนที่สำคัญดังนี้

ส่วนที่ ๑ บทนำ ซึ่งสะท้อนเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการคุ้มครองประชาชนจากผลกระทบทางลบด้านสิทธิมนุษยชนอันสืบเนื่องจากการประกอบธุรกิจ

ส่วนที่ ๒ อธิบายหลักการเบื้องต้นของหลักการ UNGPs ความสัมพันธ์ระหว่างแผนปฏิบัติการฯ และนโยบายของรัฐบาล ข้อท้าทายด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ ๓ ประเด็นปัญหาสำคัญที่จะแก้ไขตามแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยควรระบุ แนวปฏิบัติ หน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลา ตัวชี้วัด ให้ชัดเจน

ส่วนที่ ๔ กระบวนการ และกลไกทบทวน ติดตาม และปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ

ทั้งนี้ เนื้อหาในส่วนที่ ๓ นั้น คณะทำงานสหประชาชาติฯ เน้นว่าต้องเป็นการแก้ปัญหาผลกระทบเชิงลบ จากการประกอบธุรกิจ โดยเป็น (๑) การป้องกัน ลดความเสี่ยง และเยียวยาผลกระทบเชิงลบ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (๒) ควรแก้ปัญหาด้วยการระบุ และเชื่อมโยงกับหลักการ UNGPs ทั้ง ๓ เสาหลัก (๓) ควรใช้วิธีการผสมผสานแบบ Smart mix สำหรับมาตรการแบบบังคับและสมัครใจ มาตรการภายในประเทศและระหว่างประเทศ (๔) ควรพิจารณาความแตกต่างของผลกระทบระหว่างหญิงและชาย เด็กหญิงและเด็กชาย

๑.๓ การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในบริบทของต่างประเทศ^๑

ปัจจุบัน ๒๓ ประเทศทั่วโลกได้มีการบรรจุประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนไว้ในเอกสารระดับชาติแล้ว โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

๑.๓.๑ ประเทศที่จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเป็นการเฉพาะ (Stand-Alone Plan) มีทั้งหมด ๒๐ ประเทศ ประกอบด้วย เบลเยียม ชิลี โคลอมเบีย สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลิทัวเนีย ลักซ์เซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ สโลเวเนีย สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม รูปแบบ เนื้อหา และสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันออกไป โดยหลายประเทศจัดทำขึ้นในรูปแบบกรอบแนวทางการดำเนินงาน (Guidelines) กว้างๆ โดยไม่มีตารางระบุแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน บางประเทศ เช่น สเปน สวิตเซอร์แลนด์ จัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยกำหนดเนื้อหาเฉพาะเสาที่ ๑ และเสาที่ ๓ เนื่องจากเป็นส่วนที่รัฐสามารถดำเนินการได้ ในขณะที่บางประเทศ มีการกำหนดกิจกรรม และหน่วยงานรับผิดชอบ ไว้อย่างชัดเจน เช่น ฝรั่งเศส เดนมาร์ก เป็นต้น

๑.๓.๒ ประเทศที่กำหนดให้ประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน เป็นส่วนหนึ่งของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Included as part of National Human Rights Action Plan) โดยไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเป็นการเฉพาะ ได้แก่ จอร์เจีย และเกาหลีใต้

๑.๓.๓ ประเทศที่จัดทำแผนปฏิบัติการที่มีลักษณะใกล้เคียง คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการประกอบธุรกิจที่มีความรับผิดชอบ (National Action Plan on Responsible Business Conduct) ซึ่งเป็นการอ้างอิงจากแนวทางของ OECD Guidelines แต่มีผลบังคับใช้ครอบคลุมถึงประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนด้วย

ทั้งนี้ ในทางระหว่างประเทศ คณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้เน้นย้ำมาโดยตลอดว่าการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละประเทศ และไม่มีรูปแบบตายตัว ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และบริบทของแต่ละประเทศ สิ่งสำคัญที่สุด คือ การสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

^๑ ข้อมูล ณ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒ จาก The Danish Institute for Human Rights <http://globalnaps.org>

๑.๔ ประเทศไทยและการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นจากความริเริ่มของรัฐบาลที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญ จำเป็น และเร่งด่วนในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ สืบเนื่องจากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลถึงแนวทางการจัดตั้งกลไกหรือกำหนดภารกิจเพื่อกำกับดูแลการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทย ให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชนโดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นกรอบในการดำเนินการ ดังปรากฏในรายงานสองฉบับ ฉบับแรก คือ กรณีการดำเนินงานของธุรกิจน้ำตาล และฉบับที่สองคือ กรณีการดำเนินงานโครงการทำเรื่อน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจทวาย ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลสืบเนื่องจากการประกอบธุรกิจนั้น เห็นได้จากการให้คำมั่นโดยสมัครใจ (Voluntary Pledge) ในช่วงการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ สมัยที่ ๒๕ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ โดยรัฐบาลได้ยืนยันว่าจะส่งเสริมหลักการสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจ รวมทั้งได้ตอบรับข้อเสนอแนะของประเทศสวีเดน ซึ่งเสนอให้ประเทศไทยพัฒนา รับรอง และบังคับใช้แผนปฏิบัติการฯ เพื่อปฏิบัติตามหลักการ UNGPs ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ตอบรับข้อเสนอแนะและให้คำมั่นโดยสมัครใจดังกล่าวแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดทำ “แผนการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับและคำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก UPR” โดยพิจารณากิจกรรม กรอบระยะเวลา และหน่วยงานรับผิดชอบที่มีความเหมาะสมกับข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น จากนั้นได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว มีมติเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๐ เห็นชอบร่างแผนการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับและคำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก UPR โดยในส่วนของประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนตามที่ได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจและตอบรับข้อเสนอแนะไว้ คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ พร้อมทั้งกำชับให้เร่งปฏิบัติตามแผนดังกล่าว ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เหตุที่รัฐบาลมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานภาครัฐภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ที่รับผิดชอบงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงสนธิสัญญาและกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) และกลไก UPR อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำ ขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผล แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอีกด้วย

บทที่ ๒

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๒.๑ กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เริ่มดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ โดยที่ผ่านมาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

(๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม ได้มีคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๕๕๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นประธาน และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงแรงงาน เป็นต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา กำหนดแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนฯ ส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ นำแผนปฏิบัติการฯ ไปปฏิบัติ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ และปรับปรุงแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการดำเนินงานให้สอดคล้องตามหลักการ UNGPs มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามหลักการ UNGPs และการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงได้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นใหม่ เป็นคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๘๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยองค์ประกอบพื้นฐานและอำนาจหน้าที่ยังคงเหมือนเดิม แต่ได้เพิ่มเติมผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ด้วย ทั้งนี้ ที่ผ่านมามี คณะกรรมการฯ ได้จัดประชุมร่วมกันเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ

(๒) การจัดประชุมระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Dialogue on Business and Human Rights) ครั้งที่ ๑

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับผู้แทนไทยในคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) และสมาคมเครือข่ายโกลบอล คอมแพ็ค ประเทศไทย จัดการประชุมระดับชาติฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ เพื่อ (๑) เปิดตัวการดำเนินงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการของกระทรวงยุติธรรม (๒) สร้างความตระหนักเกี่ยวกับหลักการ UNGPs (๓) แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของภาคส่วนต่างๆ (๔) วางแผนการขับเคลื่อนงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนร่วมกับทุกภาคส่วน สำหรับข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมฯ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้นำไปประมวล เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา

และสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเบื้องต้นในภาคธุรกิจ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

(๓) การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ (First Regional Consultation)

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับผู้แทนไทยในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) สมาคมเครือข่ายโกลบอล คอมแพ็ค ประเทศไทย มูลนิธิมานุษยะ และเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อกระบวนการ UPR ลงพื้นที่ระดับภูมิภาค ๔ ภูมิภาค (เชียงใหม่ – ขอนแก่น – ระยอง-สงขลา) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในแต่ละภูมิภาค โดยการจัดประชุมร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและธุรกิจ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจ ฯลฯ ทั้งนี้ การประชุมในแต่ละภูมิภาคจะเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือ การประชุมจะเริ่มด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ทราบถึงหลักการพื้นฐานของ UNGPs การดำเนินงานของภาครัฐและภาคธุรกิจเพื่อขับเคลื่อนหลักการ UNGPs แผนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนภาคประชาสังคมในพื้นที่ จากนั้น ในช่วงท้ายของการประชุมจะเป็นการแบ่งกลุ่มเพื่ออภิปรายถึงสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ข้อห่วงกังวล พร้อมทั้งได้ขอให้แต่ละกลุ่มพิจารณาคัดเลือกประเด็นสำคัญลำดับต้น ๓ ประเด็นในพื้นที่ซึ่งควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

(๔) การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับผู้แทนไทยในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) มูลนิธิมานุษยะ และเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อกระบวนการ UPR จัดการประชุมฯ ระหว่างวันที่ ๒ – ๓ กันยายน ๒๕๖๐ ณ โรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เชี่ยวชาญแทนจากประเทศต่างๆ เกี่ยวกับประเด็นด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงการขับเคลื่อนหลักการ UNGPs แนวทางในการประเมินสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

(๕) การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับผู้แทนไทยในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) มูลนิธิมานุษยะ และเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อกระบวนการ UPR จัดการประชุมฯ ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ – ๑ มีนาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมดิ เอ็มเมอรัลด์ กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายผลการศึกษาสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยของภาคประชาสังคม ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานฯ รวมทั้งได้รวบรวมประเด็นที่ได้รับการสะท้อนในที่ประชุมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนต่อไป

(๖) การรับรองการเยือนของคณะทำงานด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ ของสหประชาชาติ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises)

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ รับรองการเยือนของคณะทำงานสหประชาชาติฯ ในช่วงระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม – ๔ เมษายน ๒๕๖๑ โดยคณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้หารือร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค (สงขลา เชียงใหม่ ขอนแก่น สมุทรสาคร) เพื่อติดตามสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของไทย จากนั้น ได้ออกรายงานสรุปผลการเยือนไทยเบื้องต้น รวมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนไทยให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มองว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนทั้งในชั้นการเตรียมการ การรับรองการเยือน การหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้นำข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะดังกล่าวไปประมวลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

(๗) การประชุมเพื่อวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ (Second Regional Consultation)

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนที่ได้จากการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลในระดับภูมิภาค การประชุมหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ การเยือนของคณะทำงานสหประชาชาติฯ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ มาประมวล และจัดทำเป็นร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน จากนั้น ได้ร่วมกันลงพื้นที่ระดับภูมิภาค ๕ ภูมิภาค (ระยอง-สงขลา-เชียงใหม่-ขอนแก่น-กรุงเทพฯ) เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้วิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ เพื่อจะได้รวบรวมข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ มาประกอบการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ

(๘) การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนผ่านทางเว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และไปรษณีย์

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้นำร่างแผนปฏิบัติการฯ ขึ้นสู่เว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อให้สาธารณชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น โดยมีกำหนดตั้งแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน – ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์แสดงความคิดเห็น หรือจัดส่งข้อเสนอแนะทางไปรษณีย์ได้ เพื่อจะได้นำข้อคิดเห็นต่างๆ ไปประกอบการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ

(๙) การหารือร่วมกับผู้แทนหน่วยงานสหประชาชาติในประเทศไทยเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) จัดเวทีการหารือเกี่ยวกับร่างแผนปฏิบัติการฯ ร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานสหประชาชาติในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ สำนักงานสหประชาชาติ ทั้งนี้ ที่ประชุม

ได้ร่วมกันให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้นำไปประกอบการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

(๑๐) การหารือร่วมกับภาคประชาสังคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงการต่างประเทศ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “บทบาทของภาคประชาสังคมต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมไมด้า ดอนเมือง กรุงเทพฯ เพื่อให้ภาคประชาสังคมได้วิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับการสะท้อนจากภาคประชาสังคมมาประกอบการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ต่อไป

(๑๑) การหารือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) จัดการประชุมกลุ่มย่อยรายประเด็น (Cluster Group Meeting) ตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในร่างแผนปฏิบัติการฯ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมโนโวเทล สุขุมวิท ๒๐ กรุงเทพฯ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องตามประเด็นหลัก (Key Priority Area) ทั้ง ๔ ประเด็น ที่กำหนดไว้ในร่างแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้ (๑) แรงงาน (๒) ชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (๓) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (๔) การลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ

(๑๒) การหารือร่วมกับภาคธุรกิจเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) จัดการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคธุรกิจเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมโนโวเทล สุขุมวิท ๒๐ กรุงเทพฯ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ จากภาคธุรกิจ โดยเฉพาะในส่วนของงานดำเนินการตามเสาที่ ๒ ซึ่งเป็นการกำหนดความคาดหวังต่อการดำเนินการของภาคธุรกิจให้เคารพสิทธิมนุษยชน

(๑๓) การวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ปรับแก้ร่างแผนปฏิบัติการฯ ตามที่ได้หารือกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งองค์การระหว่างประเทศ ภาคประชาสังคม ภาครัฐ และภาคธุรกิจ ในขั้นสุดท้ายเรียบร้อยแล้ว จากนั้น จึงได้นำร่างแผนปฏิบัติการฯ ขึ้นสู่เว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเพื่อขอรับความเห็นในขั้นสุดท้าย ก่อนที่จะปรับแก้ และเสนอไปยังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามกระบวนการต่อไป

(๑๔) การปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้ายเพื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (อยู่ระหว่างดำเนินการ) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้ายมาปรับแก้ร่างแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความสมบูรณ์พร้อมเสนอไปยังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามกระบวนการต่อไป

นอกเหนือจากกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้น หลายภาคส่วนได้มีการจัดประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนปฏิบัติการฯ โดยเชิญผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเข้าร่วมรับฟัง และหลายหน่วยงานได้จัดส่งข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ มายังกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในรูปของจดหมาย และอีเมล ซึ่งข้อมูล และข้อคิดเห็นทั้งหมดล้วนเป็นประโยชน์ และช่วยนำมาเติมเต็มให้ร่างแผนปฏิบัติการฯ มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

๒.๒ ประเด็นหลัก (Key Priority Area) ที่บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้รวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการลงพื้นที่ ข้อเสนอแนะที่ได้รับเป็นหนังสือ ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ ของสหประชาชาติ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) ข้อมูลจากการประมวลสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งข้อสรุปจากการให้ผู้เข้าร่วมประชุมในระดับพื้นที่เลือก ๓ ประเด็นหลักที่ควรเร่งแก้ไขในแต่ละพื้นที่ และได้นำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการฯ ในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาคัดเลือกประเด็นสำคัญลำดับต้นที่ควรบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้ว ได้คัดเลือกประเด็นดังต่อไปนี้ให้เป็นประเด็นหลัก (Key Priority Area) ที่บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑

- (๑) แรงงาน
- (๒) ชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- (๓) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- (๔) การลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ

ทั้งนี้ เนื่องจากทั้ง ๔ ประเด็นข้างต้น เป็นประเด็นที่ได้รับการสะท้อนในหลายพื้นที่ โดยมีลักษณะ รูปแบบ ปัญหา และกิจกรรมที่หลากหลาย เกี่ยวข้องกับบุคคล ชุมชน และสังคมในวงกว้าง อีกทั้งประเด็นยังมีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับมิติทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับการแก้ไขในลำดับแรก

๒.๓ ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กับแผนและนโยบายระดับชาติอื่นๆ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในหลายมิติ อาทิ

- (๑) การสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม โดยแผนปฏิบัติการฯ มุ่งแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติด้านสิทธิแรงงานและการประกอบอาชีพ โดยอาศัยเหตุทางเพศ ความพิการด้านร่างกาย สถานะ หรือเหตุอื่น เพื่อสร้างความเสมอภาคให้กับประชาชนในการเข้าถึงโอกาสการทำงาน

(๒) การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแผนปฏิบัติการฯ ได้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การดำเนินโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยเน้นถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ ทั้งการประกอบธุรกิจภายในหรือการลงทุนข้ามพรมแดน อีกทั้งยังต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าวเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง และในกรณีที่ได้รับผลกระทบก็จะต้องรับการเยียวยาอย่างเป็นธรรมโดยไม่ล่าช้า

(๓) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีเป้าหมายให้เป็น “ภาครัฐของประชาชนและเพื่อประชาชน” โดยแผนปฏิบัติการฯ ให้ความสำคัญกับการสร้างหรือปรับปรุงกลไกการร้องทุกข์และการเยียวยาให้มีประสิทธิภาพ มีกลไกการติดตามและรายงานผลให้กับประชาชนผู้ร้องเรียนผ่านทางช่องทางสื่อสารหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ในประเด็นการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

วาระแห่งชาติ “สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand ๔.๐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” วาระแห่งชาติฯ ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ซึ่งประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญของวาระแห่งชาติฯ ซึ่งจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม **ยุทธศาสตร์ที่ ๓** การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จะมีได้กล่าวถึงภาคธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเอาไว้โดยตรง แต่ได้มีการย้ำถึงการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)^๒ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและกำหนดตัวชี้วัดธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น^๓

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำขับเคลื่อน และประเมินผลแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ปัจจุบัน คือ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ซึ่งมีผลบังคับใช้ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะครอบคลุมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภาพรวม โดยแบ่งการคุ้มครองตามประเด็นสิทธิมนุษยชน ๑๑ ด้าน และ ๑๕ กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองสิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิแรงงาน สิทธิในที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ จึงสามารถเชื่อมโยงเข้ากับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนได้ แม้ว่าจะไม่ได้รับรองหลักการ UNGPs ไว้โดยตรง แต่ได้มีการเน้นย้ำถึงความรับผิดชอบต่อภาคเอกชนที่จะต้องเคารพสิทธิมนุษยชน บทบาทของ ISO ๒๖๐๐๐ และ Corporate Social Responsibility

^๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), หน้า ๗๘

^๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), หน้า ๖๗

(CSR) ด้วย สำหรับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๔ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำนั้น จะมีการอ้างอิงและเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการฯ ด้วย

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) หลายเป้าหมายสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฯ อาทิ **เป้าหมายที่ ๘** ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานเต็มที่ และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน **เป้าหมายที่ ๙** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรม และ**เป้าหมายที่ ๑๖** ส่งเสริมสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๙ มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานตามพันธกรณีภายใต้กติกาฯ ซึ่งมีประเด็นสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับการประกอบธุรกิจ อาทิ สิทธิด้านแรงงาน สิทธิด้านสุขภาพอนามัย สิทธิชุมชน เป็นต้น

กลไก Universal Periodic Review (UPR) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ ในการดำเนินงานตามกลไก UPR โดยเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้เข้ารับการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ซึ่งผลจากการทบทวนรายงาน UPR ในครั้งนั้น ประเทศไทยได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจ (Voluntary Pledge) ที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจ พร้อมทั้งได้ตอบรับข้อเสนอแนะจากประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศสวีเดน ที่เสนอให้ประเทศไทยพัฒนา จัดทำ และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่ออนุวัติการตามหลักการ UNGPs

๒.๔ กรอบระยะเวลาบังคับใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ได้มีมติให้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๑ มีกำหนดระยะเวลาบังคับใช้ ๕ ปี เพื่อให้สอดคล้องกับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ซึ่งมีกรอบระยะเวลาบังคับใช้ ๕ ปี เช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖ ทั้งนี้ การกำหนดทิศทางดังกล่าวจะช่วยให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามและประเมินผล

บทที่ ๓

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

๓.๑ แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน

๓.๑.๑ สถานการณ์ในภาพรวม

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของแรงงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยได้ปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองและสวัสดิการของแรงงาน และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ อาทิ การปรับค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศเพิ่มขึ้นตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๖๑ การประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๐ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ และ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ ฯลฯ รวมทั้งปัจจุบันกระทรวงแรงงานได้ยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและขจัดการใช้แรงงานบังคับ พ.ศ. .... ซึ่งเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่แรงงานกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีว่างงาน นายจ้างหยุดกิจการชั่วคราว หรือกรณีที่จิตใจทำให้ตนเองบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และตาย รวมทั้งขยายกลุ่มผู้ได้รับความคุ้มครอง เช่น กลุ่มลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการ และลูกจ้างของนายจ้างที่มีสำนักงานในประเทศ และไปประจำทำงานในต่างประเทศ ทั้งนี้ ที่ผ่านมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผู้มีงานทำ (แรงงานในระบบ) เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑๖,๘๗๒,๙๐๐ คน และผู้มีงานทำ (แรงงานนอกระบบ) จำนวนทั้งสิ้น ๒๐,๗๗๔,๓๐๐ คน^๔

รัฐบาลได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของแรงงาน รวมทั้งได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศหลายฉบับ โดยฉบับล่าสุดประกอบด้วยอนุสัญญาฯ ฉบับที่ ๑๘๗ ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ค.ศ. ๒๐๐๖ (Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention, 2006: C187) ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙ อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทางทะเล ค.ศ. ๒๐๐๖ (Maritime Labour Convention, 2006: MLC, 2006) ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙ อนุสัญญาฯ ฉบับที่ ๑๑๑ ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ (การจ้างงานและอาชีพ) ค.ศ. ๑๙๕๘ (Discrimination Employment and Occupation Convention, 1958: C111) ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ และพิธีสารปี ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ (Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930: P29) ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ และล่าสุดอนุสัญญาฯ ฉบับที่ ๑๘๘ ว่าด้วยการทำงานในภาคการประมง ค.ศ. ๒๐๐๗ (Work in fishing Convention, 2007: C188) ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒

ปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวมากกว่า ๒ ล้านคน^๕ ซึ่งช่วยให้แรงงานสามารถทำงานได้อย่างถูกกฎหมาย ได้รับความคุ้มครองและเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐเท่าเทียม นอกจากนี้

^๔ สถิติแรงงานประจำปี พ.ศ.๒๕๖๐ ของกระทรวงแรงงาน

^๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน แถลงความคืบหน้าการดำเนินการพิสูจน์สัญชาติในภาคประมง เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ประเทศไทยยังได้ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการป้องกันไม่ให้เกิดการค้ามนุษย์ในด้านแรงงานในทุกช่องทาง โดยประเทศไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน และบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานกับประเทศเวียดนาม กัมพูชา พม่า และลาว เพื่อขยายมิติความร่วมมือด้านแรงงานจากฉบับเดิมในสาขาสำคัญ อาทิ ความร่วมมือทางวิชาการ และการพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้นายจ้างขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ซึ่งได้ขยายระยะเวลาหลายครั้ง ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว พม่า ที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดได้ทำงานในประเทศไทยต่อไป ระยะเวลาหนึ่งตามประกาศเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานขั้นพื้นฐานจากประเทศเพื่อนบ้าน และมติคณะรัฐมนตรียังได้มีคำสั่งให้ทุกจังหวัดจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทยจังหวัด เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานเรื่องการพิสูจน์สัญชาติและการจัดทำฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวในจังหวัดด้วย^๖ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความตั้งใจจริงที่จะพัฒนามาตรฐานแรงงานไทยให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing - IUU) โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้จัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา IUU นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังและคาดการณ์สถานการณ์ด้านการประมง และพัฒนามาตรการควบคุม ตรวจสอบ และติดตาม IUU โดยออกพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ พร้อมทั้งมีการออกระเบียบควบคุมสถานการณ์ IUU มากกว่า ๑๐๐ ฉบับ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เห็นชอบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๒ และแผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย นโยบายแห่งชาติด้านการจัดการประมงทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ ที่สำคัญคณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติ ได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๑ เห็นชอบแนวทางการพัฒนาการประมงของประเทศให้ปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงผิดกฎหมาย (IUU - Free Thailand) เพื่อแสดงความมุ่งมั่นที่จะผลักดันการประมงทั้งระบบของไทยมีมาตรฐานสากล และเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาคมระหว่างประเทศ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑ เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการการประมงปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงจากการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุมเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ขับเคลื่อน และผลักดันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และบรรลุผลสำเร็จ

ประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในด้านแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้การปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการดำเนินงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ และการดำเนินคดีอย่างจริงจังต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งภายหลังจากการประกาศวาระแห่งชาติ

^๖ รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสี่และภาพรวม ปี ๒๕๖๐ ของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดังกล่าว รัฐบาลได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการ “จัดการค้ำมนุษย์ให้หมดสิ้นไป” เพราะถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน โดยในเชิงนโยบายได้มีการเพิ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อสนับสนุนการปราบปรามการค้ำมนุษย์ในทุกด้าน ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น รวมทั้งร่างกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการฟ้องร้องคดี การฟื้นฟูเยียวยาผู้เสียหายและการคุ้มครองพยาน ตลอดจนมีมาตรการคุ้มครอง ป้องกันที่ดีขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้เสียหายของการค้ำมนุษย์ รวมถึงปรับปรุงการทำงานหลายด้านให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยมีผลงานเป็นรูปธรรม อาทิ มีการนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีค้ำมนุษย์มาลงโทษ ทั้งมาตรการทางปกครอง วินัย การดำเนินการทรัพย์สินทางแพ่งและอาญา อีกทั้งการทำงานของพนักงานสอบสวนมีการเร่งรัดการสอบสวนคดีค้ำมนุษย์ให้เสร็จเร็วขึ้นจากระยะเวลาที่ใช้ในการสอบสวนโดยเฉลี่ย ๗๒ วัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็น ๖๙ วัน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และในชั้นพนักงานอัยการใช้เวลาพิจารณาลดลง จากโดยเฉลี่ย ๓๘ วัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เหลือ ๒๘ วัน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นอกจากนี้ ในชั้นศาลได้ใช้ระยะเวลาพิจารณาเร็วขึ้นต่อเนื่อง โดยปัจจุบันได้มีการเปิดแผนกคดีค้ำมนุษย์ขึ้นในศาลอาญา ซึ่งจะทำให้มีผู้พิพากษาที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ตลอดจนเข้าใจในปัญหาและวิธีพิจารณาที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ ทำให้การดำเนินกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และเป็นธรรมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ยังให้สิทธิผู้เสียหายในการร้องขอค่าเสียหายและให้ศาลสามารถมีคำพิพากษา เรื่อง ค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษ (Punitive damage) ได้ พัฒนาการต่างๆ ที่กล่าวมาทำให้จำนวนคดี ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาคดีค้ำมนุษย์มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สถานการณ์การค้ำมนุษย์ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยยกระดับจาก Tier 2 Watch list เป็น Tier 2 ในปี ๒๕๖๑

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินโครงการเพื่อสร้างสุขภาวะแรงงานนอกระบบและพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพจิตเพื่อช่วย “ลดทุกข์ สร้างสุข” ในกลุ่มแรงงาน ทั้งในเรื่องการอบรมสุขภาวะแกนนำแรงงานนอกระบบ การสร้างแรงจูงใจแรงงานนอกระบบเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อเพิ่มความสุขและลดความเครียดในชีวิตแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า แกนนำแรงงานนอกระบบมีค่าเฉลี่ยความสุข เท่ากับ ๓๒.๓๖ คะแนน จากเดิมที่มีอยู่ ๓๐.๒๘ คะแนน (๒๗ – ๓๒ คะแนน หมายถึง มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป) และค่าเฉลี่ยความเครียด เท่ากับ ๔.๑๔ คะแนน จากเดิม ๕.๐๘ คะแนน (๐ - ๔ คะแนน หมายถึง เครียดน้อย) ซึ่งส่งผลให้มีระดับความสุขเพิ่มขึ้นและมีระดับความเครียดลดน้อยลง^๗

สำหรับการส่งเสริมคนพิการให้เข้าสู่การมีอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น กระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประกาศความร่วมมือสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานคนพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานที่ดีขึ้น โดยการตั้งเป้าการจ้างงานคนพิการ จำนวน ๑๐,๐๐๐ คน และยังเกิดบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประสานความร่วมมือให้เกิดการจ้างงานคนพิการในชุมชนเพื่อทำงานในหน่วยงานของรัฐภายใต้กระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้ โครงการประชารัฐเพื่อสังคม ยังมีส่วนช่วยจ้างงานคนพิการได้ทำงานเพิ่มขึ้น อีกทั้งภาคธุรกิจหลายแห่ง รวมทั้งสถาบันการศึกษาได้มีความพยายามในการจ้างงานคนพิการเช่นกัน

^๗ รายงานประจำปี ๒๕๕๙ กองทุนการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ในส่วนของการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุนั้น กระทรวงแรงงานได้เตรียมการในการออกกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำรายชั่วโมงสำหรับลูกจ้างผู้สูงอายุ รวมทั้งเปิดศูนย์ให้บริการจัดหางานแก่ผู้สูงอายุ และออกมาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานภาคเอกชนจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป เข้าทำงาน โดยเอกชนสามารถใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ถึงร้อยละ ๑๐๐ ของเงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างสูงอายุ ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๖๓๙) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๒๙๐) ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยให้เริ่มใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มใน หรือ หลังวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙ เป็นต้นไป ทั้งนี้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้ทำงานต่อ มีรายได้หลังเกษียณที่เพียงพอ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และบรรเทาภาระงบประมาณภาครัฐด้านสวัสดิการชราภาพในระยะยาวด้วย เนื่องจากประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged Society) ในปี ๒๕๖๔

๓.๑.๒ ข้อท้าทาย

จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งการหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่องในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ พบว่ายังมีข้อท้าทายหลายประการที่ประชาชนคาดหวังให้รัฐบาลเร่งรัดในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นแรงงาน สรุปได้ดังนี้

- **การเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาระหว่างประเทศ** เช่น อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ และ ๙๘ (สิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง) ๑๘๙ (แรงงานทำงานบ้าน) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families: ICRMW) รวมถึงการส่งเสริมการปฏิบัติตามปฏิญญาไตรภาคีเรื่องหลักการว่าด้วยสถานประกอบการข้ามชาติ และนโยบายสังคม (The Tripartite declaration of principles concerning multinational enterprises and social policy หรือ MNE declaration)

- **การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ** โดยเฉพาะการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงาน สวัสดิการ การจัดการหางาน การจ้างงาน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และการประกันสังคม เพื่อลดช่องว่างในทางปฏิบัติ และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ฯลฯ

- **การพัฒนาบริหารจัดการแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น** กำหนดวิธีการเข้าถึงสิทธิของหน่วยงานและนายจ้าง เพื่อให้ นายจ้างสามารถตรวจสอบรายละเอียดของแรงงานได้

- **การออกใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวให้มาขึ้นทะเบียนและขอรับใบอนุญาตทำงาน** กำกับดูแลการออกใบอนุญาตทำงานไม่ให้มีการทุจริต รวมทั้งกำหนดมาตรการคุ้มครองพยานผู้ให้เบาะแสกรณีทุจริตจากการให้บริการออกใบอนุญาตทำงาน

- **การพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ให้กับแรงงาน** ควรเผยแพร่องค์ความรู้ ทักษะ การใช้เทคโนโลยี ตลอดจนความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิ สวัสดิการแรงงาน ความปลอดภัยในอาชีพะอนามัย ช่องทางการขอรับบริการและความช่วยเหลือจากรัฐ รวมถึงกลไกและช่องทางการร้องเรียน ผ่านทางสื่อหลากหลายรูปแบบ และจัดทำเป็นหลายภาษาเพื่อให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้าใจได้ง่าย

- **การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี** ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เมื่อปี ๒๕๖๐ โดยกำกับดูแลธุรกิจบันเทิง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานอย่างเต็มที่ และพิจารณายกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเฉพาะความผิดทางอาญาสำหรับผู้ค้าประเวณี

- **การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ** สนับสนุนให้เพิ่มความพยายามยิ่งขึ้นในการส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานคนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ที่เหมาะสมกับทักษะ ความสามารถ และความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนฝึกทักษะการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าว เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน และใช้ประโยชน์จากกองทุนต่างๆ เพื่อช่วยผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้พิการได้งานทำและเสริมสร้างศักยภาพอย่างแท้จริง

- **การจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและการทำงาน** ทบทวนและแก้ไขกฎหมายเพื่อคุ้มครองและจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานในทุกกรณี ทบทวนพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเฉพาะมาตรา ๑๗ ตลอดจนสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฯ รวมถึงกลไกการร้องเรียนของพระราชบัญญัติฯ ให้กับทุกภาคส่วน ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานอย่างเท่าเทียมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติทางเพศ แก้ไขปัญหากรณีการถูกเลิกจ้างเนื่องจากตั้งครรภ์ การบังคับตรวจ HIV/AIDS ก่อน/ระหว่างทำงาน การจัดการปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ในที่ทำงาน การไม่ให้โอกาสผู้หญิงในการเลื่อนตำแหน่ง การเลือกปฏิบัติเนื่องจากถิ่นกำเนิด สัญชาติ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศ ฯลฯ การล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในที่ทำงาน การใช้ความรุนแรง การเลือกปฏิบัติในการจ่ายค่าแรงสตรี การเลือกปฏิบัติในการจ้างงานต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แรงงานสตรีในบางบริบทและสถานการณ์ เช่น คนทำงานบ้าน แรงงานข้ามชาติ ผู้ค้าบริการทางเพศ ฯลฯ

- **การได้รับค่าแรง/ค่าจ้างที่เป็นธรรม** กำหนดนโยบายการจ่ายอัตราค่าจ้างขั้นต่ำกับแรงงานทุกกลุ่ม และทุกภาคธุรกิจโดยเท่าเทียมกัน กำหนดมาตรการที่รองรับค่าแรง/ค่าจ้างที่เป็นธรรม การจ่ายเงินที่ตรงต่อเวลา มีหลักฐานการจ่าย และการหักค่าจ้างที่ชัดเจนตามกฎหมาย รวมทั้งพัฒนากลไก มาตรการ หรือนโยบายเพื่อกำหนดขั้นบันไดในการปรับค่าแรงให้เป็นธรรม เหมาะสม และสอดคล้องกับค่าครองชีพทุกปี

- **สภาพการทำงานที่เหมาะสม** เสนอให้สร้างสภาพงานที่มีคุณค่า สิทธิ เสรีภาพ สวัสดิการ เท่าเทียม ตามมาตรฐานสากลเกี่ยวกับ Decent Work

- **การเข้าถึงสุขภาพของแรงงาน** กำกับให้นายจ้างดูแล รักษา หรือรับรองหลักประกันสุขภาพให้กับแรงงาน และรับรองสิทธิในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้กับแรงงาน รวมถึงแรงงานข้ามชาติ โดยไม่เลือกปฏิบัติ

- **การดูแลบุตรของแรงงาน** รับรองสิทธิของบุตรของแรงงานข้ามชาติในการเข้าถึงการศึกษา

- **การรวมกลุ่มของแรงงาน** ส่งเสริมสิทธิในการรวมตัวและต่อรองของลูกจ้างต่างชาติในประเทศไทย โดยเรียกร้องให้แก้ไขพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อให้ลูกจ้างต่างชาติมีสิทธิก่อตั้งสหภาพแรงงานและดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการสหภาพแรงงาน รวมทั้งมีสิทธิเป็นที่ปรึกษาสหภาพแรงงานในการเจรจาต่อรอง นอกจากนี้ ยังมีการเสนอให้ศึกษารูปแบบการจัดตั้ง Social & Economic Council ของต่างประเทศ เพื่อเป็นเวทีหลักของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการหารือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นแรงงาน

- **การคุ้มครองและแรงงานบังคับ** นำมาตรการที่ใช้กับภาคการประมงมาดำเนินการดูแลสภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น ภาคการเกษตรและการก่อสร้างที่มีแรงงานข้ามชาติทำงานเป็นจำนวนมาก และพิจารณากำหนดให้ธุรกิจที่ที่มีความเสี่ยงสูงให้ทำการตรวจสอบและรายงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามหลักการ UNGPs นอกจากนี้ ยังมีการเสนอให้บังคับใช้กฎหมายเพื่อขจัดแรงงานเด็กอย่างเคร่งครัด

- **การคุ้มครองแรงงานจากการใช้เทคโนโลยีวิทยาการเข้ามาแทนที่แรงงาน** ศึกษาและพิจารณากำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองแรงงานมิให้ถูกเลิกจ้างเพราะเหตุแห่งการเข้ามาแทนที่โดยเทคโนโลยีและวิทยาการ

- **การคุ้มครองแรงงานในระบบห่วงโซ่อุปทาน** กำกับ ดูแล ให้ภาคธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานหรือ ระบบแฟรนไชส์ ให้ความคุ้มครองแรงงานในมาตรฐานเดียวกับบริษัทแม่

- **การคุ้มครองแรงงานไทยในต่างประเทศ** ให้ความรู้แก่แรงงานไทยที่ทำงานในต่างประเทศให้เข้าใจถึงกลไกในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานในประเทศปลายทาง

- **การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ** เสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการตรวจสอบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อองค์กรธุรกิจและรัฐวิสาหกิจที่ได้ประโยชน์จากการจัดซื้อ จัดจ้าง ของภาครัฐ รวมทั้งเสนอให้เพิ่มเงื่อนไขการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับภาคธุรกิจคู่สัญญาของรัฐและรัฐวิสาหกิจในกฎหมายและสัญญาจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

- **การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ** เสนอให้เพิ่มพนักงานตรวจแรงงานให้เพียงพอ กับจำนวนแรงงานที่ต้องการรับบริการจากรัฐ เพิ่มจำนวนล่ามให้เพียงพอที่จะช่วยตรวจแรงงาน และพัฒนาศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานให้สามารถเข้าถึงสถานที่ทำงานในทุกรูปแบบ

- **การดำเนินการต่อภาคธุรกิจ** การจัดทำโครงการนำร่องร่วมกับภาคเอกชนเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้ประกอบการต่างๆ ในการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการทุกประเภทและทุกกิจการเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน ป้องกันและปราบปรามสถานประกอบการที่ก่อตั้งโดยผิดกฎหมาย กำหนดมาตรการให้ภาคธุรกิจทุกขนาดจัดทำรายงานการประเมินผลสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) และเปิดเผยรายงานฯ ต่อสาธารณะ ตรวจสอบการเลิกกิจการและการจดทะเบียนเพื่อป้องกันการใช้หลักการเรื่องนิติบุคคลเพื่อหลบเลี่ยงที่จะไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา กำหนดมาตรการควบคุมนายจ้างให้ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน นำมาตรการที่ใช้กับภาคการประมงมาดูแลสภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น ภาคการเกษตรและการก่อสร้าง เผยแพร่ความรู้หลักการ UNGPs และแผนปฏิบัติการฯ ให้กับภาคธุรกิจทุกขนาด ตลอดจนบริษัทสาขา และกลุ่มห่วงโซ่อุปทาน ฯลฯ

๓.๑.๓ (ร่าง) แผนปฏิบัติการ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖)^๔

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๒.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งแผนกิจกรรม ซึ่งระบุหน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลาดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ตัวชี้วัด ตลอดจนความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยึดถือปฏิบัติต่อไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้การติดตามประเมินผลสามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยแยกเป็น ๓ เสาหลักตามแนวทางของหลักการ UNGPs ดังนี้

เสาที่ ๑ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGP
๑.	การเข้าเป็นภาคี สนธิสัญญา ระหว่างประเทศ	ศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าเป็นภาคี อนุสัญญา ILO ๙๘ และ ๑๘๙ โดยประเมิน จากสถานการณ์และบริบทของประเทศไทย	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒	มีการศึกษาความเป็นไปได้ ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ILO ๙๘ และ ๑๘๙ ภายในปี ๒๕๖๒	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGP ข้อที่ ๕
		ศึกษาปฏิญญาไตรภาคีเรื่องหลักการว่าด้วย สถานประกอบการข้ามชาติและนโยบาย สังคม (The Tripartite declaration of principles concerning multinational	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวงการ ต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๓	มีการศึกษาปฏิญญาไตรภาคี เรื่องหลักการว่าด้วยสถาน ประกอบการข้ามชาติ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

^๔ อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		enterprises and social policy หรือ MNE declaration) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และพิจารณาแนวทางดำเนินงานเพื่อส่งเสริมปฏิญญาฯ			และนโยบายสังคมขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๕
๒.	การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และ มาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน การจัดสวัสดิการสังคม การประกันสังคม การจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำ ที่ยังมีช่องว่างระหว่างกฎหมายและทางปฏิบัติ และพิจารณาปรับปรุง หรือ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนกฎหมายที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพิจารณาปรับปรุง หรือ พัฒนาให้สอดคล้องกับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO Convention) ฉบับที่ ๑๓๘ และ ๑๘๒ และพิธีสาร ค.ศ. ๒๐๑๔ ของอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานบังคับ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนครั้งที่มีการประชุมทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๓๐				
		ศึกษาหลักการทั่วไปขององค์การแรงงาน ระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดหางานอย่างเป็น ธรรม (ILO General Principles and Operational Guidelines on Fair Recruitment) และทบทวนกฎหมายและ แนวปฏิบัติที่บังคับใช้อยู่เพื่อให้สอดคล้อง กับหลักการฯ ดังกล่าว	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาฯ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		ทบทวนนโยบายการจ้างแรงงานในพื้นที่ ชายแดนในลักษณะที่มุ่งคุ้มครองคนทำงาน ที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้แล้วทุกฉบับ โดยไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งคุ้มครองสมาชิกที่ เป็นผู้ติดตาม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ ฉันทามติอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองและ ส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ (ASEAN Consensus on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers)	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนนโยบายที่มีการทบทวน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		พิจารณาแนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ แรงงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมาตรฐานสากล เช่น พระราชบัญญัติ แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ และ พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนร่างพระราชบัญญัติที่ผ่าน ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		ทบทวนกฎหมายและระบบประกันสังคม โดยพิจารณา (๑) ปรับปรุงเงื่อนไข สิทธิ ประโยชน์ของผู้ประกันตน (๒) การมี ส่วนร่วมของไตรภาคีในการบริหารจัดการ กองทุนประกันสังคม (๓) การเข้าถึง กองทุนฯ ของแรงงานทุกประเภท อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะแรงงานนอก ระบบ (๔) การให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้าง ที่เกษียณอายุ (๕) ความสอดคล้อง กับหลักการของ ILO	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสิทธิประโยชน์ หรือ หลักเกณฑ์ที่ได้มีการ ทบทวน หรือปรับปรุง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๓, ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน ภาครัฐ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ลูกจ้าง ของส่วนราชการ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนครั้งที่มีการทบทวน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		ศึกษา วิเคราะห์ ทบทวนพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำกับดูแลธุรกิจสถานบันเทิงให้ ปฏิบัติตามกฎหมาย	-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมและศึกษาเพื่อ ทบทวนทบทวนพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการ ค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ และหารือกับธุรกิจสถานบันเทิง และพนักงานบริการ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -SDGs เป้าหมายที่ ๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๓.	การพัฒนา ระบบบริหาร จัดการแรงงาน	จัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดของ แรงงาน เพื่อให้หน่วยงานและนายจ้าง สามารถตรวจสอบรายละเอียดของแรงงานได้	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	ระบบจัดเก็บข้อมูลที่มี ประสิทธิภาพ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
๔.	การจัดหางาน	พัฒนามาตรการควบคุมและตรวจตรา การจัดหางานที่เป็นธรรม	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ตรวจสอบบริษัทจัดหางานให้ คนงานไปทำงานในต่างประเทศ -มีทะเบียนผู้รับอนุญาตจัดหางาน ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๗
		จัดให้ผู้ชี้เบาะแสการทุจริต เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองพยาน	-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนพยานที่เข้าสู่ความ คุ้มครอง ได้รับความปลอดภัย	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๑๐, ๒๕
๕.	การพัฒนา ศักยภาพและ ส่งเสริม เผยแพร่ ความรู้ให้กับ แรงงาน	อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมาย คุ้มครองแรงงาน สิทธิแรงงาน ความ ปลอดภัยในการทำงาน ประกันสังคม แก่กลุ่มแรงงาน ซึ่งรวมถึงแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งพัฒนาสื่อหลากหลายรูปแบบ รวมถึงคู่มือเพื่อเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว ใน ภาษาที่แรงงานดังกล่าวสามารถเข้าใจได้ง่าย	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-แรงงานต่างด้าวได้รับความรู้ ความเข้าใจข้อมูลปฏิบัติเกี่ยวกับ การตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ -จำนวนผู้เข้ารับการอบรม -ร้อยละของความรู้ความเข้าใจที่ เพิ่มขึ้น	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
					-จำนวนเอกสารที่ได้รับการ เผยแพร่ในภาษาต่างชาติ	
๖.	การขจัด การเลือก ปฏิบัติ ในการจ้าง งาน/ทำงาน	การส่งเสริมอาชีพและการจ้างงานให้กับ คนพิการ ในสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการ กับคนพิการ พร้อมทั้งมีระบบคัดกรอง ความสามารถคนพิการเพื่อจัดหางาน ให้เหมาะสม	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒ โครงการ ให้บริการจัดทา งานแก่กลุ่มคน พิเศษ -กิจกรรมจัดทา งานให้คนพิการ มีงานทำ -กิจกรรมส่งเสริม คนพิการทำงาน ในหน่วยงาน ภาครัฐ	<u>เชิงปริมาณ</u> -คนพิการได้รับการส่งเสริมการมี งานทำจำนวน ๑,๗๕๐ คน <u>เชิงคุณภาพ</u> -คนพิการได้รับการส่งเสริมการมี งานทำไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๒ -คนพิการได้รับการส่งเสริมการมี งานทำในหน่วยงานภาครัฐ ๘๘ คน -ส่งเสริมให้คนพิการทำงานใน หน่วยงานรัฐในอัตราส่วนตามที่ กฎหมายกำหนด ๑๐๐: ๑	-ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘
		พัฒนาประสิทธิภาพของกองทุนส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-สนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ และประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ ๙๐ -มีมาตรการส่งเสริมให้สถาน ประกอบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของ คนพิการ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๐
		พัฒนามาตรการและกลไกส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการจ้างงานเพิ่มขึ้น	-กระทรวงแรงงาน	ปี ๒๕๖๒ โครงการขยายโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมการจ้างงานและมีรายได้จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๐
		พิจารณาแนวทางส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพได้ ทั้งการเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการและการมีกิจการเป็นของตัวเอง	-กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงแรงงาน	ปี ๒๕๖๒ โครงการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงาน กิจกรรม แนะนำอาชีพ และส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้ถูกคุมขังในเรือนจำ ศูนย์วิวัฒน์พลเมือง	เชิงปริมาณ จำนวนผู้ถูกคุมขังในเรือนจำศูนย์วิวัฒน์พลเมืองและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รับการแนะนำอาชีพและส่งเสริมอาชีพ ๑๐,๐๐๐ คน เชิงปริมาณ แรงงานทุกกลุ่มได้รับบริการส่งเสริมการมีงานทำ จำนวน ๕๐๐ คน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
				และสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก และเยาวชน โครงการให้บริการ จัดหางานแก่กลุ่ม คนพิเศษ กิจกรรม จัดหางานพิเศษ สำหรับผู้พ้นโทษ		
		ศึกษาความเป็นไปได้และผลกระทบ การปรับกฎหมายแรงงานให้สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนครั้งที่ได้มีการทบทวน กฎหมายแรงงาน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		พิจารณามาตรการให้ความคุ้มครอง ทางสังคมแก่กลุ่มลูกจ้างที่เป็นแรงงาน ข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลูกจ้าง ในภาคเกษตร และประมง ที่เป็นลูกจ้าง ตามฤดูกาล รวมถึงลูกจ้างทำงานบ้าน	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีมาตรการตรวจแรงงานข้ามชาติ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๘

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และกลไกภายใต้พระราชบัญญัติฯ เพื่อปรับทัศนคติของคนในสังคมให้เข้าใจและยอมรับความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-จำนวนสื่อที่เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ -จำนวนผู้เข้ารับการอบรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๘
		จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศกับภาคส่วนต่างๆ รวมถึงภาคธุรกิจ	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	ร้อยละความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๘
		ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการออกนโยบายระเบียบ หรือ มาตรการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ และการใช้ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-จำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมมาตรฐานแรงงานไทยและได้รับการส่งเสริมเพื่อให้มีนโยบายเรื่องการป้องกันการละเมิดทางเพศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘
		พัฒนามาตรการป้องกันและจัดการปัญหา HIV/AIDS ในที่ทำงาน	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวง สาธารณสุข	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบการ/ ลูกจ้างที่ได้รับการส่งเสริมฯ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-SDGs เป้าหมายที่ ๓, ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		พิจารณากำหนดมาตรการ นโยบาย และกลไกส่งเสริมการจ้างงานสตรี ให้สตรีเข้ามามีบทบาทในระบบแรงงาน เพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล	กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบการที่ได้รับ การตรวจและส่งเสริมการจ้างงาน สตรีให้มีความเสมอภาคระหว่าง เพศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		พิจารณากำหนดมาตรการและกลไกส่งเสริม การจ้างงานกลุ่มเปราะบางอื่นๆ อาทิ กลุ่ม ชชาติพันธุ์ คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และประชากร ข้ามชาติ รวมถึงกลุ่มวิถีทางเพศ และอัตต ลักษณะทางเพศ ให้เข้าสู่ระบบแรงงานอย่าง ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิ มนุษยชนสากล	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -สำนักงานสภา ความมั่นคง แห่งชาติ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนชนกลุ่มน้อยที่ได้รับ พิจารณานุญาตทำงาน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๗.	การได้รับ ค่าแรง/ค่าจ้าง ที่เป็นธรรม	ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน โครงสร้างค่าจ้าง และพัฒนากลไก มาตรการ หรือนโยบาย เพื่อปรับค่าแรงให้เป็นธรรม เหมาะสม สอดคล้องกับค่าครองชีพทุกปี	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนครั้งที่มีการศึกษา หรือ ปรับค่าแรง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						<ul style="list-style-type: none"> - ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ - SDGs เป้าหมายที่ ๘ - UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๘.	สภาพการทำงานที่เหมาะสม	ศึกษามาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่เหมาะสม (Decent Work for All) รวมถึงความปลอดภัย และอาชีวอนามัย และนำมาจัดทำเป็นข้อกำหนด หรือ ระเบียบ ตามที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับภาคธุรกิจในการดำเนินงาน	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนผลการศึกษาฯ	<ul style="list-style-type: none"> -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๙.	การเข้าถึงสุขภาพของแรงงาน	ให้บริการด้านสุขภาพแก่แรงงาน ทั้งการป้องกันและควบคุมโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวงสาธารณสุข	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนผู้ประกันตนที่ได้รับบริการทางการแพทย์	<ul style="list-style-type: none"> -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๓, ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		พัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เป็นมิตร แก่แรงงานต่างด้าว เช่น อาสาสมัคร สาธารณสุขต่างด้าว เพื่อสร้างการเข้าถึง ที่มีประสิทธิภาพ	-กระทรวง สาธารณสุข	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีกลไกในการให้บริการ สาธารณสุขให้กับแรงงานต่างด้าว	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๓, ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๑๐.	การดูแลบุตร ของแรงงาน	แก้ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของเด็ก ติดตามแรงงาน โดยการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการทั้งในระบบ (รัฐและเอกชน) และนอกระบบ (กศน.)	-กระทรวงศึกษาธิการ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบการที่ได้รับ การส่งเสริมให้จัดสวัสดิการ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด (แห่ง/คน)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๔, ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		การส่งเสริมให้สถานประกอบการจัด สถานที่ดูแลเด็กในที่ทำงาน โดยการจัดแจ้ง เป็นศูนย์บริการเด็กในสถานประกอบ กิจการกับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยที่สถาน ประกอบการจะได้รับการลดหย่อนภาษี	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบการ ที่จัดแจ้งเป็นศูนย์บริการเด็ก ในสถานประกอบการ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		และบุตรของลูกจ้าง/แรงงาน ได้รับการดูแล และมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม				
		หารือกับภาคธุรกิจเพื่อกำหนดแนวทางการให้บริการที่คำนึงถึงเด็กในภาคธุรกิจ อาทิ การจัดเจ้าหน้าที่ในธุรกิจเครือข่ายมือถือดูแลช่องทางแชทและส่งข้อมูลไปยังภาครัฐหากมีเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษากับเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน	-กระทรวงการพัฒนา สังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ -กระทรวงดิจิทัลฯ -กระทรวงศึกษาฯ -สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-กิจกรรม/บริการของภาคธุรกิจที่ รองรับสำหรับเด็ก -ร้อยละความสำเร็จในการให้ คำปรึกษา และประสานส่ง ต่อเนืองไปยังหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๑๑.	การคุ้มครอง และแรงงาน บังคับ	พิจารณานำมาตรการหรือกฎหมายแรงงาน ที่ใช้กับภาคการประมงมาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินการดูแลสภาพแรงงานใน ภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น ภาคการเกษตร และการก่อสร้าง ที่มีการจ้างแรงงานข้าม ชาติทำงานเป็นจำนวนมาก	-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ -กระทรวงแรงงาน -กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบการ กลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการตรวจ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๑๒.	การคุ้มครอง แรงงานจาก การใช้ เทคโนโลยี	พิจารณาจัดทำแผนงาน หรือ มาตรการ รองรับ เยียวยา และให้ความช่วยเหลือกลุ่ม แรงงานที่ถูกเลิกจ้าง โดยให้ความช่วยเหลือ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	แผนงาน หรือ มาตรการรองรับ เยียวยา และให้ความช่วยเหลือ กลุ่มแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากการ แทนที่โดยเทคโนโลยี	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
	วิทยาการเข้ามาแทนที่ แรงงาน	ลูกจ้างตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อบรรเทา ความเดือดร้อน				-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๑๓.	การคุ้มครอง แรงงานใน ระบบห่วงโซ่ อุปทาน	ศึกษา และออกมาตรการเพื่อให้ภาคธุรกิจ ที่มีห่วงโซ่อุปทานมีระบบการบริหารจัดการ แรงงานได้ตามมาตรฐาน โดยมีมาตรฐาน แรงงานไทย (TLS8001)	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนเรื่องที่ศึกษา	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๑๔.	การคุ้มครอง แรงงานไทยใน ต่างประเทศ	อบรมคนหางานก่อนเดินทางไปทำงาน ต่างประเทศโดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับ สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายของประเทศที่ จะไปทำงาน และกลไกในการคุ้มครองสิทธิ ของแรงงานในประเทศปลายทาง ซึ่งรวมถึง การให้ความคุ้มครองแรงงานไทยที่ประสบ ปัญหาในต่างประเทศ และการให้คำแนะนำ ในการดูแลรักษาสุขภาพแก่แรงงานไทยใน ต่างประเทศ	-กระทรวงแรงงาน (กรมการจัดหางาน) -กระทรวงการ ต่างประเทศ (กรมการกงสุล) -กระทรวง สาธารณสุข	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนคนหางานได้รับการอบรม ให้ความรู้ก่อนเดินทางไปทำงาน ต่างประเทศ -ปัญหาของแรงงานไทยใน ต่างประเทศได้รับการแก้ไขร้อย ละ ๙๐ -จำนวนครั้งของการให้คำแนะนำ และข้อมูลในการดูแลสุขภาพแก่ แรงงานไทย	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๐

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
๑๕.	การดำเนินการ ต่อภาคธุรกิจ	ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการนำแนว ปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practice –GLP) ไปใช้ในการบริหารจัดการ ธุรกิจของตน	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนสถานประกอบกิจการที่ ได้รับการส่งเสริม จำนวน ๑,๐๐๐ แห่ง/ปี	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		ตรวจสอบ ตรวจสอบตรา สถานบริการ สถาน ประกอบการ และบริษัทจัดหางาน โดยเน้น ตรวจสอบใบอนุญาตประกอบกิจการ สัญญาจ้างแรงงาน สภาพการทำงาน และ ใบอนุญาตทำงาน (กรณีแรงงานต่างด้าว)	-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -กระทรวงแรงงาน -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-จำนวนผู้รับอนุญาตจัดหางาน ได้รับการตรวจสอบ -จำนวนสถานประกอบการและ แรงงานต่างด้าวที่ได้รับการ ตรวจสอบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		กำกับ ดูแล และกำหนดให้ภาคธุรกิจขนาด ใหญ่และธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์ ที่ใช้แรงงานข้ามชาติเป็นกำลัง หลักในการผลิต จัดทำรายงานการ ประเมินผลด้านสิทธิมนุษยชน ของธุรกิจ (Human Rights Due Diligence) เพื่อเป็นมาตรการ ในการป้องปรามการแสวงหาประโยชน์จาก แรงงานโดยมิชอบ ทั้งนี้ รายงานดังกล่าว ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อสร้าง	-กระทรวง อุตสาหกรรม -กสท.	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีหนังสือเวียนถึงบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์เพื่อ เผยแพร่รายงานประเมินผลด้าน สิทธิมนุษยชนของธุรกิจ (Human Rights Due Diligence)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๒ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๗, ๑๘, ๑๙

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดเป็นกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ความรู้และง่ายต่อการสอบทาน อีกทั้ง ยังเป็นการให้ความสำคัญต่อเรื่อง ความโปร่งใส (transparency) และ การตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) ตามหลักบรรษัทภิบาล				

เสาที่ ๒ หน้าที่ของภาครัฐกิจการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

ในส่วนของเสาที่ ๒ จะกำหนดการดำเนินงานในลักษณะ “ความคาดหวังที่มีต่อภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ” เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจยึดเป็นหลักในการประกอบการต่อไป ทั้งนี้ ความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นจุดตั้งต้น และเป็นแรงกระตุ้นให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจทุกขนาด ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบจากการประกอบธุรกิจ

๑. การปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน มาตรฐานแรงงาน และหลักการสิทธิมนุษยชน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องจัดให้มีคำประกาศ/คำแถลงนโยบายด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนขององค์กร ซึ่งรวมถึงหลักการ UNGPs
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องดำเนินการตามมาตรฐานแรงงานไทย เคารพ และปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานอย่างเคร่งครัด
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน มาตรฐานแรงงาน และหลักการสิทธิมนุษยชน ให้กับแรงงานในหน่วยงาน ทั้งนี้ ให้รวมถึงกฎหมายแรงงาน มาตรฐานแรงงาน และหลักการสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และระหว่างประเทศ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ กรณีที่จะมีการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน มาตรฐานแรงงาน และหลักการสิทธิมนุษยชน

๒. สิทธิและสวัสดิการแรงงาน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีสวัสดิการให้กับแรงงานและครอบครัวของแรงงาน เช่น สถานที่ดูแลเด็กเล็กในที่ทำงาน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจไม่ควรจะบังคับให้แรงงานทำงานล่วงเวลา การทำงานล่วงเวลาจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือมีเหตุจำเป็น เช่น กรณีที่จะส่งผลให้งานเกิดความเสียหาย โดยจะต้องมีการเสนอขอทำงานล่วงเวลาอย่างเป็นระบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับความจำเป็นของลักษณะงาน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดมาตรการรับรอง หรือ ประกันสิทธิในสุขภาพให้กับแรงงานในหน่วยงาน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่ใช้แรงงานข้ามชาติควรจะต้องผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสรรหาแรงงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามหลักการ “นายจ้างจ่าย” (employer pay principle)

๒.๓ การจัดการเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดมาตรการ/นโยบายเพื่อแสดงเจตน์จำนงค์ในการสนับสนุนโอกาสที่เท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน การรับเข้าทำงาน การจ่ายค่าชดเชย การเลิกจ้าง การเลื่อนตำแหน่ง รวมถึงขจัดเงื่อนไขใดๆ ที่สร้างผลกระทบทางลบต่อลูกจ้างและผู้สมัครงานตามความเหมาะสม
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดมาตรการ/นโยบายองค์กรในการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรเพิ่มการจ้างงานสตรี กลุ่มชาติพันธุ์ คนพิการ คนสูงอายุ คนพื้นโทษ ฯลฯ โดยพิจารณาตามความเหมาะสม รวมทั้งกำหนดให้สถานประกอบการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมให้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าว
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องไม่พิจารณาไม่จ้าง หรือ เลิกจ้างด้วยสาเหตุของการติดเชื้อ HIV/AIDS

๒.๔ กลไกการร้องเรียน และเยียวยา

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีช่องทางการร้องเรียน/กลไกร้องทุกข์ภายในหน่วยงาน มีการเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ มีการเปิดให้ร้องเรียนได้หลายช่องทาง ซึ่งจะต้องเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้โดยสะดวก รวดเร็ว สามารถติดตามผลการร้องเรียนได้ เช่น มีระบบร้องเรียนบนเว็บไซต์ ระบบร้องเรียนผ่านแอปพลิเคชัน บนโทรศัพท์มือถือ ฯลฯ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีการหารือเพื่อไกล่เกลี่ยระดับข้อพิพาทระหว่างแรงงานก่อนนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยต้องเปิดโอกาสให้แรงงานเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรอง
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดให้มีมาตรการเยียวยาความเสียหายให้กับแรงงาน กรณีที่แรงงานถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการเยียวยาควรครอบคลุมถึงความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดมาตรการ/กลไกเพื่อรองรับและแก้ปัญหาการเลิกจ้าง รวมทั้งจ่ายค่าชดเชยกรณีเลิกจ้างตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด

เสาที่ ๓ หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๒.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดหน้าที่ภาครัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยาความเสียหายให้กับแรงงานผู้ได้รับผลกระทบ หรือ ถูกละเมิด โดยภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ หรือ เป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ โดยได้ เชื่อมโยงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยึดถือปฏิบัติต่อไป สรุปลงได้ดังนี้

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGP
๑.	การร้องเรียน/ ร้องทุกข์	จัดทำระบบร้องทุกข์ (ทั้งภาครัฐ และเอกชน) และพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เพื่อรับเรื่องราว ร้องทุกข์ที่มีประสิทธิภาพ มีการเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ มีการเปิดให้ร้องเรียนได้หลายช่องทางที่มีความสะดวกรวดเร็ว สามารถติดตามผลการร้องเรียนได้ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น สายด่วน เว็บไซต์ และร้องเรียนผ่านแอปพลิเคชันบน โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น	-สำนักงานอัยการ สูงสุด -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงแรงงาน -กระทรวงการ ต่างประเทศ (กรมการกงสุล)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีระบบร้องทุกข์ให้ผู้ร้องเรียน ได้ร้องเรียนสะดวก	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๑ -UNGP ข้อที่ ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		เพิ่มประสิทธิภาพให้กับกลไก รับข้อร้องเรียนตามพระราชบัญญัติ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘	-กระทรวงการ พัฒนาสังคม และความมั่นคง ของมนุษย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติฯ ทุกจังหวัด	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
						-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ทบทวนและปรับปรุงกลไกการร้องทุกข์ เพื่อเข้าถึงการคุ้มครองและเยียวยาที่มีอยู่ เช่น กลไกการยื่นคำร้อง หรือ คร. ๗ เพื่อให้แรงงานสามารถเข้าถึงการคุ้มครอง เยียวยาได้ทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เลือกสัญชาติ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนช่องทางาร้องทุกข์ ที่ได้รับการปรับปรุง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		กลไกการร้องเรียนของหน่วยงานรัฐควร ได้รับการประเมินประสิทธิภาพและการ ปรับรูปแบบการทำงานเป็นระยะๆ เพื่อให้ แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ	-กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนครั้งที่ได้รับการประเมิน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		จัดให้มีการเผยแพร่ช่องทางาร้องเรียน และสายด่วน ในภาษาที่แรงงานต่างชาติ สามารถเข้าใจได้	-กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนช่องทางร้องเรียน และสายด่วนในภาษาที่แรงงาน ต่างชาติเข้าใจได้	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐ -UNGPs ข้อที่ ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๒.	การเข้าถึง กองทุน สงเคราะห์ ลูกจ้าง	ลูกจ้างมีสิทธิเข้าถึงกองทุนสงเคราะห์ ลูกจ้างตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ และหลักเกณฑ์ที่กำหนด	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนลูกจ้างที่ใช้บริการ สงเคราะห์ฯ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุน ช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายจากการถูก เลือกปฏิบัติ หรือ ล่วงละเมิดทางเพศใน สถานที่ทำงาน	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวงการ พัฒนาสังคม และความมั่นคง ของมนุษย์ -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ผลการศึกษา -จำนวนผู้เสียหายที่ คณะกรรมการ วลพ. วินิจฉัย และมีความประสงค์ขอรับการ เยียวยา	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๘ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
๓.	การอำนวยความสะดวก ความยุติธรรม	พัฒนาหลักเกณฑ์เพื่ออนุญาตและคัดเลือก แรงงานข้ามชาติ ๓ สัญชาติ (กัมพูชา ลาว เมียนมา) มาเป็นผู้ประสานงานด้านภาษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับแรงงานที่เข้า สู่กระบวนการยุติธรรม และมีการจัดอบรม กลุ่มผู้ประสานงานด้านภาษาดังกล่าว เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก แรงงานเพื่อมาเป็นผู้ ประสานงานได้รับการพัฒนา/ ปรับปรุง -จำนวนกิจกรรมที่จัดอบรม ผู้ประสานงานด้านภาษา สำหรับแรงงานข้ามชาติ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๐, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๔.	การระงับข้อ พิพาท	พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทแรงงาน อย่างมีประสิทธิภาพ	-กระทรวงแรงงาน (สำนักแรงงาน สัมพันธ์ กสร.)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท แรงงานได้รับการเสริมสร้าง ความรู้และพัฒนาเทคนิค การระงับข้อพิพาทแรงงาน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๕.	การเยียวยา	ทบทวนและปรับปรุงพระราชบัญญัติเงิน ทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ และระบบกองทุน เงินทดแทน ให้ทันสมัย โปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักการระหว่างประเทศ	-กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-จำนวนสิทธิประโยชน์ หรือหลักเกณฑ์ที่ได้มีการ ทบทวน หรือปรับปรุง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		กำหนดให้มีกลไกเยียวยาทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ การเยียวยาควรสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ	-กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	กลไกและมาตรการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบทางลบ/ถูกละเมิดสิทธิอื่นเป็นผล มาจากการประกอบธุรกิจ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ทบทวนหลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติที่ตกเป็นเหยื่อทางอาชกรรมอย่างทั่วถึง	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมเพื่อทบทวนหลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้ครอบคลุมถึงแรงงานข้ามชาติที่ตกเป็นเหยื่อทางอาชกรรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๖.	การคุ้มครองสิทธิของแรงงานไทยที่	ให้ข้อมูลและความช่วยเหลือในการเข้าถึงกลไกในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานไทยที่ทำงานในต่างประเทศ	-กระทรวงการต่างประเทศ -กระทรวงแรงงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	ร้อยละของคนหางานที่เข้ารับการอบรมก่อนเดินทางไปทำงานในต่างประเทศมีความรู้	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
	ทำงานใน ต่างประเทศ				เกี่ยวกับสิทธิในประเทศ ปลายทางเพิ่มขึ้น -กรมการกงสุล สถาน เอกอัครราชทูต และสถาน กงสุลใหญ่ของไทยใน ต่างประเทศ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กลไกการคุ้มครองสิทธิของ แรงงานไทยในต่างประเทศอย่าง ต่อเนื่อง อาทิ ผ่านเอกสาร เผยแพร่ เว็บไซต์ โทรศัพท์ ไลน์แอปพลิเคชัน ฯลฯ -แรงงานไทยในต่างประเทศ เข้าถึงกลไกการคุ้มครองสิทธิ รวมถึงความช่วยเหลือในการ เจรจากับนายจ้าง หรือ หน่วยงานราชการของประเทศ นั้นๆ กรณีไม่ได้รับความเป็น ธรรม หรือถูกละเมิดสิทธิ	-SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๘ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

๓.๒ แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๓.๒.๑ สถานการณ์ในภาพรวม

สิทธิชุมชนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญภายใต้สิทธิด้านการเมืองการปกครองเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายภาครัฐ สิทธิของกลุ่มบุคคล (Collective Rights) หมายถึง สิทธิในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มบุคคลตามมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งได้ให้การรับรองถึงสิทธิของบุคคลในการมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น โดยมาตรา ๔๓ วรรค ๒ และวรรค ๓ ได้ให้การรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติและให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าชื่อเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการอันใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบของประชาชนหรือชุมชนและต้องได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

นอกจากนี้ ในการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน มาตรา ๕๘ ภายใต้หมวดหน้าที่ของรัฐได้กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากร คุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง โดยรัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาของประเทศทางอุตสาหกรรมแบบก้าวกระโดด และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการพัฒนาส่งผลให้ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียต่อทุกคนในด้านต่างๆ ทั้งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่เริ่มเสื่อมโทรม ความไม่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และมีความรุนแรงกว่าในอดีต ตลอดจนผลเสียในเชิงสุขภาพทั้งทางตรงจากการใช้เทคโนโลยี เช่น ยาปราบศัตรูพืช ในการทำการเกษตรกรรมแบบใหม่ และทางอ้อมจากคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่างๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ที่ลดลง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่รัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดูแลระดับการพัฒนาของประเทศให้เหมาะสมจะต้องสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของประเทศ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งจัดทำด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั่วประเทศ โดยให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การน้อมนำและประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๒) การให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (๓) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (๔) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อรับมือกับบริบทความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ และการเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง รวมทั้งความท้าทายต่างๆ อาทิ การติดอยู่ในกับดักรายได้ปานกลาง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และความเหลื่อมล้ำในสังคม นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยังเน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม

อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตและการลงทุนอย่างรับผิดชอบ และการสร้างงานสีเขียวของธุรกิจ เอกชนเพื่อลดความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและประชาชน

รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาด้วยการยกระดับศักยภาพการแข่งขัน และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น โครงสร้างภาษี (อาทิ ภาษีมรดก และภาษีที่ดิน) รวมทั้งการวางกรอบ กติกาของสังคมให้มั่นคงและเป็นธรรม ส่งเสริมความเสมอภาคและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและการบริการ ของภาครัฐอย่างเท่าเทียม การส่งเสริมหลักทรัพย์ตลาด และขจัดกาทุจริตและระบบอุปถัมภ์ ในขณะที่ระยะสั้น ได้มีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจและภัยพิบัติ

รัฐบาลได้รักษาคุณภาพในการดูแลประชาชนให้สามารถมีที่ดินทำกินและเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเป็นธรรม โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ขึ้นในปี ๒๕๕๗ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสร้างโอกาส การเข้าถึงบริการภาครัฐ (๒) รักษาความมั่นคงของทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน เร่งรัดปกป้องฟื้นฟูพื้นที่ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า (๓) แก้ปัญหาระยะยาวเรื่องการไร้ที่ดิน ทำกินของเกษตรกร การรื้อกล้าป่าสงวน โดยการกระจายสิทธิการถือครองให้แก่ผู้อยู่ในพื้นที่ ที่ไม่ได้รื้อกล้า และออกมาตรการ ป้องกันการเปลี่ยนมือไปอยู่ในครอบครองของผู้ที่ไม่ได้เป็นเกษตรกร (๔) จัดระบบบริหารจัดการที่ดิน เช่น จัดทำ แนวเขตที่ดินชัดเจน เร่งกระบวนการพิสูจน์สิทธิ (๕) ปรับกฎหมายให้ทันสมัย และบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม (๖) จัดทำฐานข้อมูล ทะเบียนผู้ถือครองที่ดิน (๗) เร่งรัดจัดสรรที่ดินแก่ผู้ยากไร้ โดยไม่ต้องถือกรรมสิทธิ์ (๘) รับรองสิทธิร่วมในการจัดการที่ดินของชุมชน

การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนเป็นการดำเนินงานตามนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ (คทช.) โดยการจัดที่ดินทำกินให้แก่ชุมชนในลักษณะแปลงรวม มีให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เช่าทำ ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คทช. กำหนด ในรูปแบบสหกรณ์ หรือ รูปแบบอื่นที่เหมาะสม โดยการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว หน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ของประเภทที่ดิน กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขภายใต้ความเห็นชอบของ คทช. ตามกรอบ แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและชุมชนอยู่ร่วมกับป่า ซึ่งประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ คือ การเช่าทำ ประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินของรัฐอย่างถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมทั้งมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพและ การตลาดอย่างเป็นระบบ ทำให้ประชาชนมีความมั่นคง มีรายได้ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และป้องกันการซื้อขายที่ดินเปลี่ยนมือไปสู่กลุ่มนายทุน

รัฐบาลได้แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นพระราชบัญญัติ การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลบังคับใช้วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๙ เพื่อให้กฎหมาย ยืดหยุ่นได้มากขึ้น โดยให้ผู้เช่ากับผู้ให้เช่าตกลงกันอย่างเหมาะสม โดยมีภาครัฐเป็นกลไกกลางกำกับดูแลให้เป็นธรรม ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขฉบับนี้ไม่ใช้บังคับกับผู้เช่าที่เป็นนิติบุคคล มีการกำหนดระยะเวลาการเช่า และค่าเช่านา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งผู้เช่า และผู้ให้เช่า และกำหนดห้ามคนต่างด้าวเช่าที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิในพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศไทยแก่ผู้เช่าที่ดินเฉพาะสัญชาติไทยเท่านั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแนวทางของการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ด้านป่าไม้) เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) รวมทั้งผลักดันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ อนุมัติร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ....

ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มในประเทศไทยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และสามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งรวมถึงการศึกษา การรักษาพยาบาล และโอกาสในการทำงาน รัฐบาลได้ให้การดูแลโดยมีกฎระเบียบรองรับที่สามารถพิสูจน์สิทธิจากร่องรอยการอยู่อาศัยในพื้นที่และการใช้ประโยชน์มาเป็นระยะเวลาอันนาน ทั้งนี้ หากจำเป็นต้องออกจากพื้นที่ รัฐบาลมีมาตรการดูแลด้านที่อยู่อาศัยและการฝึกอาชีพรองรับโดยตระหนักถึงวิถีชีวิตของกลุ่ม นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐) เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาให้ความช่วยเหลือประชาชนกลุ่มนี้ ในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงสิทธิในที่ดินทำกิน การได้รับสถานะบุคคลทางกฎหมาย รวมทั้งการส่งเสริมความสมดุลและมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

สำหรับปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าสงวนของชาวบ้านในพื้นที่ ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเจรจาทางออกร่วมกัน แทนการบังคับให้ย้ายออก โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับชาวบ้านในพื้นที่จะร่วมกันกำหนดเขตสำหรับพื้นที่อยู่อาศัยและมีให้ล่งล้ำออกนอกเขตที่กำหนด ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านต้องช่วยสอดส่องการบุกรุกและพัฒนาอนุรักษ์พื้นที่ป่าให้อุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ปัจจุบันการแผ้วถางป่าและการทำไร่เลื่อนลอยลดลงไปมาก

ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระหว่างการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรัฐบาลได้มีมาตรการต่างๆ อาทิ การกำหนดให้มีกระบวนการศึกษาความเป็นไปได้รวมถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างเป็นระบบ การมีคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแล รวมทั้งการมีมาตรการรองรับหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เช่น การจัดหาที่อยู่รองรับ ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตัดสินใจชะลอบางโครงการตามข้อเรียกร้องของภาคประชาสังคม โดยพยายามส่งเสริมการหาทางออกร่วมกันผ่านการหารือกับประชาชนในพื้นที่

ปัจจุบันการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เสริมสร้างกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ในมาตรา ๔๘ วรรคสอง ได้ระบุให้การทำ EIA ต้องมีการเพิ่มประเด็นการชดเชยเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย และมาตรา ๔๘ วรรคสาม ได้ระบุให้การทำ EIA ต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องเป็นการเพิ่มเติมจาก EIA นอกจากนี้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ยังได้สร้างความโปร่งใสในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสุขภาพ (EHIA) โดย (๑) การจัดทำประชาพิจารณ์ โดยได้เชิญกลุ่มเป้าหมายอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งได้แก่ ชุมชน NGOs องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้มีส่วนได้เสีย และสื่อมวลชน (๒) การเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะ (๓) การมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนหลากหลายช่องทาง (๔) การจัดประชุม EIA Monitoring โดยมีองค์ประกอบไตรภาคี ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ภาครัฐส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชน นอกจากนี้

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการกำกับกำกับการดำเนินการของบริษัทที่ปรึกษาเอกชนอย่างเข้มงวดและมีความเป็นกลางในการทำงาน

โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและท่าเรืออุตสาหกรรมทุกโครงการต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในระดับรายงาน EIA หรือ รายงาน EHIA ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในฐานะเจ้าของโครงการและหน่วยงานอนุมัติอนุญาต ได้ดำเนินการจัดทำกรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนโดยรอบพื้นที่โครงการและประชาชนต่อการพัฒนาโครงการ รวมทั้ง ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่เริ่มโครงการพัฒนา จนกระทั่งโครงการต่างๆ ดำเนินการ ทั้งนี้ ในรายงาน EIA และ EHIA ยังได้กำหนดมาตรการการลดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชน ซึ่งรวมถึงความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

สำหรับโครงการเหมืองแร่ นั้น ได้มีการปรับปรุงระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แบ่งการทำเหมืองออกเป็น ๓ ประเภทตามขนาดของพื้นที่ ชนิดแร่ ลักษณะทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ วิธีการทำเหมือง และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำเหมือง โดยได้กำหนดให้โครงการทำเหมืองที่เข้าข่ายลักษณะของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA และ EHIA) ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต้องกำหนดให้เป็นการทำเหมืองประเภทที่ ๒ หรือ ประเภทที่ ๓ แล้วแต่กรณี

(๒) มีการปรับปรุงระบบการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม สำหรับโครงการเหมืองแร่ เพื่อให้เกิดความรอบคอบและรัดกุม โดยกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนทั้งตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดังนี้

(๒.๑) พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้องกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองให้จัดให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร ตามลักษณะและวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๒.๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน EIA กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ ในระหว่างเริ่มต้นโครงการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการและขอบเขตการศึกษา และครั้งที่ ๒ ในระหว่างการจัดเตรียมทำรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแผนการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังประทานบัตรสิ้นอายุ สำหรับโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน EHIA กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน ๔ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อขอบเขตการศึกษา ครั้งที่ ๒ เพื่อการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบ ครั้งที่ ๓ เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างรายงาน และครั้งที่ ๔ เพื่อให้หน่วยงานอนุญาตจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและชี้แจงรายละเอียด

(๓) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ยังกำหนดให้ต้องมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและจัดทำแนวพื้นที่กันชนสำหรับกรณีการทำเหมืองที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนสูงด้วย

(๔) ปัจจุบันทุกขั้นตอนของการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโครงการเหมืองแร่ ได้คำนึงถึงความสำคัญของผลกระทบ ๓ ประเภท จากโครงการขนาดใหญ่ ได้แก่ (๑) ผลกระทบจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพ

ของมนุษย์ (๒) การบังคับชุมชนโยกย้ายถิ่นฐานโดยไม่มีการขออนุญาตหรือมีแต่ไม่เพียงพอ และ (๓) การขาดการปรึกษาหารือ สาธารณะหรือมีการศึกษาหารือไม่เพียงพอกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ ดังนั้น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) จึงได้ให้ความสำคัญกับความถูกต้องและโปร่งใสของข้อมูล ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดทำขอบเขตพื้นที่สำหรับการขออนุญาตและรายละเอียดของพื้นที่และชุมชน รายงาน ธรณีวิทยา แผนผังโครงการทำเหมืองและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายละเอียดและผลของการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนทั้งตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยแร่และตามกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตลอดจนให้ความสำคัญกับประเด็นรายละเอียด จากการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ เพื่อนำไปกำหนด เป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมประกอบการอนุญาตด้วย

รัฐได้ส่งเสริมให้ประชาชนโดยรอบพื้นที่โครงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาหารือสาธารณะ ในหลายขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนการขอประทานบัตรเหมืองแร่ ตามมาตรา ๕๖ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดไว้ว่า เมื่อติดประกาศคำขอประทานบัตรเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓๐ วันแล้ว ให้เจ้าพนักงาน อุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นชุมชนตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งในปัจจุบัน ได้จัดทำหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการรับฟัง ความคิดเห็นของชุมชน ในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ โดยหลักการของร่างประกาศดังกล่าวกำหนดให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ร่วมกับผู้อยู่บ้านจัดทำรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ในรัศมีจากขอบคำขอประทานบัตรตามที่กำหนด ของแต่ละประเภทคำขอประทานบัตร (ประเภทที่ ๑ ๒ และ ๓) โดนใช้วิธีอภิปรายสาธารณะ ก่อนที่จะจัดทำ รายงานเสนอต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ความเห็น และเสนอต่อผู้มีอำนาจออกประทานบัตร เพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้ประชาชนที่เกี่ยวข้องสามารถอภิปรายแสดงความคิดเห็น ข้อห่วงกังวลและข้อเสนอแนะ ต่อโครงการเหมืองแร่ ได้

๒. ขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้มีการจัดรับฟัง ความคิดเห็นของชุมชนด้วย โดยมีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนระหว่างเริ่มต้นของโครงการ โดยการแจ้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการประชาสัมพันธ์ สืบหาความคิดเห็นครั้งที่ ๑ และสรุปความคิดเห็น จากนั้นจึงจัดรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนช่วงระหว่างการจัดเตรียมการทำรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ สิ่งแวดล้อม โดยการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการประชาสัมพันธ์จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๒ และทำสรุป ความคิดเห็น ซึ่งผลการจัดรับฟังความคิดเห็นจะจัดทำไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ คณะกรรมการผู้ชำนาญการด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมพิจารณาต่อไป

๓. ขั้นตอนระหว่างดำเนินการทำเหมือง กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) ได้ดำเนินการ จัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อการดูแลเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมเหมืองแร่ โดยมีหน้าที่ในการรายงาน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่ในด้านฝุ่นละออง เสียงดัง แร่สั่นสะเทือน ฯลฯ มายัง กรมอุตสาหกรรม พื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) หากเครือข่ายภาคประชาชนรายงานว่าได้รับผลกระทบ จากการประกอบกิจการ เหมืองแร่ จะส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสอบข้อเท็จจริง และหากผลการตรวจสอบพบว่าการทำเหมืองก่อให้เกิด

ผลกระทบจริงจะสั่งการให้มีการปรับปรุงและแก้ไข พร้อมทั้งส่งผลการแก้ไขดังกล่าวให้เครือข่ายฯ ทราบต่อไป ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีเครือข่ายภาคประชาชนทั้งสิ้น ๔๙๐ เครือข่าย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของการทำเหมืองแร่ และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) ยังคงเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เครือข่ายในการดูแลเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจัดกิจกรรมกระตุ้นการทำงานของเครือข่ายมาโดยตลอด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประชาชนในบริเวณใกล้เคียงพื้นที่เหมืองแร่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ดูแล และเฝ้าระวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่เริ่มต้นจนสุดการทำเหมือง เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรแร่เป็นไปอย่างยั่งยืนต่อไป

กรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้กำหนดลักษณะตำแหน่งที่ตั้งของโรงงาน ให้อยู่ห่างจากสาธารณสุขสถาน หรือเขตชุมชน กำหนดชนิดและขนาดของโรงงานที่ต้องมีบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมประจำโรงงาน กำหนดปริมาณมลพิษ (มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน และมลพิษทางเสียง) ที่สามารถปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมได้ การกำหนดให้มีบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบความปลอดภัยการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม รับผิดชอบ ตาม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ รวมถึงกำหนดเกณฑ์การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือของเสียที่ไม่ใช่แล้ว และการกำกับดูแลด้านสารเคมีและของเสียอันตรายด้วย นอกจากนี้ ขั้นตอนในการพิจารณาอนุญาตให้ก่อตั้งหรือขยายโรงงานที่อยู่ในรายชื่อโรงงานที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) จะต้องผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดสำหรับด้านความปลอดภัย มีการกำหนดมาตรการความปลอดภัยตั้งแต่การประเมินความเสี่ยงโรงงานที่จะต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ความเสี่ยงจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน การกำหนดเกณฑ์การขี้งอันตรายสำหรับประเมินความเสี่ยงและการจัดทำแผนงานบริหารความเสี่ยง มาตรการความปลอดภัยของหม้อน้ำและหม้อต้ม ก๊าซอุตสาหกรรม สารเคมี กัมมันตรังสี ระบบไฟฟ้าภายในโรงงาน อัคคีภัย ห้องเย็น รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยกองพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ได้มีการประเมินระดับความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของพื้นที่เป้าหมายใน ๑๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง สมุทรปราการ สมุทรสาคร ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี ปทุมธานี นครปฐม ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น สงขลา และสุราษฎร์ธานี ซึ่งในเกณฑ์และตัวชี้วัดการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศครอบคลุม ๕ มิติ ได้แก่ มิติ ภาวะภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม มิติสังคม และมิติบริหารจัดการ โดยในมิติสังคมจะมุ่งเน้นพนักงานในพื้นที่ และชุมชนโดยรอบมีคุณภาพชีวิตและสังคมที่น่าอยู่ ซึ่งประกอบด้วย ๒ ด้าน ได้แก่ ๑. คุณภาพชีวิตและสังคมของพนักงาน และ ๒. คุณภาพชีวิตและสังคมของคนในท้องถิ่นโดยรอบ

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ๓ แห่งใน ๓ จังหวัด ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม สระแก้ว จ.สระแก้ว นิคมอุตสาหกรรมสะเดา จ.สงขลา และนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จ.ตาก ซึ่งในแต่ละนิคมอุตสาหกรรมที่จัดตั้งมีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ผ่านการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และนำไปกำหนดเป็นมาตรการป้องกันและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งหนึ่งในมาตรการดังกล่าว ได้กำหนดให้โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมให้ความสำคัญกับการจ้างแรงงานท้องถิ่น ซึ่งจะลดช่วยปัญหาแรงงานต่างด้าว หากจะใช้แรงงานต่างด้าว จะเลือกเฉพาะที่ขึ้นทะเบียน เท่านั้น ทั้งนี้ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ใช้ที่ดินของราชพัสดุในการพัฒนา

เป็นนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง ๓ แห่งดังกล่าว ซึ่งได้รับการถ่ายโอนอย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องเวนคืนที่ดินจากประชาชนแต่อย่างไร

ในอนาคต รัฐบาลได้วางนโยบายในการจัดตั้งและพัฒนา นิคมอุตสาหกรรมว่าจะต้องมีการจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ซึ่งเป็นการประเมินความยั่งยืนแบบบูรณาการทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และชุมชน รวมทั้ง การประเมินศักยภาพด้านพื้นที่แบบองค์รวม ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องยึดเป็นแนวทางและปฏิบัติตามต่อไป

๓.๒.๒ ข้อท้าทาย

จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งการหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่องในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ พบว่ายังมีข้อท้าทายหลายประการที่ประชาชนคาดหวังให้รัฐบาลเร่งรัดในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

- **การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง** โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ เช่น พระราชบัญญัติโรงงานฯ พระราชบัญญัติเหมืองแร่ฯ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ พระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ พระราชบัญญัติอุทยานฯ พระราชบัญญัติสัตว์สงวนฯ ประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ การแก้ปัญหาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการบังคับใช้นโยบาย/มาตรา ๔๔ /คำสั่ง คสช. ที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ป่าไม้ ที่ดิน การเกษตร การประมง ผังเมือง ฯลฯ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและกฎหมายรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะ การตรวจสอบผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ และความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อนบังคับใช้กฎหมาย/ออกคำสั่งใดๆ

- **การมีส่วนร่วมของประชาชน** แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและมาตรการหลายประการที่รองรับสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แต่จากการลงพื้นที่ระดมความคิดเห็นจากประชาชน และการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของหลายองค์กร ยังพบข้อท้าทายในทางปฏิบัติ ดังนั้น ข้อเสนอแนะในประเด็นนี้ คือ การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการขนาดใหญ่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือ โครงการใดๆ แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสีย และชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบ ก่อนเข้าไปดำเนินการ โดยเฉพาะรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือประชาชน และชุมชนเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาตลอดกระบวนการ ตั้งแต่การกำหนดพื้นที่ การดำเนินโครงการ การติดตามผลภายหลังโครงการ โดยคำนึงถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนสิทธิในการประกอบกิจกรรม และสิทธิในที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นสำคัญ การเสนอให้กระจายอำนาจบริหารจัดการทรัพยากรให้ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนทราบถึงการเข้าถึงข้อมูลและสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ

- **การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (EIA/EHIA)** กำหนดมาตรการบังคับให้โครงการของรัฐทุกโครงการ รวมทั้งโครงการของภาคธุรกิจทุกขนาดทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact

Assessment: EHIA) โดยจะต้องเป็นการประเมินด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และองค์กรอิสระที่ได้รับการยอมรับโดยชุมชนซึ่งเป็นกลาง อิสระ โปร่งใส และมีการเปิดเผยผลการวิเคราะห์ EIA/EHIA ต่อสาธารณะก่อนที่จะดำเนินโครงการ รวมทั้งกำหนดมาตรการติดตาม ตรวจสอบ ภายหลังจากที่ผ่านการประเมิน EIA/EHIA แล้ว เพื่อควบคุมไม่ให้ภาคธุรกิจละเมิดสิทธิต่างๆ หลังจากที่ได้รับอนุมัติโครงการแล้ว รวมทั้งพิจารณาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการประเมิน EIA/EHIA โดยเน้นการประเมินแบบยั่งยืนที่มององค์รวมทั้งมิติด้านสังคมและสิทธิมนุษยชน และคำนึงถึงความเสี่ยงที่เฉพาะในแต่ละภาคส่วน

- **เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)** เสนอให้ทบทวนแผนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) ๑๐ แห่ง ใน ๑๐ จังหวัด และระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยประเมินความเสี่ยงและผลกระทบให้รอบด้านก่อนตัดสินใจกำหนดพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งรับทราบถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีข้อเสนอให้กำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดินและการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง SEZ ทั้ง ๑๐ แห่ง รวมถึง EEC ที่สอดคล้องกับ UNGPs การปรึกษาหารือและจัดให้มีค่าชดเชยที่ป็นธรรมแก่ประชาชนที่อยู่ในเขต SEZ และ EEC การกำหนดให้ SEZ และ EEC เทียบเท่ากับรัฐวิสาหกิจ โดยจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสูงสุดเรื่องธรรมาภิบาลและแนวปฏิบัติของบรรษัทการบรรจหลักการ UNGPs ในวิธีการจัดตั้งและบริหารจัดการ SEZ และ EEC

- **การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิชุมชน เปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- **การพัฒนาศักยภาพชุมชน และการรวมกลุ่ม** เสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุนการทำวิจัยชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการเกษตร รวมถึงสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวนาและเกษตรกรเพื่อให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้น

- **ชนกลุ่มน้อย /กลุ่มชาติพันธุ์** จัดให้มีกระบวนการปรึกษาหารือกับชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ นโยบาย และโครงการต่างๆ โดยเฉพาะในการกำหนดนโยบายการจัดการที่ดินและการอนุรักษ์ป่า และโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ที่สอดคล้องกับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองดั้งเดิม (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples: UNDRIP) พิจารณาละเว้นการดำเนินคดีบุกรุกป่าในกรณีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่าซึ่งต่อมาได้มีคำสั่งประกาศให้พื้นที่นั้นเป็นป่าอนุรักษ์ และกำหนดมาตรการรองรับเพื่อคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ให้ดำรงชีพอย่างเป็นธรรม

- **การพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ** จัดให้มีการสอบสวนและพิสูจน์ความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างเป็นกลาง พิจารณาออกเอกสารรับรองกรรมสิทธิ์ที่ดินให้กับชาวบ้านตามความเหมาะสม จัดตั้งกลไกอิสระเพื่อสอบสวน ตรวจสอบ และประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งต้องมีทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วม เสนอให้รัฐจัดทำรายงานการประเมินสภาพแวดล้อม สถานการณ์สำคัญด้านธุรกิจ และกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย

- การดำเนินการต่อภาครัฐกิจ พิจารณาออกกฎหมาย หรือระเบียบเพื่อบังคับให้ภาครัฐกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และรายงานเป็นประจำทุกปี แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อติดตามและตรวจสอบการกระทำของภาครัฐกิจที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยพิจารณาอย่างรอบด้าน

๓.๒.๓ (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๓.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งแผนกิจกรรม ซึ่งระบุหน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลาดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ตัวชี้วัด ตลอดจนความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยึดถือปฏิบัติต่อไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้การติดตามประเมินผลสามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยแยกเป็น ๓ เสาหลักตามแนวทางของหลักการ UNGPs ดังนี้

เสาที่ ๑ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGP
๑.	การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการ ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	ทบทวน ปรับปรุง แก้ไข และเสนอร่าง กฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เกี่ยวกับการ จัดการที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ	-กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ -กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม -กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรการ เกี่ยวกับการจัดการ ที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพ ภูมิอากาศที่ได้รับผลกระทบ จากการประกอบธุรกิจ ที่ได้รับ การทบทวน แก้ไข และบัญญัติ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGP ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ทบทวนกฎหมายที่มีอยู่ซึ่งส่งผลกระทบต่อ สิทธิชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม	-กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ -กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	จำนวนกฎหมายเกี่ยวกับ กระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนที่ได้รับการทบทวน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGP ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
			-กระทรวง อุตสาหกรรม			
		ทบทวนพระราชบัญญัติโรงงานฯ โดยกำหนดให้โรงงานตั้งห่างจากชุมชนมากขึ้น	-กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการทบทวนพระราชบัญญัติ โรงงานฯ เพื่อพิจารณาเรื่อง กำหนดระยะห่างที่ตั้งโรงงาน กับชุมชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ทบทวนแก้ไขกฎหมายที่ก่อให้เกิด การผูกขาดในภาคการเกษตร	-กระทรวงเกษตร และสหกรณ์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	จำนวนกฎหมายที่มีการ ทบทวนและเสนอแก้ไขเพื่อ ป้องกัน หรือ ลดการผูกขาดใน ภาคการเกษตร	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน -SDGs เป้าหมายที่ ๒ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ผลักดันร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.	-กระทรวงการคลัง	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมเพื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๓, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ผลักดันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมเพื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
						-SDGs เป้าหมายที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำความเห็นและ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติ ไปพิจารณา ปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และ เร่งรัดการตราพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... และออกกฎระเบียบว่าด้วยการรายงาน การปล่อยและเคลื่อนย้ายสารมลพิษสู่ สิ่งแวดล้อม (Pollutant Release and Transfer Registers: PRTR)	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการพิจารณาดำเนินการตาม ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติฯ -มีการประชุมเพื่อพิจารณา พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... และระเบียบว่าด้วยการ รายงานการปล่อยและ เคลื่อนย้ายสารมลพิษสู่ สิ่งแวดล้อม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับเหมืองแร่ รวมถึง การออกใบอนุญาต การกำหนดพื้นที่ สำหรับทำเหมืองแร่	-กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการทบทวนกฎหมาย เกี่ยวกับเหมืองแร่ การออก ใบอนุญาต และพื้นที่ทำเหมือง แร่	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
๒.	การมีส่วนร่วม ของประชาชน	ส่งเสริมการบริหารจัดการป่าชุมชน เพื่อ แก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างป่ากับ ชุมชน	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีกิจกรรม/โครงการ/มาตรการ ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม หรือ แก้ปัญหาการบริหารจัดการป่า ชุมชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบจากการดำเนินโครงการขนาด ใหญ่ และเขตเศรษฐกิจพิเศษ แก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสีย และชุมชนที่อาจ ได้รับผลกระทบ	-สำนักงานสภา พัฒนาการ เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ -กระทรวงมหาดไทย (กรมโยธาธิการ และผังเมือง) -กระทรวง อุตสาหกรรม -กระทรวง คมนาคม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-กำหนดให้มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์โครงการ ทั้ง ก่อนดำเนินโครงการ ระหว่าง ดำเนินโครงการ และหลังจบ โครงการ โดยให้ประชาชน ได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง -เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสีย ได้ รับรู้มากขึ้น -จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ของประชาชนในทุกพื้นที่ที่ ได้รับผลกระทบจากโครงการ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		<p>จัดให้มีการหารือและรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยให้ประชาชน และชุมชนเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย และครบถ้วน และมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนการร่วม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผล กระทบสิ่งแวดล้อม การพิจารณาเวนคืน ที่ดิน การจัดการที่ดิน และการอนุรักษ์ป่า ของรัฐบาล ฯลฯ ก่อนเข้าไปดำเนิน โครงการใด ซึ่งรวมถึงโครงการขนาดใหญ่ที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพลังงาน โรงไฟฟ้า ปิโตรเลียม และการขุดเจาะเพื่อ สำรวจทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมให้ ประชาชนและชุมชนมีบทบาทในการ กำหนดพื้นที่ดำเนินโครงการ โดยคำนึงถึง วิถีชีวิตและวัฒนธรรม</p>	<p>-สำนักงานสภา พัฒนาการ เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ -กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ -กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม -กระทรวง พลังงาน -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวง อุตสาหกรรม</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๖</p>	<p>-จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ จัดขึ้นเพื่อรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน ในการ ดำเนินงานที่กระทบประชาชน</p>	<p>-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๗, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘</p>
		<p>จัดทำคู่มือส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลให้ ประชาชนทราบถึงการเข้าถึงสิทธิในการ มีส่วนร่วม โดยควรทำในรูปแบบเชิงรุก</p>	<p>-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๖</p>	<p>มีคู่มืออธิบายสิทธิในการมีส่วน ร่วมของประชาชนในการ ดำเนินโครงการของภาครัฐ</p>	<p>-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม</p>

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
			-กระทรวงพลังงาน -กระทรวง อุตสาหกรรม			-SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการรับฟัง ความเห็นของเด็ก ผ่านกลไกสภาเด็ก และเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชน รับทราบและให้ความเห็นต่อการ เปลี่ยนแปลงในชุมชนที่จะส่งผลกระทบต่อ ต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วม ของเด็กในการให้ความเห็นต่อ การเปลี่ยนแปลงในชุมชนผ่าน สภาเด็กและเยาวชน -มีมาตรการ หรือ กระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้เด็ก และเยาวชนเพื่อให้สามารถ แสดงความคิดเห็นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๓.	การประเมินผล กระทบต่อ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ (EIA/EHIA)	กำหนดให้การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และการประเมินผล กระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิด ผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งด้าน คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ (Environmental Health	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม -กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-การดำเนินโครงการต่างๆ มี การจัดทำ EIA/EHIA ตามที่ กฎหมายกำหนด โดยให้ ประชาชน/ชุมชนในพื้นที่เข้า มามีส่วนร่วม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลาดำเนินการ (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		Impact Assessment: EHIA) เป็นการประเมินจากการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นกลาง อิสระ โปร่งใส และต้องกำหนดให้มีการติดตามตรวจสอบ ภายหลังจากที่ผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการควบคุมไม่ให้ภาคธุรกิจละเมิดสิทธิต่างๆ หลังจากที่ได้รับอนุมัติ/อนุญาตโครงการแล้ว			-มีกระบวนการติดตามการดำเนินโครงการเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง	
		ทบทวนและพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่เริ่มโครงการและทุกขั้นตอน ตลอดจนเปิดเผยรายงานการประเมินผลกระทบต่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูล ทั้งนี้ การเข้าถึงข้อมูลต้องทำได้ง่ายและสะดวก	-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงพลังงาน -กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการทบทวนและพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย -มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลผลการประเมิน EIA/EHIA	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘
		เสริมสร้างกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันให้เข้มข้น โดยเฉพาะในบริบทของโครงการพัฒนา	-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการบังคับใช้กระบวนการ EIA/EHIA อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		ขนาดใหญ่ อาทิ โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เหมืองแร่ และพลังงาน	-กระทรวงพลังงาน -กระทรวง อุตสาหกรรม -กระทรวง คมนาคม			-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘
		ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว เพื่อเป็นฐานข้อมูลของโครงการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต	-หน่วยงานอนุมัติ/ อนุญาตโครงการ เป็นผู้รับผิดชอบ หลัก โดยมี หน่วยงานร่วม ดังนี้ -กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวง อุตสาหกรรม -กระทรวงพลังงาน -กระทรวงคมนาคม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในรายงานการประเมินผล EIA/EHIA เพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		<p>พิจารณาจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environment Assessment: SEA) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินระดับนโยบาย แผน และโครงการ (Policy, Plan and Program: PPP) เพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)</p>	<p>-สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๖</p>	<p>-มีแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) -มีการดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) ให้หน่วยงานต่างๆ นำไปปฏิบัติ</p>	<p>-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐</p>
<p>๔.</p>	<p>เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone)</p>	<p>พิจารณามาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดิน รวมทั้งมาตรการในการให้คำปรึกษาหารือ และพิจารณาค่าชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่เป็นธรรม</p>	<p>-กระทรวงคมนาคม -กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๖</p>	<p>มีมาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดิน พร้อมทั้งกำหนดค่าชดเชยที่เป็นธรรม</p>	<p>-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖</p>

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
			-กระทรวง อุตสาหกรรม			-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐, ๓๑
		พิจารณาจัดทำแนวทาง/มาตรการกำกับให้เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) รวมถึงระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ปฏิบัติตามมาตรฐานสูงสุดเรื่องธรรมาภิบาลและแนวปฏิบัติของบริษัท โดยความมุ่งมั่นในการนำหลักการ UNGPs ไปใช้ควรจะปรากฏอยู่ในวิธีการจัดตั้งและบริหารจัดการ SEZ และ EEC	-สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -กระทรวงพาณิชย์ -กระทรวงอุตสาหกรรม -กระทรวงมหาดไทย (กรมโยธาธิการและผังเมือง)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีแนวทาง/มาตรการกำกับให้เขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ) รวมถึงระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ปฏิบัติตามมาตรฐานสูงสุดเรื่องธรรมาภิบาลและ UNGPs	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐, ๓๑
๕.	การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ	-สำนักงานอัยการสูงสุด -กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีกิจกรรม/โครงการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
						-UNGPs ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐
		ทบทวนและพัฒนากลไกบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึงสตรี และกลุ่มชาติพันธุ์	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการทบทวนและพัฒนากลไก บริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้ทุกภาค ส่วนมีส่วนร่วม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		สนับสนุนบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและตรวจสอบ คุณภาพสิ่งแวดล้อม	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีกิจกรรม/โครงการ ส่งเสริม บทบาทของชุมชนในการ อนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
๖.	การพัฒนา ศักยภาพ ชุมชน	สร้างความรู้ ทักษะ และความรู้ทางวิชาการ ให้แก่ชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	-กระทรวงเกษตร และสหกรณ์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีโครงการ/กิจกรรมสร้าง ความรู้ ทักษะ และความรู้ทาง วิชาการให้แก่ชุมชน เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		สนับสนุนการทำวิจัยชุมชนเกี่ยวกับภูมิ ปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการเกษตร	-กระทรวงเกษตร และสหกรณ์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริม/ สนับสนุนการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		ส่งเสริมอาชีพ รายได้ครัวเรือน การจัด สวัสดิการ พัฒนาวิถีชุมชน รวมทั้ง เสริมสร้างความมั่นคงของชุมชนบนพื้นที่สูง ตามแนวชายแดน และพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนา ชุมชน)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ราษฎรบนพื้นที่สูงได้รับการ พัฒนาศักยภาพและมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี -ความสุขของประชาชนใน พื้นที่ ๕๒,๖๘๐ หมู่บ้าน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		จัดกิจกรรมฝึกอบรมและให้ความรู้ ด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนและชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและ ให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน แก่ประชาชนและชุมชนเพื่อให้ มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขั้น พื้นฐาน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๐
๗.	ชนกลุ่มน้อย / กลุ่มชาติพันธุ์	ดูแลให้ชนกลุ่มน้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับ ความสำคัญในยุทธศาสตร์การพัฒนา นโยบาย และโครงการต่างๆ รวมถึงการ พัฒนาทางสังคมเพื่อคุ้มครองชนกลุ่มน้อย/ กลุ่มชาติพันธุ์ให้ดำรงชีพอย่างเป็นธรรม	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มียุทธศาสตร์การพัฒนา นโยบาย และโครงการต่างๆ ในการดูแลด้านการพัฒนา ด้านสวัสดิการสังคมและ คุณภาพชีวิตของราษฎรบน พื้นที่สูงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๐, ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
			-กระทรวงมหาดไทย			
		ให้มีกลไกหารือกับชุมชนที่ต่อเนื่อง และเปิดกว้างและประชาชนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ซึ่งรวมถึงกรณีชนกลุ่มน้อย/ กลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากการ จัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และอนุรักษ์ป่า	-กระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีกลไกหารือกับชุมชน ประชาชน รวมถึงชนกลุ่ม น้อย/กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ได้รับ ผลกระทบจากการจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ อนุรักษ์ป่า	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๘.	การพัฒนาการ ดำเนินงาน ของภาครัฐ	ดำเนินการสอบสวนและพิสูจน์สิทธิของผู้ ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดิน และออก เอกสารรับรองสิทธิตามกฎหมาย	-กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการสอบสวนและพิสูจน์สิทธิ ของผู้ครอบครองและใช้ ประโยชน์ที่ดิน และออก เอกสารรับรองสิทธิอย่าง ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ในกฎหมาย	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐
		พิจารณากำหนดมาตรการเพื่อรับรองการ พัฒนาชนบท และนโยบายที่ดิน มีการ คำนึงถึงมิติทางเพศ และไม่ควรถูกบังคับไว้ ที่ หากมีความจำเป็นต้องดำเนินการ ควรมี แบบฟอร์มแสดงความยินยอม (Free Prior Informed Consent) และบุคคลที่ถูกขับไล่ ออกจากที่จะต้องได้รับค่าชดเชยด้วย	-กระทรวงเกษตรฯ -กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีมาตรการเพื่อรับรองการ พัฒนาชนบท และนโยบาย ที่ดิน ซึ่งคำนึงถึงมิติทางเพศ -มีการจ่ายค่าชดเชยให้กับ บุคคลที่ถูกให้ออกจากพื้นที่	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๑๐, ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		กำหนดจัดทำรายงานการประเมินสภาพแวดล้อม สถานการณ์สำคัญด้านธุรกิจ และกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น รวมทั้งกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของชาวบ้านในพื้นที่	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการจัดทำรายงานการประเมินสภาพแวดล้อม สถานการณ์สำคัญด้านธุรกิจ และกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น -มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของชาวบ้านในพื้นที่	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
		พิจารณาจัดตั้งกลไกตรวจตรา และประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งมีทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วม	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการจัดตั้งกลไกตรวจตรา และประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งมีผู้แทนจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗
๙.	การดำเนินการต่อภาคธุรกิจ	พิจารณาแต่งตั้งกลไกเพื่อติดตาม ตรวจสอบการกระทำของภาคธุรกิจที่ละเมิดสิทธิที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวง อุตสาหกรรม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดตั้งกลไก เพื่อติดตาม ตรวจสอบ การกระทำของภาคธุรกิจที่ละเมิดสิทธิที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา ดำเนินการ (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ /SDGs/UNGPs
		พิจารณาจัดทำกฎ ระเบียบ หรือนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพ สิทธิมนุษยชน เช่น ให้มีการรายงาน เป็นประจำ	-กระทรวง ยุติธรรม -สำนักงาน คณะกรรมการ กำกับหลักทรัพย์ และตลาด หลักทรัพย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีกฎ ระเบียบ หรือนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจ เคารพสิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐

เสาที่ ๒ หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

ในส่วนของเสาที่ ๒ จะกำหนดการดำเนินงานในลักษณะ “ความคาดหวังที่มีต่อภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ” เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจยึดเป็นหลักในการประกอบการต่อไป ทั้งนี้ ความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นจุดตั้งต้น และเป็นแรงกระตุ้นให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจทุกขนาด ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบจากการประกอบธุรกิจ

๒.๑ การปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และที่ดิน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องทบทวนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กร และปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และที่ดิน โดยเฉพาะหลักการ UNGPs ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องส่งเสริมและตรวจตราให้บริษัทลูก รวมทั้งห่วงโซ่อุปทานของตนให้เคารพกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และที่ดิน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และที่ดิน
- ภาครัฐวิสาหกิจ ควรจัดให้มีมาตรการทดแทนและเยียวยาอย่างเหมาะสม กรณีมีความจำเป็นต้องเวนคืนที่ดินจากประชาชน รวมทั้งต้องประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า

๒.๒ การเปิดให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

- ภาครัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจและโครงการแก่สาธารณชน โดยเฉพาะชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรรับฟังความเห็นสาธารณชนทุกภาคส่วนและเคารพกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียตามหลักการ UNGPs
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดเพื่อสนับสนุนกระบวนการผลิตที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับชุมชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชน และชุมชนในบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีที่มีการชักชวนการรับมือกับผลกระทบในการดำเนินโครงการ

๒.๓ การจัดทำ EIA/EHIA

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดทำประเมิน EIA/EHIA โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระที่มีความเป็นกลางเป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรดำเนินการประเมิน EIA/EHIA ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎหมาย/ระเบียบ/มาตรการที่เกี่ยวข้อง
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรทำความเข้าใจกับประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยรอบ และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ EIA/EHIA
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และหน่วยงานต่างๆ กรณีที่มีการตรวจสอบความถูกต้อง และความโปร่งใสในการจัดทำ EIA/EHIA

๒.๔ กลไกการร้องเรียน และเยียวยา

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดทำประเมินความเสี่ยงและเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนรอบด้าน รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีช่องทางการร้องเรียนที่หลากหลายซึ่งสามารถประสานส่งต่อเรื่องไปยังหน่วยงานอื่นได้ รวมทั้งจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรระงับเหตุข้อพิพาทกับชุมชนโดยการเจรจาและหารือร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะนำคดี เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ อาจประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรกำหนดมาตรการเยียวยาบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลสืบเนื่องจากการประกอบธุรกิจ

เสาที่ ๓ หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๓.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดหน้าที่ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจในการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ได้รับผลกระทบ หรือ ถูกละเมิด จากการประกอบธุรกิจ โดยได้เชื่อมโยงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยึดถือปฏิบัติต่อไป สรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGP
๑.	การร้องเรียน	กำหนดให้มีช่องทางร้องเรียนและร้องทุกข์ ในกรณีที่พบเห็นหรือได้รับผลกระทบจาก การประกอบธุรกิจ และประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนทราบ เช่น จัดตั้งกลไกรับข้อ ร้องเรียนระดับท้องถิ่น	-กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม -สำนักงานอัยการ สูงสุด (สำนักงานอัยการ คุ้มครองสิทธิฯ)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาค ธุรกิจมีช่องทางการร้องเรียน และร้องทุกข์ ให้กับผู้ได้รับ ผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ และมีการประชาสัมพันธ์ ให้สาธารณชนรับทราบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGP ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๒.	การไกล่เกลี่ย	พิจารณากำหนดนโยบาย หรือจัดทำ กฎหมายให้อำนาจหน่วยงานท้องถิ่น/ ท้องถิ่น แก้ไขปัญหาเบื้องต้น หรือมีคณะกรรมการท้องถิ่นที่ได้รับ การยอมรับจากทุกฝ่าย โดยอาจมีอำนาจ ในการไกล่เกลี่ยระดับท้องถิ่น	-กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับ ท้องถิ่น/ชุมชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGP ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		พิจารณาจัดตั้งศูนย์คุ้มครองสิทธิในบริเวณพื้นที่ที่มีปัญหา	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดตั้งคณะทำงาน/ศูนย์จัดการปัญหาการละเมิดสิทธิในพื้นที่ที่มีปัญหา	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๓.	การดำเนินคดี	พิจารณากำหนดมาตรการเชิงลงโทษสำหรับองค์กรธุรกิจที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน	-กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการดำเนินคดี/มาตรการเชิงลงโทษต่อองค์กรธุรกิจที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ขยายช่องทางการขอรับบริการจากกองทุนยุติธรรม	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการพิจารณาเพิ่มช่องทางการรับบริการจากกองทุนยุติธรรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		พัฒนามาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนและชุมชน เช่น ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี เพื่อให้สามารถเข้าถึง	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีมาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนและชุมชน เพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ความยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก ทั่วถึง และเป็นธรรม				-UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีทั้งแพ่งและอาญาในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิที่ดิน	-สำนักงานอัยการสูงสุด	๒๕๖๒-๒๕๖๖	หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินคดีทั้งแพ่งและอาญาในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิที่ดิน อย่างเคร่งครัด	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๔.	การช่วยเหลือทางการเงิน	พิจารณาจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ โดยให้ชุมชนบริหารจัดการ	-สถาบันบริหารจัดการจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีผลการศึกษาแนวทางการจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ศึกษาแนวทางพิจารณาจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง ให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการผลของการดำเนินธุรกิจ	-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีผลการศึกษาแนวทางพิจารณาจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง ให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการผลของการดำเนินธุรกิจ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
๕.	การเยียวยา	พัฒนามาตรการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือ การประกอบธุรกิจที่ละเมิดต่อสิทธิที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมถึงความเสียหายทางร่างกาย และจิตใจ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ/โครงการของรัฐ	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจมีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือ การประกอบธุรกิจที่ละเมิดต่อสิทธิที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		กำหนดแผนในการฟื้นฟูที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในสถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบ	-กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม -กระทรวงมหาดไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจมีแผนในการฟื้นฟูที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในสถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจอย่างเป็นระบบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

๓.๓ แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

๓.๓.๑ สถานการณ์ในภาพรวม

ภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะประเด็นการปกป้องและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นประเด็นที่สหประชาชาติให้ความสำคัญและได้รับรองสิทธิไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (UN Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms หรือ UN Declaration on Human Rights Defenders) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ทั่วไปปฏิบัติ รวมทั้งมีความเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนฉบับอื่นๆ อาทิ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญฯ

สำหรับประเทศไทยนั้น ประเด็นการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มักถูกหยิบยกในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ การประชุมคณะทำงาน Universal Periodic Review เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ การประชุมคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UN Human Rights Committee) เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๐ และล่าสุดการประชุมคณะกรรมการสหประชาชาติประจำอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐ ยกตัวอย่างเช่น กรณีการหายตัวไปของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เช่น นายสมชาย นีละไพจิตร นายพลละจี รักจงเจริญ การตั้งข้อหาที่ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำผิดในกรณีฟ้องร้องนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การล่วงละเมิดนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทุกคน จึงได้มีความริเริ่มในการจัดทำมาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยได้พัฒนากระบวนการ กลไก และมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้ได้รับความปลอดภัยและสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มที่ โดยที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินการหลายประการสรุปได้ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนามาตรการในการคุ้มครองนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิด (White List) กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๔๑๒/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะทำงานฯ โดยมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นประธาน และมีผู้แทนจากภาครัฐ และภาคประชาสังคมร่วมเป็นคณะทำงานฯ โดยมีอำนาจหน้าที่ พิจารณาหลักเกณฑ์ แนวทาง และมาตรการในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน พิจารณาระเบียบ กฎเกณฑ์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแนวทางการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากล และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งคณะทำงานฯ ได้มีการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน พิจารณาถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

๒. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางกรอบแนวทางในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวางกรอบแนวทางในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๙ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นและมุมมองต่อการวางกรอบแนวทางฯ ดังกล่าว และมีการแบ่งประเภทระดับความปลอดภัยของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มสีแดง หมายถึง กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่ถูกคุกคามจนถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งกรณีนี้จะต้องได้รับการเยียวยาความเสียหาย และควรมีการติดตามต่อว่าญาติ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รายนี้ยังมีความเสี่ยงอีกหรือไม่

๒) กลุ่มสีแสด หมายถึง กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่มีการถูกคุกคามแต่ยังไม่ถึงขั้นเสียชีวิต เช่น ถูกโทรศัพท์ข่มขู่ การลอบทำร้าย

๓) กลุ่มสีส้ม หมายถึง กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกดำเนินการทางกฎหมาย โดยหมายรวมถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทำให้การเรียกร้องหรือต่อสู้ต้องชะงักหรือติดขัดเพราะต้องมาต่อสู้คดีอื่นด้วย

๔) กลุ่มสีเทา หมายถึง กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เริ่มมีข้อพิพาท กล่าวคือ ยังไม่มีความชัดเจนว่ามีความรุนแรงเกิดขึ้นแต่มีเหตุสงสัยว่าอาจเกิดความรุนแรงขึ้นได้

นอกจากนั้นที่ประชุมยังร่วมกันเสนอแนะกรอบแนวทางการทำงานออกเป็นมาตรการ ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะสั้น	ระยะกลาง	ระยะยาว
๑.สร้างความตระหนักกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อทำความเข้าใจประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	๑.แต่งตั้งคณะทำงานคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อถอดบทเรียน และแต่งตั้งผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย	๑.ออกกฎหมาย หรือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
๒.ทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ	๒.ทดลองปฏิบัติงานลักษณะ	๒.บรรจุประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแผน
๓.จัดทำคู่มือสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	๓.นำร่อง	๓.สิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๔
๔.ลงพื้นที่กรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อนำปัญหาและอุปสรรคมากำหนดมาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีความเหมาะสม		

๓. จัดทำคู่มือสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในการจัดทำคู่มือสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและดำเนินการแจกจ่ายให้กับกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ได้ลงพื้นที่ หรือเข้ามาติดต่อกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๔. ปรับแบบรับคำขอและสอบข้อเท็จจริง (แบบ กพส.-๑๗-๐๒) ของกองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ดำเนินการปรับแบบคำขอฯ เพื่อเพิ่มช่องทางคำขอรับความช่วยเหลือ/ ร้องเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

๕. ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิด/ มีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิด กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of High Commissioner

for Human Rights : OHCHR) ได้ลงพื้นที่เพื่อติดตามสถานการณ์กรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนชุมชนคลองไทรพัฒนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และประชุมสรุปผลการลงพื้นที่เพื่อพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหาร่วมกับสำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพื้นที่ ๔ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) สหพันธ์เกษตรกรรมภาคใต้ (ส.ก.ต.) และองค์กร Protection International ระหว่างวันที่ ๑๖ – ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐ รวมทั้งได้มีการประสานงานและติดตามอย่างต่อเนื่อง

๖. จัดทำรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนรายงานนายกรัฐมนตรีรายสัปดาห์ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้จัดทำรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน กราบเรียนนายกรัฐมนตรีเป็นประจำทุกสัปดาห์ และนายกรัฐมนตรีได้มีบัญชา^๔ “ให้ทุกหน่วยงานตรวจสอบ/แก้ไขปัญหให้ได้ข้อยุติ โดยต้องยืนยันมาที่กระทรวงยุติธรรมทุกกรณี หากไม่แก้ไขถือว่าบกพร่อง” ซึ่งเป็นการยืนยันเจตนารมณ์ทางการเมือง (Political Will) ของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง

๗. ปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อยู่ระหว่างเสนอแก้ไขร่างพระราชบัญญัติฯ ให้ครอบคลุมถึงกรณีการถูกข่มขู่ คุกคาม โดยที่ยังไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางให้ความคุ้มครองกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

๘. บรรจุประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะบรรจุประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นหนึ่งในประเด็นหลักของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๖ เนื่องจากแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครอง สิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชน และเพื่อเป็นการยืนยันนโยบายและความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

๙. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทารุณและถูกบังคับให้หายสาบสูญ นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๓๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และคำสั่งที่ ๑๙๘/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทารุณและถูกบังคับให้หายสาบสูญ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวม ๑๖ คน ร่วมเป็นกรรมการฯ โดยมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการต่างๆ เพื่อป้องกัน จัดการเรื่องราวร้องทุกข์ และช่วยเหลือเยียวยา อำนาจการประสานการปฏิบัติงาน รับเรื่องราวร้องทุกข์ ตรวจสอบ พิจารณา วินิจฉัย ติดตาม และช่วยเหลือเยียวยา เชิญบุคคลมาให้ข้อมูล หรือ จัดส่งข้อมูล จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอ คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือ มอบหมายบุคคลอื่นให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ ที่ผ่านมากomiteeกรรมการฯ ได้มีการเริ่มดำเนินงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ตรวจสอบข้อเท็จจริง สอบสวน และพิจารณามาตรการช่วยเหลือเยียวยาครอบครัวผู้เสียหาย รวมทั้งมาตรการป้องกันการทารุณและถูกบังคับให้หายสาบสูญแล้ว

นอกจากการดำเนินงานในส่วนของการกระทรวงยุติธรรมแล้ว เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้เป็นเจ้าภาพจัดการหารือและแจ้งข้อเสนอแนะดังกล่าวให้กับ

^๔ หนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๓(กน)/๘๒๓๗ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐

หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ประชุมได้มีข้อสรุปร่วมกันเสนอคณะรัฐมนตรีดังนี้ (๑) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับประชาชนทุกคนในประเทศไทย (๒) กรณีที่มีการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ควรมีการจัดสมดุลระหว่างการเรียกร้องสิทธิและการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสาธารณะ เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อนโดยจะต้องมีการย้าเตือนเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความเข้าใจการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของประชาชน (๓) กรณีที่มีการแจ้งความเท็จหรือฟ้องร้องซึ่งปรากฏว่าเป็นการใช้สิทธิไม่สุจริตหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง กระบวนการยุติธรรมมีมาตรการควบคุมการใช้สิทธิดังกล่าว โดยการลงโทษบุคคลที่แจ้งความอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๒ เป็นต้น รวมทั้งกรณีที่มีการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต บุคคลนั้นย่อมได้รับการคุ้มครองโดยเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๔ เป็นต้น ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ รับทราบข้อสรุปความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งหน่วยงานต่างๆ จะต้องยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันต่อไป

สำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีความพยายามในการแก้ไขกฎหมายเพื่อป้องกัน “การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน” (Anti-Strategic Lawsuit Against Public Participation (SLAPP) Law) โดยเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ เพื่อเปิดช่องให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ (กรณีนี้หมายถึงการที่ผู้เสียหาย เป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล) ศาลมีอำนาจสั่งไม่รับฟ้องหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีมีเจตนาไม่สุจริต หรือ บิดเบือนข้อเท็จจริง หรือ เป็นไปเพื่อกลั่นแกล้ง หรือ เอาเปรียบจำเลย ทั้งนี้ ห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก แต่ไม่ตัดอำนาจของอัยการในการยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ การปรับแก้กฎหมายดังกล่าวเป็นไปเพื่อยุติการฟ้องคดีเพื่อกลั่นแกล้งประชาชน ซึ่งรวมถึงการฟ้องร้องนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเหตุผลประการหนึ่งที่ระบุในการเสนอแก้ไขกฎหมาย คือ เนื่องจากในปัจจุบัน ปรากฏการใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยไม่สุจริต หรือ บิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งจำเลยในหลายกรณี เช่น การยื่นฟ้องต่อศาลในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้จำเลยได้รับความลำบากในการเดินทางไปต่อสู้อัยการ หรือ การฟ้องจำเลยในข้อหาที่หนักกว่าความเป็นจริงเพื่อให้จำเลยต้องยอมกระทำการ หรือไม่กระทำการอันเป็นการมิชอบ หรือ การฟ้องเพื่อคุกคามการใช้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของจำเลยในการป้องกันตนเอง หรือปกป้องประโยชน์สาธารณะ ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจุบันที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฯ เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

นอกจากนี้ สำนักงานศาลยุติธรรม ยังมีความพยายามในการเสนอร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๒ เพื่อระงับมาตรา ๑๖๕ เนื่องจากเดิม ตามมาตรา ๑๖๕ วรรค ๒ บัญญัติว่า “จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง” แต่ร่างมาตรา ๑๖๕/๒ ที่บัญญัติขึ้นใหม่ ระบุว่าจำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ ซึ่งในกรณีนี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์ และจำเลยอาจถามพยานศาลได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังกล่าวจะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยปกป้องนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการถูกฟ้องคดีเพื่อกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฯ เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

สำนักงานอัยการสูงสุด มีการปรับใช้มาตรา ๒๑ ของ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในหลายคดี โดยมาตราดังกล่าวได้ให้อำนาจพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดี และการปฏิบัติ

หน้าที่ให้ไปเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กล่าวคือ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้เสนอต่ออัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับกับกรณีที่พนักงานอัยการไม่ยื่นคำร้อง ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ถอนฟ้อง ถอนคำร้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกา ด้วยโดยอนุโลม

ปัจจุบัน หลายหน่วยงานได้มีการสื่อสารและทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ในสังกัด เกี่ยวกับการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เช่น ที่ผ่านมาระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อแจ้งแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยจากการคัดค้านการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ รวมทั้งกระทรวงกลาโหมได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในส่วนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนในการดูแลผู้ชุมนุม อีกทั้งกระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. .... เพื่อให้มีระบบการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทกลางโดยหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนอีกด้วย เพื่อเพิ่มทางเลือกให้ประชาชนในการยุติ หรือระงับข้อพิพาทด้วยความสมัครใจ และพึงพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอันเป็นการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ซึ่งมาตรการดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่เพิ่มความคุ้มครองให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้เช่นกัน ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยให้มีผลบังคับใช้ นับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๓.๓.๒ ข้อท้าทาย

จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งการหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่องในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ พบว่ายังมีข้อท้าทายหลายประการที่ประชาชนคาดหวังให้รัฐบาลเร่งรัดในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน สรุปได้ดังนี้

- **การเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ** เร่งรัดการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: ICCPED)
- **ความร่วมมือกับกลไกสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ/ระดับภูมิภาค** สนับสนุนให้รัฐบาลร่วมมือกับกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและภูมิภาค รวมถึงผู้เสนอรายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (Special Rapporteur on the Situation of HRDs)
- **การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีและมาตรฐานระหว่างประเทศ** เร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำต่อบุคคลสูญหาย พ.ศ. .... การแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ เพื่อป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Anti-Strategic Litigation Against Public Participation: Anti-SLAPP) การทบทวน/ยกเลิกกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งใดๆ ที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขในการดเว้นโทษให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ

- **การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน** การกำหนดนิยามคำว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชน” ให้ชัดเจน รวมทั้งการศึกษา European Guidelines on Human Rights Defenders เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด มาตรการและกลไกในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงมาตรการคุ้มครองพยาน โดยจะต้องเก็บ รักษาความลับข้อมูลนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ข้อมูลของผู้ร้องเรียน และข้อมูลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคุ้มครองพยาน ให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ได้มีการเสนอให้ประชุมหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นระยะๆ เพื่อปรับ มาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้มีความเหมาะสม การบรรจุเรื่องการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไว้ ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ การเสนอให้ภาครัฐและภาคธุรกิจออกหนังสือเวียน คำสั่ง หรือระเบียบ ภายในเพื่อให้เข้าใจการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในลักษณะ “หุ้นส่วนสำคัญ” ที่จะร่วมกันทำงานอย่าง สร้างสรรค์เพื่อป้องกัน บรรเทา และเยียวยาผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งหลีกเลี่ยงการ ฟ้องคดีอาญาต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำหน้าที่อย่างสุจริต

- **นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นผู้หญิง** กำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่เป็นผู้หญิงเพื่อให้ทำงานได้อย่างปลอดภัย

- **การสร้างความรู้ความเข้าใจ** เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การสร้างองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับวิธีการจัดการชุมนุม การศึกษาต้นแบบที่ดีเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นเพื่อนำมาปรับใช้กับบริบทของไทย

- **การพัฒนาศักยภาพกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน** การจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความที่มีความเชี่ยวชาญ ในการต่อสู้คดีในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อประชาชนจะสามารถไว้วางใจว่าจะได้รับความคุ้มครองจากการถูกละเมิดสิทธิได้ การให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือทนายความหรือบุคคลที่ถูกดำเนินคดีเนื่องจากปกป้องประโยชน์ของชุมชน และการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับบริการของรัฐในการให้ความช่วยเหลือต่างๆ กระบวนการ ประกันตัว การบังคับใช้กฎหมาย ฯลฯ

- **การพัฒนาการดำเนินงานของรัฐ** จัดเวทีหารือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน องค์กร ชุมชน นักการเมือง และสาธารณชนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้กับ เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในชนบทที่จะต้องทำหน้าที่คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้ามามี ส่วนร่วมในการทำงาน นอกจากนั้น ยังได้มีการสะท้อนข้อห่วงกังวลต่อการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการ ชุมนุมในที่สาธารณะ การห้ามการชุมนุมประท้วงโดยสงบ การปรับทัศนคติ และการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อนัก ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ปกป้องประโยชน์ของประชาชนและชุมชน ฯลฯ

๓.๓.๓ (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖)^{๑๐}

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๔.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งแผนกิจกรรม ซึ่งระบุหน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลาดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ตัวชี้วัด ตลอดจนความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยึดถือปฏิบัติต่อไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้การติดตามประเมินผลสามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยแยกเป็น ๓ เสาหลักตามแนวทางของหลักการ UNGPs ดังนี้

เสาที่ ๑ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
๑.	การเข้าเป็นภาคี สนธิสัญญาสิทธิ มนุษยชน ระหว่างประเทศ และความร่วมมือ กับกลไกสิทธิ มนุษยชนต่างๆ	กำหนดนิยามนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่ชัดเจน โดยศึกษาจากมาตรฐานระหว่าง ประเทศ	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีการจัดประชุมหารือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยาม นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่มีความชัดเจน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		เร่งรัดการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่ เกี่ยวข้อง เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการ บังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED)	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่าง ประเทศว่าด้วยการคุ้มครอง บุคคลทุกคนจากการบังคับให้ หายสาบสูญ (ICPPED)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับ สมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖, ๑๗

^{๑๐} อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ส่งเสริมความร่วมมือที่สร้างสรรค์กับกลไก สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและ ระดับภูมิภาคอาเซียน	-ทุกหน่วยงาน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการเยือนไทยอย่างเป็นทางการ หรือ ในลักษณะ technical visit ของกลไกพิเศษของคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้อง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
๒.	การปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และ มาตรการ ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	ผลักดันการทบทวน แก้ไข และยกเลิก กฎหมาย ตลอดจนมาตรการ กลไก ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้ออำนวยให้มีการ คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อาทิ กฎหมายคุ้มครองพยาน เป็นต้น	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	-มีการทบทวนนโยบาย กฎหมาย ตลอดจนมาตรการ กลไก ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเอื้ออำนวยให้มี การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมาย ระเบียบ หรือ มาตรการเพื่อป้องกันการดำเนินคดี เชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วม ของสาธารณชน (Strategic Litigation Against Public Participation: SLAPP)	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีผลการศึกษาแนวทางพัฒนา กฎหมาย ระเบียบ หรือ มาตรการเพื่อป้องกันการ ดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อ ระงับการมีส่วนร่วมของ สาธารณชน (Strategic	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
					Litigation Against Public Participation: SLAPP)	-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
๓.	การคุ้มครอง นักปกป้องสิทธิ มนุษยชน	กำหนด หรือทบทวนนโยบาย กลไก กระบวนการ มาตรการคุ้มครองนัก ปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงนัก ปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นผู้หญิง เพื่อให้ ทำงานได้อย่างปลอดภัย และอบรม ส่งเสริมให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ปฏิบัติได้จริง	-กระทรวง ยุติธรรม -สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -สำนักงานอัยการ สูงสุด	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	-มีการกำหนด ทบทวน หรือปรับปรุงนโยบาย กลไก กระบวนการ หรือ มาตรการ คุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ที่เป็นผู้หญิง -อบรมนโยบาย กลไก กระบวนการ หรือ มาตรการฯ ดังกล่าว ให้กับหน่วยงานบังคับใช้ กฎหมาย	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		บรรจุประเด็นการคุ้มครองนักปกป้อง สิทธิมนุษยชนไว้ในแผนสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ฉบับที่ ๔	-กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒	มีการบรรจุประเด็นนักปกป้อง สิทธิมนุษยชนไว้ในแผนสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		จัดการหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิ มนุษยชน โดยร่วมกันทำงานอย่าง สร้างสรรค์เพื่อป้องกัน บรรเทาและ	-กระทรวงการ ต่างประเทศ -กระทรวงกลาโหม -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิ มนุษยชนเป็นระยะ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		เยียวยาผลกระทบไม่พึงประสงค์ด้านสิทธิมนุษยชน	-หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง			-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
๔.	การสร้าง ความรู้ ความ เข้าใจ	ศึกษาและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมเสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาปรับใช้กับ บริบทของไทย	-กระทรวงการ ต่างประเทศ -กระทรวง ยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการศึกษาแลกเปลี่ยนแนว ปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับมาตรการ ส่งเสริม เสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นของประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๐
		จัดอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้ กฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิ มนุษยชน เช่น การจัดการชุมนุม การ แสดงออกทางด้านสิทธิมนุษยชน การ ป้องกันการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตเพื่อกลั่น แกล้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นต้น รวมถึงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกรณีที่มี ความละเอียดอ่อนต่อเพศสภาพ	-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ -สำนักงานอัยการ สูงสุด -สำนักงานศาล ยุติธรรม -กระทรวงกลาโหม -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงการ ต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้ กฎหมายเพื่อสร้างความรู้ความ เข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิมนุษยชน ให้กับเจ้าหน้าที่ในสังกัด	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๐

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในชุมชน	- กระทรวงมหาดไทย (กรมการ ปกครอง) -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปกป้อง ตนเอง ไม่ตกเป็นเหยื่อของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด และในพื้นที่อำเภอ จำนวน ๘๗๘ อำเภอ -เจ้าหน้าที่มีทักษะ มีความรู้ มี ประสิทธิภาพ และศักยภาพ โดยให้ ความรู้และแนวทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ให้แก่ ปลัดอำเภอ และพนักงานฝ่าย ปกครอง ในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด และ ในพื้นที่อำเภอ ๘๗๘ อำเภอ -ตรวจตรา และเฝ้าระวัง และ ปราบปรามพื้นที่เสี่ยง ในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด ไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง/เดือน และในพื้นที่อำเภอ จำนวน ๘๗๘ อำเภอ ไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง/เดือน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านความ มั่นคง -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		จัดอบรมและพัฒนาศักยภาพทนายความ รวมทั้งจัดให้มีบัญชีรายชื่อทนายความ/ ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ	-กระทรวงยุติธรรม -สำนักงานอัยการ สูงสุด	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	-มีกิจกรรม/โครงการอบรมและ พัฒนาศักยภาพทนายความด้าน สิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		เข้าใจโครงสร้าง นโยบาย การต่อสู้คดีในเรื่องสิทธิมนุษยชน			-มีบัญชีรายชื่อทนายความ/ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ เข้าใจ โครงสร้าง นโยบายการต่อสู้คดีในเรื่องสิทธิมนุษยชน	-SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗
		ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงสิทธิมนุษยชนของตนที่ถูกต้อง รวมทั้งให้ความรู้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับบริการ ให้ความช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ กระบวนการประกันตัว การบังคับใช้กฎหมายฯลฯ	-สำนักงานอัยการ สูงสุด -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนถึงสิทธิมนุษยชนของตนที่ถูกต้อง รวมทั้งให้ความรู้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับบริการให้ความช่วยเหลือต่างๆ จากรัฐ กระบวนการประกันตัว การบังคับใช้กฎหมายฯลฯ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐

เสาที่ ๒ หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

ในส่วนของเสาที่ ๒ จะกำหนดการดำเนินงานในลักษณะ “ความคาดหวังที่มีต่อภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ” เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจยึดเป็นหลักในการประกอบการต่อไป ทั้งนี้ ความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นจุดตั้งต้น และเป็นแรงกระตุ้นให้ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจทุกขนาด ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบจากการประกอบธุรกิจ

๒.๑ การปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรการ และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรการ และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีช่องทางการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย มาตรการ และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งบุคลากรในสังกัดสามารถเข้าถึงได้
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการติดตามการดำเนินการ/ดำเนินคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรทำความเข้าใจบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อคุ้มครองการทำงาน และรับรองว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ถูกเลิกจ้าง/ฟ้องคดีเพียงเพราะเหตุจากการเรียกร้องสิทธิให้ผู้อื่น

๒.๒ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีเวทีหารือกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้กับหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งเครือข่ายได้รับทราบ

๒.๓ การจัดทำมาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องให้ข้อมูลสถานการณ์ภาพรวมการทำงานร่วมกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เมื่อมีการร้องขอจากหน่วยงานภาครัฐ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดทำมาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ และภาคประชาสังคม ควรร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ในการป้องกัน บรรเทา และเยียวยาผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ด้านสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรมอบหมายบุคลากร หรือ หน่วยงาน ในสังกัดที่ชัดเจนให้มีหน้าที่ส่งเสริมความรู้ และทำความเข้าใจที่ถูกต้องกับบุคลากรในสังกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด และการล่วงละเมิดระหว่างกัน

๒.๔ กลไกการร้องเรียน และเยียวยา

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีกลไกหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อจัดการกับปัญหาการละเมิดสิทธิ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีช่องทางรับเรื่องราวร้องเรียนและผู้ประสานงานที่ชัดเจน

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรระงับเหตุข้อพิพาทกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยการเจรจาและไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ อาจประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรหลีกเลี่ยงการฟ้องร้องดำเนินคดีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพียงเพราะปฏิบัติหน้าที่เรียกร้อง/ปกป้องสิทธิของผู้อื่น

เสาที่ ๓ หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๔.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดหน้าที่ภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจในการเยียวยาความเสียหายให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้ได้รับผลกระทบ หรือ ถูกละเมิด โดยภาครัฐ ภาครัฐวิสาหกิจ หรือ ภาคธุรกิจ หรือ เป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ โดยได้เชื่อมโยงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยึดถือปฏิบัติต่อไป สรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGP
๑.	การร้องเรียน ร้องทุกข์ ขอความช่วยเหลือ	กำหนดให้มีกลไกการร้องทุกข์และช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และเพียงพอ เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ	-กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงพาณิชย์ -กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีกลไกการร้องทุกข์และช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และเพียงพอ เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGP ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๒.	การส่งเสริมระบบไกล่เกลี่ย	ส่งเสริมระบบการไกล่เกลี่ยในทุกระดับชั้นของกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนการพัฒนาไกล่เกลี่ยการระงับข้อพิพาททางเลือก	-สำนักงานอัยการสูงสุด -กระทรวงยุติธรรม -สำนักงานศาลยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีกิจกรรม/โครงการ/มาตรการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการไกล่เกลี่ยในทุกระดับชั้นของกระบวนการยุติธรรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
					ตลอดจนการพัฒนาทั่วโลก การระงับข้อพิพาททางเลือก	-UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๓.	การดำเนินคดี	ให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย ที่เป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อาทิ กองทุนยุติธรรม ที่ปรึกษากฎหมาย	-สำนักงานอัยการ สูงสุด -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีช่องทาง/กลไก/มาตรการ ในการให้ความช่วยเหลือนัก ปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		พิจารณาแก้ไขกฎหมายให้พนักงาน อัยการสามารถดำเนินคดีแบบกลุ่มแทน กลุ่มผู้เสียหายได้	-สำนักงานอัยการ สูงสุด	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีการแก้ไขกฎหมายให้ พนักงานอัยการสามารถ ดำเนินคดีแบบกลุ่มแทน กลุ่มผู้เสียหายได้	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		พัฒนาความรู้และทักษะต่อเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบต่อการใช้กฎหมาย ระเบียบ นโยบายที่ถูกต้อง และชอบธรรม ต่อการ กระทำผิดนอกราชอาณาจักร	-สำนักงานอัยการ สูงสุด	๒๕๖๒ – ๒๕๖๖	มีการอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อ พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการใช้ กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย ที่ถูกต้องและชอบธรรม ต่อ การกระทำผิดนอก ราชอาณาจักร	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยาน โดยการสนับสนุนทรัพยากรงบประมาณ บุคลากร และการพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะในการคุ้มครองพยาน	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๕๒ - ๒๕๖๖	มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยานอย่างต่อเนื่อง	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๔.	การเยียวยา	เยียวยาเหยื่อ/ผู้เสียหายตามปณิธานว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ (UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power) ตามความเหมาะสม และเพศสภาพ	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	มีการปรับปรุงระบบและมาตรการเยียวยาเหยื่อ/ผู้เสียหายเพื่อให้เป็นไปตามปณิธานสากลว่าด้วยการอำนวยความยุติธรรมตามความเหมาะสม และเพศสภาพ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
		ประสานงานช่วยเหลือเหยื่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อาชีพ ฯลฯ	-กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงสาธารณสุข	๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	-ดำเนินการให้ความคุ้มครองและดูแลผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และผู้ถูกกระทำความรุนแรง -มีมาตรการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการให้ความ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๕, ๑๑, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
			-สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ		ช่วยเหลือเหยื่อทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อาชีพ ฯลฯ	
		ศึกษาวิเคราะห์ช่องว่างทางกฎหมาย และอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรม ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อจะได้ พัฒนากระบวนการเยียวยา ที่มีประสิทธิภาพ	-กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒ - ๒๕๖๖	มีการศึกษาวิเคราะห์ ช่องว่าง ทางกฎหมายและอุปสรรค ในการเข้าถึงความยุติธรรม ของนักปกป้องสิทธิ มนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

๓.๔ แผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ

๓.๔.๑ สถานการณ์ในภาพรวม

การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Thai Direct Investment Abroad : TDI)^{๑๑} มีความจำเป็นต่อยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้าน ทั้งในแง่ของการช่วยปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้ภายใต้เศรษฐกิจโลกที่เป็นโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ ฝ่ายวิจัยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ทำการสำรวจและพบสาเหตุสำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อแสวงหาตลาดใหม่หรือรักษาส่วนแบ่งตลาดเดิมในประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่ หรือมีแนวโน้มที่จะเติบโต (Market Seeking) ๒) เพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติและเข้าถึงวัตถุดิบและแรงงานที่ถูกกว่าในประเทศ (Resource and Labor Seeking) ๓) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ (Efficiency Seeking) และ ๔) เพื่อช่วยในด้านการกระจายความเสี่ยงของธุรกิจ

ที่ผ่านมา กระแสการออกไปลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชนมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว โดยเห็นได้จากมูลค่าเงินลงทุนสะสมของธุรกิจไทย (TDI) จากเดิมที่ในปี ๒๕๔๘ TDI มี มูลค่าเพียง ๘ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ขณะที่ในปี ๒๕๕๙ TDI มีมูลค่าสูงขึ้นไปเป็น ๙๔.๓ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นกว่า ๑๐ เท่า นับจากปี ๒๕๔๘ ซึ่งกลุ่มประเทศที่ไทยออกไปลงทุนสูงในปี ๒๕๕๙ ได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียนมีมูลค่า ๓๐.๘ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๒ ของมูลค่าเงินลงทุน TDI นำโดย สิงคโปร์ เวียดนาม และเมียนมา สำหรับธุรกิจที่ไทยออกไปลงทุน ได้แก่ การผลิตสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม การทำเหมืองแร่ การบริการทางการเงิน และบริการค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น

สำหรับปี ๒๕๖๐ ภาคเอกชนไทยมีมูลค่าคงค้างการลงทุนในต่างประเทศกว่า ๑.๓๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ ๔.๔๕ ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ กว่า ๙.๖๘ แสนล้านบาท แบ่งเป็นเงินลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (TDI) รวม ๑๑๖,๘๖๕ ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ ๓.๗๙ ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าประมาณร้อยละ ๒๓ โดยกลุ่มประเทศที่เอกชนไทยไปลงทุนโดยตรงมากที่สุดในปี ๒๕๖๐ คือ สหภาพยุโรป สำหรับมูลค่าการลงทุนโดยตรงของภาคธุรกิจไทยในอาเซียน ปี ๒๕๖๐ มียอดคงค้างอยู่ที่ ๓๓.๙๙ ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ซึ่งส่วนมากเป็นการเพิ่มขึ้นในกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม (CLMV) สำหรับธุรกิจที่ไทยออกไปลงทุน ได้แก่ กลุ่มที่พักแรมและบริการด้านอาหาร อสังหาริมทรัพย์ และอุตสาหกรรมการผลิต เป็นต้น

สำหรับปี ๒๕๖๑ นั้น แม้ว่าการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ EEC ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจให้นักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติกลับมาลงทุนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนของไทยในต่างประเทศ (TDI) เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาและต่อยอดห่วงโซ่อุปทานการผลิตของไทยในอนาคต เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น การขาดแคลนแรงงานเนื่องจากเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การถูกตัดสิทธิ GSP จากประเทศพัฒนาแล้ว เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้นักลงทุนไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานต้องออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคา ในขณะที่ผู้ประกอบการบางกลุ่ม

^{๑๑} การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ หมายถึง ธุรกิจการลงทุนที่ผู้ลงทุนซึ่งมีถิ่นฐานในประเทศไทยมีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐานในต่างประเทศที่เป็นนิติการในเครือ โดยที่ผู้ลงทุนถือหุ้นของกิจการในเครือหรือกิจการที่นำเงินไปลงทุนตั้งแต่ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

ต้องการขยายตลาดและแสวงหาโอกาสใหม่ๆ เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพการเจริญเติบโตของธุรกิจ ในระยะยาวมากขึ้น โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา การลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การลงทุนในต่างประเทศไม่ใช่การทำให้เงินไหลออกนอกประเทศเท่านั้น หากมองในทางตรงกันข้าม การลงทุนในต่างประเทศจะมีส่วนช่วยต่อยอดห่วงโซ่อุปทานและขยายช่องทางการส่งออกของนักลงทุนไทยได้ ในลักษณะกลยุทธ์แบบ “การลงทุนนำการค้า” (Investment Induced-Trade) โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ เศรษฐกิจผ่านการลงทุนในประเทศที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ ในอนาคตอาจเป็นช่องทางให้ดึงบริษัทขนาดเล็ก ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานเดียวกันเข้าไปลงทุนได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการขยายห่วงโซ่อุปทานของไทยในระดับภูมิภาค ให้แข็งแกร่งมากขึ้น

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI)^{๑๒} มีความสำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างมาก เนื่องจากการออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการลงทุน ซึ่งการลงทุนจากต่างประเทศนั้นให้ประโยชน์แก่ทั้งผู้มาลงทุนและผู้ได้รับเงินลงทุน เพราะการที่ผู้มาลงทุนขยาย การลงทุนหรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ทำให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มี ในประเทศนั้น ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและผลกำไรของบริษัทตน ส่วนประเทศที่ได้รับเงินลงทุนก็ได้รับ ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติจากการลงทุนใหม่และได้รับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยี จากประเทศผู้มาลงทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นๆ ของประเทศตนต่อไป

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่าเงินลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาคการบริการส่วนใหญ่เป็นการลงทุนสาขาค้าปลีกค้าส่ง บริการทางการเงิน และอสังหาริมทรัพย์ ในภาคการผลิตส่วนใหญ่เป็นการเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมเครื่องจักร การผลิตคอมพิวเตอร์ ยานยนต์ ยาง และพลาสติก โดยกลุ่มประเทศที่มีการลงทุนในไทยสะสมสูงที่สุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น อาเซียน สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และฮ่องกง ตามลำดับ

ในอดีตประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีอัตราการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ข้อท้าทายประการหนึ่งในปัจจุบัน คือ การลงทุนโดยตรงจากประเทศมีมูลค่าลดลง สืบเนื่องจากอัตราค่าแรง ที่ปรับสูงขึ้น การขาดแคลนแรงงานจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ตลอดจนเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา BOI ได้มี มาตรการหลายประการที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย อาทิ การให้สิทธิ ประโยชน์ทางภาษีกับธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาลงทุนใน ๑๐ ประเภท S-Curve Industries^{๑๓} การเปิดโอกาสให้เข้าร่วม

---

^{๑๒} การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ หมายถึง การที่บริษัทที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศหรือประเทศที่ จะมาลงทุน (Source Countries) ต้องการมา ลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทยหรือ ประเทศที่รับการลงทุน (Host Countries) เพื่อสร้างผลกำไรส่งกลับไปยังบริษัทในประเทศ ของตน (สำนักวิชาการ สำนักเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร)

^{๑๓} อุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย ๕ อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ ได้แก่ ยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive) อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) การแปรรูปอาหาร (Food for the Future) และ ๕ อุตสาหกรรมอนาคต ได้แก่ หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics) การบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemicals) ดิจิทัล (Digital) และการแพทย์ครบ วงจร (Medical Hub)

ลงทุนกับรัฐบาล (Public Private Partnerships: PPPs) ในโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม รวมทั้งการที่รัฐบาลมีนโยบายผลักดันโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นพัฒนาการสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนอันจะดึงดูดให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยจากสถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ปี ๒๕๖๑ พบว่าส่วนมากมูลค่าเงินลงทุนอยู่ในหมวดผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง รองลงมาเป็นหมวดบริการและสาธารณูปโภค โดยญี่ปุ่น จีน และสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีปริมาณเงินลงทุนในการยื่นขอส่งเสริมการลงทุนสูงที่สุด นอกจากนี้ จากรายงาน Doing Business 2018 (๒๕๖๑) ของ World Bank จัดให้ไทยอยู่ในอันดับ ๒๖ ของประเทศทั่วโลกที่มีความสะดวกในการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะต้องพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งคุณภาพของการผลิตต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยยังคงเป็นที่ต้องการในการลงทุนทุกระดับต่อไป

สถานการณ์การร้องเรียน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจข้ามพรมแดนของผู้ประกอบการสัญชาติไทยหลายกรณี เช่น กรณีบริษัทเอกชนไทยแห่งหนึ่งได้รับสัมปทานที่ดินเพื่อการปลูกอ้อยและจัดตั้งโรงงานน้ำตาลในประเทศกัมพูชาก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนชาวกัมพูชา ซึ่ง กสม.ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีความเห็นว่า กรณีมีการกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและแม้บริษัทดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้ลงมือกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของบริษัทฯ ในบางส่วน หรือกรณีที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงกับการทำเรือของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมียนมา) ดำเนินโครงการทำเรื่อน้ำลึกในโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายในประเทศเมียนมา ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีความเห็นว่า การดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนเมียนมา โดยมีข้อเสนอแนะนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดตั้งกลไกหรือกำหนดภารกิจการกำกับดูแลการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทยให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน โดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นกรอบในการดำเนินการ

การดำเนินการของภาครัฐ ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจสัญชาติไทยในต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเห็นได้จากการมีมติเห็นชอบให้หน่วยงานดำเนินการให้สอดคล้องข้อเสนอแนะนโยบายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในหลายกรณี โดยมีตัวอย่างกรณีที่สำคัญดังนี้

(๑) กรณีการดำเนินโครงการทำเรื่อน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจทวายในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาของบริษัทเอกชนรายหนึ่ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ รับทราบผลการพิจารณาดำเนินการตามรายงานผลการพิจารณาฯ และข้อเสนอของกระทรวงการต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหลายประการ เช่น การผลักดันให้ภาคเอกชนมีมาตรการที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ โดยตรงและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น การพิจารณาใช้เครื่องมือนโยบาย อาทิ การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

(๒) กรณีการดำเนินงานของบริษัทผลิตน้ำตาลรายหนึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่อำเภอสำโรง (Samrong) และจงกัลป์ (Chongkal) ในจังหวัดโอดอร์เมียนเจย (Oddar Meanchey) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐ รับทราบสรุปผลการพิจารณาดำเนินการ

ของกระทรวงการต่างประเทศ คือ การเสนอให้ มีการจัดตั้งกลไกหรือกำหนดภารกิจการกำกับดูแลการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทยให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน โดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นกรอบในการดำเนินการของการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทย

๓.๔.๒ ข้อท้าทาย

- **การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง** ออกกฎหมายหรือนโยบายที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างกลไกตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนอกอาณาเขตเพื่อให้เกิดการปกป้องคุ้มครอง เยียวยา และเกิดความรับผิดชอบข้ามพรมแดน (cross border) ซึ่งผู้ถูกละเมิดสามารถใช้กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยในการคุ้มครองและเยียวยาได้ เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ การแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้มีการกำกับควบคุม ดูแล และมีมาตรการลงโทษ ในเรื่องของการลงทุนของนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ไม่ว่าจะรูปแบบการลงทุนจะเป็นไปในรูปแบบบริษัทลูก หรือกิจการร่วมค้า และพัฒนาหลักการกำกับดูแลที่ดี (Corporate Governance Code: CG code) ให้มีสภาพบังคับตามกฎหมาย การออกกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) และมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจน การกำหนดมาตรการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทั้งหมดภายใต้ EEC ต่อสาธารณชน เพื่อให้รับทราบล่วงหน้า และควรมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในท้องถิ่นที่โครงการเหล่านั้นจะได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และได้รับการอนุมัติเงินกู้จากธนาคาร

- **การสร้างความตระหนักรู้แก่นักลงทุน** ส่งเสริมให้นำหลักการ UNGPs มาเผยแพร่ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการ โดยจัดทำช่องทางการทำงานอย่างเป็นทางการกับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

- **การส่งเสริมการลงทุน** พิจารณากำหนดเงื่อนไขให้รัฐบาลพิจารณาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนก่อนการลงทุนในข้อตกลง/สนธิสัญญาด้านการค้า/การลงทุนระหว่างประเทศ การพิจารณาข้อบทเพื่อความมั่นคงแห่งสัญญา (Stabilization clause) ในข้อตกลงการลงทุนว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินนโยบายของรัฐในการส่งเสริมหลักการ UNGPs การกำหนดมาตรการให้องค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ในดินแดน หรือเขตอำนาจอธิปไตยของประเทศไทยต้องปฏิบัติตามหลักการ UNGPs การกำหนดมาตรการให้การริเริ่มหรือพัฒนาโครงการใดๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน และผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ในโครงการก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการ การกำหนดมาตรการกำกับดูแลการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทยให้เคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน การกำหนดมาตรการให้ธุรกิจซึ่งได้รับการสนับสนุนและให้ประกันการลงทุนประกอบธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชน การกำหนดให้มีการศึกษาความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในการจัดทำบริการสาธารณะโดยนักวิชาการอิสระที่ประชาชนในพื้นที่และสังคมยอมรับ รวมทั้งกำหนดมาตรการ และกลไกกำกับดูแลเพื่อแก้ไขปัญหาผลกระทบดังกล่าว อีกทั้งเสนอให้ใช้หลักการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนและการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังในการจัดทำบริการสาธารณะและสัญญาการร่วมลงทุน (กรณีรัฐมอบให้เอกชนดำเนินการ) การพิจารณายกเลิกการมอบหมายให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะผ่านสัญญาาร่วมลงทุน (Public-Private Partnership)

- **การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ** การกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจนในการควบคุมบริษัทและธุรกิจ在不同ประเทศ การพิจารณาจัดทำมาตรการกำหนดให้ทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (transboundary EIA) และมีมาตรการเฝ้าระวังต่อผลกระทบข้ามพรมแดนทางด้านสุขภาพ การเกษตร และสิ่งแวดล้อม การกำหนดมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโครงการการลงทุนของรัฐวิสาหกิจและธุรกิจไทยในต่างประเทศ และสนับสนุนให้มีการจัดทำตรวจสอบผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence)

- **การพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ** การกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการควบคุมดูแลกรณีเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ การกำหนดบทบาทของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในการควบคุมบริษัทมหาชนให้เคารพและปฏิบัติตามหลักการ UNGPs การสร้างกลไกในการตรวจสอบผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน การส่งเสริมบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศโดยภาคธุรกิจไทย ซึ่งบริษัทแม่จดทะเบียน หรือมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย การกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกมาตรการกำกับให้ธนาคารไทยมีนโยบายปกป้องสิ่งแวดล้อมและสังคม (Bank's Environmental and Social Safeguards Policies) โดยเฉพาะการปล่อยเงินกู้ให้กับธุรกิจการลงทุนขนาดใหญ่ ทั้งในไทย และประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาจนำหลักการ Equator Principle (มาตรฐานสากลในการพิจารณาสินเชื่อ) มาปฏิบัติ

- **รัฐวิสาหกิจ** การออกข้อบังคับเพื่อกำหนดให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการเพื่อเป็นตัวอย่างในการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยอาจมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและแรงจูงใจ เช่น ตัวชี้วัดการดำเนินการของรัฐวิสาหกิจในการป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงกรณีที่ดำเนินการในต่างประเทศโดยบริษัทลูก ผู้รับจ้างตามสัญญา หรือกิจการร่วม

- **ห่วงโซ่อุปทาน** การส่งเสริมให้บริษัทขนาดใหญ่กำกับให้ห่วงโซ่อุปทานของบริษัท สาขา แพรนไชส์ รวมถึงบริการที่จัดจ้างจากภายนอก และบริษัทที่รับเหมาช่วง เคารพสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิทธิมนุษยชน

- **การดำเนินการต่อภาคธุรกิจ** การจัดทำมีมาตรการหรือกลไกในการจัดการปัญหากรณีรัฐวิสาหกิจ/ภาคธุรกิจของไทย ละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ การนำมาตรการการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ/กึ่งบังคับของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มาใช้อย่างจริงจัง การจัดตั้งกลไกหรือคณะกรรมการกำกับดูแลบริษัทข้ามชาติโดยอาจให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ในการผลักดันการส่งเสริมให้ธนาคารมีการประเมินความเสี่ยงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมก่อนการอนุมัติเงินกู้สำหรับการลงทุนด้วยการส่งเสริมให้บริษัทเอกชนเคารพสิทธิมนุษยชนผ่านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและการทูตทางเศรษฐกิจ (economic diplomacy) รวมถึงในการส่งเสริมการตรวจสอบผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน (due diligence) โดยบริษัทไทยที่เกี่ยวข้องในโครงการขนาดใหญ่ในภูมิภาคอาเซียน การกำหนดให้ภาคธุรกิจทุกขนาดที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนข้ามพรมแดนผนวกเรื่องการตรวจสอบผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนรอบด้านไว้ในโครงการที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่ และสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานเร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีที่รับทราบข้อเสนอแนะนโยบายของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการแก้ปัญหากรณีต่างๆ

๓.๔.๓ (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๖)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๕.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งแผนกิจกรรม ซึ่งระบุหน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลาดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ตัวชี้วัด ตลอดจนความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยึดถือปฏิบัติต่อไป อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้การติดตามประเมินผลสามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยแยกเป็น ๓ เสาหลักตามแนวทางของหลักการ UNGPs ดังนี้

เสาที่ ๑ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
๑.	การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	จัดทำแนวปฏิบัติและกระบวนการในการตรวจสอบสัญญาในกรณีที่ภาครัฐทำธุรกิจกับบริษัทข้ามชาติ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการประเมินสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (HRDD) ประกอบด้วย	-สำนักงานอัยการสูงสุด	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดทำแนวปฏิบัติและกระบวนการตรวจสอบสัญญาในกรณีภาครัฐทำธุรกิจกับบริษัทข้ามชาติโดยคำนึงถึงการประเมินสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (HRDD) ประกอบด้วย	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		ศึกษาและหารือร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแนวทางพัฒนา กฎหมาย นโยบาย หรือกลไกที่เป็น	-กระทรวงการต่างประเทศ -กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการปรับปรุง พัฒนา กฎหมาย นโยบาย หรือกลไก ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		รูปธรรมในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนนอกอาณาเขต เพื่อให้เกิดการปกป้อง คุ่มครอง เยียวยา และเกิดความรับผิดชอบต่อข้ามพรมแดน ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อาทิ OECD Guideline for Multinational Enterprises			มนุษยชนนอกอาณาเขต เพื่อให้เกิดการปกป้อง คุ่มครอง เยียวยา และเกิดความรับผิดชอบต่อข้ามพรมแดนที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อาทิ OECD Guideline for Multinational Enterprises	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		ทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ต้องมีการกำกับดูแลการดำเนินการของภาคธุรกิจและนักลงทุน รวมทั้งมีบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับกรณีที่มีการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน	-สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) -สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		สร้างช่องทางเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) รวมถึงเขตเศรษฐกิจพรมแดนทั้งหมด และกลไกหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ	-สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) -กระทรวงมหาดไทย -กระทรวงอุตสาหกรรม -สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการกำหนดช่องทางเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) รวมถึงเขตเศรษฐกิจพรมแดนทั้งหมด และกลไกหารือกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๒.	การสร้าง ความตระหนักรู้แก่นักลงทุน	นำหลักการ UNGPs มาเผยแพร่แก่ภาคธุรกิจ หรือผู้ประกอบการ โดยจัดทำช่องทางสื่อสาร	-สำนักงานคณะกรรมการกำกับ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดอบรม/ประชุมเพื่อเผยแพร่หลักการ UNGPs	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		กับคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์	หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ -ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย -สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริม การลงทุน เว็บไซต์เส้นทาง บันทึก (BOI) -คณะกรรมการร่วม ภาคเอกชน ๓ สถาบัน (กกร.) -กระทรวงยุติธรรม -กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจ การค้า)			-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘
		ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจให้ความสำคัญ กับความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทขนาดใหญ่ และห่วงโซ่อุปทานของบริษัท รวมถึงการ จัดจ้างบริการภายนอกและการรับเหมา	-สำนักงาน คณะกรรมการกำกับ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการจัดอบรมภาคธุรกิจให้มี ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิ มนุษยชน และความเชื่อมโยง ระหว่างบริษัทขนาดใหญ่และ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ช่วงที่อาจก่อผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิทธิมนุษยชน			ห่วงโซ่อุปทานของบริษัท รวมถึงการจัดจ้างบริการภายนอกและการรับเหมาช่วงที่อาจก่อผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘
		ส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ให้ความสำคัญกับการประกอบธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลักดันให้มีแนวปฏิบัติร่วมกันสำหรับการธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking Guidelines) ซึ่งกำหนดแนวทางในการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ที่สอดคล้องกับหลักการ Environment, Social and Governance (ESG criteria) หรือแนวปฏิบัติอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล	-ธนาคารแห่งประเทศไทย	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีแนวปฏิบัติร่วมกันสำหรับการธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking Guidelines) เพื่อกำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจการเงินตามหลักการ Environment, Social and Governance (ESG criteria) หรือแนวปฏิบัติอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๓.	การส่งเสริมการลงทุน	รับรองว่ารัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักลงทุน และองค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยเคารพ และ	-กระทรวงการต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-การเจรจาความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนและข้อบทการลงทุนใน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ ภายในประเทศ ซึ่งสะท้อนถึงนโยบายของ รัฐในการบริหาร จัดการ และคุ้มครอง ประโยชน์สาธารณะ รวมถึงการคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข เป็นต้น	-กระทรวงพาณิชย์ (กรมเจรจาการค้า ระหว่างประเทศ)		ความตกลงเขตการค้าเสรี ยึดถือหลักการปกป้อง และ เคารพสิทธิมนุษยชนและ หลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		พิจารณามาตรการส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจ ที่ตั้งอยู่ในดินแดน หรือเขตอำนาจ อธิปไตยของไทยปฏิบัติตามหลักการ UNGPs โดยในการริเริ่มหรือพัฒนา โครงการต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนและ ผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ใน โครงการก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการ	-สำนักงาน คณะกรรมการกำกับ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการอบรมให้องค์กรธุรกิจที่ ตั้งอยู่ในดินแดน หรือเขต อำนาจอธิปไตยของไทยปฏิบัติ ตามหลักการ UNGPs	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		สร้างความตระหนักรู้ ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจสัญชาติ ไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศเพื่อให้ เคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน	-สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริม การลงทุน	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการฝึกอบรม/ให้ความรู้ ผู้ประกอบการธุรกิจที่จะไปลงทุน ในต่างประเทศเพื่อให้เคารพ ต่อหลักสิทธิมนุษยชน	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		ตลอดจนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบต่างๆ รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของประเทศที่รับการลงทุน (host country) โดยอาจพิจารณาจัดทำ คู่มือ (Guideline) การลงทุนในแต่ละประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> -ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย -สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ -กระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ) 			<ul style="list-style-type: none"> -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		กำหนดให้มีการศึกษาและประเมินความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) โดยนักวิชาการอิสระที่ประชาชนในพื้นที่และสังคมยอมรับ ก่อนการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ หรือโครงการที่เกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ รวมถึงกรณีที่มีการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อจัดทำ	<ul style="list-style-type: none"> -สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม) -กระทรวงคมนาคม 	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการศึกษาประเมินความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) โดยนักวิชาการอิสระ ก่อนการดำเนินโครงการขนาดใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		<p>โครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ รวมถึงกรณีที่รัฐมอบหมายหน้าที่ให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำโครงการดังกล่าวแทน</p>	<p>-กระทรวงการคลัง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ) -กระทรวงพลังงาน -กระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน))</p>			<p>-SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๗, ๑๘, ๑๙</p>
๔.	<p>การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ</p>	<p>ส่งเสริมธุรกิจไทยในต่างประเทศให้เคารพสิทธิมนุษยชน</p>	<p>-กระทรวงการต่างประเทศ</p>	<p>๒๕๖๒-๒๕๖๖</p>	<p>มีการจัดทำคู่มือสำหรับธุรกิจไทยในการดำเนินการในต่างประเทศที่เคารพสิทธิมนุษยชนตามหลักการ UNGPs</p>	<p>-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗</p>

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		จัดอบรมเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ภาคธุรกิจไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศได้	-กระทรวงการต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการอบรมเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		พิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำแนวทางหรือความตกลงในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (transboundary EIA) และมีการเฝ้าระวังต่อผลกระทบข้ามพรมแดนทางด้านสุขภาพ การเกษตร สัตว์ป่า ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีการหารือ/การศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำแนวทางหรือความตกลงในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน (transboundary EIA)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
					-มีการหารือและกำหนดมาตรการเฝ้าระวังผลกระทบข้ามพรมแดนทางด้านสุขภาพ การเกษตร สังคม และสิ่งแวดล้อม	-SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		กำหนดมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโครงการการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ (และธุรกิจไทยในต่างประเทศ) รวมทั้งกลไกการร้องเรียน	-สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ -กระทรวงการคลัง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการหารือและกำหนดมาตรการป้องกัน และกลไกการร้องเรียนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโครงการการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ (และธุรกิจไทยในต่างประเทศ)	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๕.	การพัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ	กำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการควบคุมดูแลและตรวจสอบกรณีเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ	-กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการหารือและพิจารณา กำหนดหน่วยงานกลาง รับผิดชอบการควบคุมดูแล และตรวจสอบกรณีเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนดกรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
						-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๖.	รัฐวิสาหกิจ	กำหนดให้รัฐวิสาหกิจเป็นต้นแบบให้กับภาคธุรกิจ โดยกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและแรงจูงใจ เช่น ตัวชี้วัดการดำเนินการของรัฐวิสาหกิจในการป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงที่ดำเนินการในต่างประเทศโดยบริษัทลูก ผู้รับจ้างตามสัญญาหรือกิจการร่วม	-กระทรวงการคลัง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ)	๒๕๖๒-๒๕๖๖	รัฐวิสาหกิจมีโครงการ/กิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนหลักการ UNGPs และการประเมิน HRDD และร่วมแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีและเป็นรูปธรรม ให้กับภาคธุรกิจอื่นๆ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๘.	การดำเนินการต่อภาคธุรกิจ	ส่งเสริมให้มีการนำมาตรการการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ/กึ่งบังคับ ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มาใช้	-สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการพิจารณามาตรการส่งเสริมให้หน่วยงานนำมาตรการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ/กึ่งบังคับของสำนักงานคณะกรรมการ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGP
					กำกับหลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ (กลต.) มาใช้	-UNGP ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
		ศึกษาและพิจารณากำหนดมาตรการจูงใจ ที่สอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม ของภาคธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ของประเทศไทยที่มีสถานประกอบการ ขนาดเล็กจำนวนมาก โดยกำหนด มาตรการจูงใจแก่ผู้ประกอบการและ แรงงานโดยตรง เช่น การจัดทำโครงการสนับสนุน การจัดกิจกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในสถานประกอบการขนาดเล็ก	-สำนักงาน สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ -SME Bank -สำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการศึกษาและกำหนด มาตรการจูงใจให้กับภาค ธุรกิจ/ผู้ประกอบการ/แรงงาน โดยคำนึงถึงสถานการณ์ของ ประเทศไทยที่มีสถาน ประกอบการ ขนาดเล็กจำนวนมาก	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGP ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐
๗	การส่งเสริม ความร่วมมือ ในการ ขับเคลื่อน ประเด็นธุรกิจ กับสิทธิ มนุษยชนใน ระดับภูมิภาค	แลกเปลี่ยน เผยแพร่ แนวปฏิบัติที่ดี ในการขับเคลื่อนประเด็นธุรกิจ กับสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ	-กระทรวง การต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	-มีกิจกรรมแลกเปลี่ยน/ เผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีในการ ขับเคลื่อนการดำเนินการตาม UNGP อาทิ การจัดทำ หลักสูตรแก่เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องของประเทศที่ สนใจ การจัดสัมมนาเชิง ปฏิบัติการเป็นระยะ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างความสามารถในการ แข่งขัน -ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ลำดับที่	ประเด็น	กิจกรรม	หน่วยงานรับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๖๒-๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (กำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
	และระหว่างประเทศ					-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖, ๑๗ -UNGPs ข้อที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐

เสาที่ ๒ หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

ในส่วนของเสาที่ ๒ จะกำหนดการดำเนินงานในลักษณะ “ความคาดหวังที่มีต่อภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ” เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคธุรกิจยึดเป็นหลักในการประกอบการต่อไป ทั้งนี้ ความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นจุดตั้งต้น และเป็นแรงกระตุ้นให้รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจทุกขนาด ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบเชิงลบจากการประกอบธุรกิจ

๒.๑ การปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องทบทวนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กร และปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน และที่ดิน โดยเฉพาะหลักการ UNGPs ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรฐาน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การกำกับดูแลธุรกิจ และการลงทุน ทั้งของประเทศไทย ในกรณีการลงทุนในประเทศไทย และของประเทศที่ทำการลงทุน ในกรณีการลงทุนระหว่างประเทศ
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรส่งเสริมและตรวจตราให้บริษัทลูก รวมทั้งห่วงโซ่อุปทานของตนเคารพกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรฐาน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การกำกับดูแลธุรกิจ และการลงทุน ทั้งของประเทศไทย ในกรณีการลงทุนในประเทศไทย และของประเทศที่ทำการลงทุน ในกรณีการลงทุนระหว่างประเทศ

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีการติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ มาตรฐาน เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การกำกับดูแลธุรกิจ และการลงทุน ทั้งของประเทศไทย ในกรณีที่ลงทุนในประเทศไทย และของประเทศที่ทำการลงทุน ในกรณีการลงทุนระหว่างประเทศ

๒.๒ การส่งเสริมความตระหนักรู้ถึงหลักการ/มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจโดยชอบ

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับหลักการ/มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและการประกอบธุรกิจโดยชอบให้แก่หน่วยงานในสังกัด และเจ้าหน้าที่
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจ ทั้งในส่วนการลงทุนในประเทศ และการลงทุนระหว่างประเทศต้องเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการแก่สาธารณชน โดยเฉพาะชุมชน และประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรศึกษาหลักการ UNGPs และ OECD Guidelines on Multinational Enterprises รวมทั้งสื่อสารทำความเข้าใจกับบริษัทในเครือ และหน่วยงานในสังกัด
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจต้องเฝ้าระวังการดำเนินงานของห่วงโซ่อุปทานของบริษัท รวมถึงการจัดจ้างบริการภายนอกและการรับเหมาช่วงที่อาจก่อผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิทธิมนุษยชน ตามที่กำหนดในหลักการ UNGPs

๒.๓ กลไกการร้องเรียน และเยียวยา

- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่ประกอบการในประเทศไทย และกรณีผู้ประกอบการไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ควรจัดทำการประเมินความเสี่ยงและเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (Human Rights Due Diligence) รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชน
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจควรมีช่องทาง/กลไกรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ และประสานส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่ประกอบการในประเทศไทย และกรณีผู้ประกอบการไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ควรระงับเหตุข้อพิพาทกับชุมชนโดยการเจรจา และหารือร่วมกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบ และชดเชยค่าเสียหายอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ อาจประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท
- ภาครัฐวิสาหกิจและธุรกิจที่ประกอบการในประเทศไทย และกรณีผู้ประกอบการไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ควรกำหนดมาตรการเยียวยาบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลสืบเนื่องจากการประกอบธุรกิจ

เสาที่ ๓ หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่างๆ ตามข้อ ๔.๒ และนำมาจัดกลุ่มโดยกำหนดหน้าที่ภาครัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ได้รับผลกระทบ หรือ ถูกละเมิด อันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจโดยภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ โดยได้เชื่อมโยงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและยึดถือปฏิบัติต่อไปสรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๕๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (อาจจะกำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGS
๑.	กลไกร้องเรียน	ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อจัดตั้งกลไกระหว่างประเทศเพื่อรับข้อร้องเรียน ตรวจสอบ การดำเนินธุรกิจที่มีผลกระทบต่อชุมชน	กระทรวงการ ต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีประชุม/หารือกับต่างประเทศ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกลไกระหว่างประเทศ เพื่อรับข้อร้องเรียน ตรวจสอบ และสอบสวนการดำเนินธุรกิจที่มีผลกระทบต่อชุมชน	- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ - SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ - UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๒.	การเจรจา/ ไกล่เกลี่ย	พิจารณากำหนดกระบวนการหรือ พุดคุย เจรจา เพื่อแก้ปัญหาระหว่างประเทศ อันเป็นผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ	กระทรวงการ ต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการกำหนดกระบวนการหรือ พุดคุยเจรจา เพื่อแก้ปัญหา ระหว่างประเทศอันเป็น ผลกระทบจากการประกอบ ธุรกิจ	-ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ -SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ -UNGS ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๓.	การช่วยเหลือ ทางการเงิน/ เยียวยา	พิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง กองทุนเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับ ผลกระทบทั้งในด้านอาชีพ วิถีชีวิต สังคม	กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีการประชุมเพื่อพิจารณา ความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง กองทุนเพื่อเยียวยาและฟื้นฟู	- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ

ลำดับที่	ประเด็น/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา (๒๕๕๒- ๒๕๖๖)	ตัวชี้วัด (อาจจะกำหนด กรอบกว้างๆ)	ความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ /SDGs/UNGPs
		วัฒนธรรม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อช่วยเหลือได้ อย่างทันที่			ผู้ได้รับผลกระทบทั้งในด้าน อาชีพ วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ ทรัพยากรทาง ธรรมชาติ	- SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ - UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑
๔.	การป้องกัน ผลกระทบ	จัดทำมาตรการเพื่อเตรียมรับมือ กับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น มีแผนฝึกซ้อมเป็นประจำเพื่อซักซ้อม ความเข้าใจกับชาวบ้าน หรือ มีการซ้อม/ แจ้งสัญญาณเตือน มีการป้องกันการรั่วไหล จากสารเคมี เป็นต้น	กระทรวงมหาดไทย กระทรวง อุตสาหกรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖	มีมาตรการเพื่อเตรียมรับมือ กับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น	- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ - SDGs เป้าหมายที่ ๘, ๑๖ - UNGPs ข้อที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๑

บทที่ ๔

การส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งกลไกในการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งเป็นแนวทางที่จัดทำขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผ่านการพิจารณาและความเห็นชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ได้กำหนดแผนเป็น ๒ แนวทาง คือ แผนการดำเนินงานระยะสั้น ซึ่งมีกรอบระยะเวลาดำเนินงานภายใน ๒ ปี สำหรับโครงการ/กิจกรรมเร่งด่วน ซึ่งสามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้โดยเร็ว และแผนการดำเนินงานระยะยาว ซึ่งมีกรอบระยะเวลา ๕ ปี สำหรับโครงการ/กิจกรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินงาน หรือ เป็นโครงการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ รูปแบบโครงการ/กิจกรรมของแต่ละหน่วยงานสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกรอบภารกิจของแต่ละหน่วยงาน แต่ต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการฯ ในบทนี้ จึงขอแนะนำตัวอย่างแผนกิจกรรมที่กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะดำเนินการ ในฐานะหน่วยงานหลักรับผิดชอบการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ

๔.๑ ตัวอย่างแผนการดำเนินงานระยะสั้น (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๓)

ลำดับ ที่	ตัวอย่างกิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา
๑.	จัดประชุมเพื่อประกาศใช้แผนปฏิบัติการฯ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒
๒.	ผลิตสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อเผยแพร่แผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๓
๓.	ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจขนาดใหญ่ ในเครือ GCNT และรัฐวิสาหกิจ นำแผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs ไปปฏิบัติ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับภาคธุรกิจอื่นๆ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๓
๔.	จัดโครงการคัดเลือกองค์กรภาคธุรกิจ/รัฐวิสาหกิจ ต้นแบบในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๓
๕.	การจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๓

๔.๒ ตัวอย่างแผนการดำเนินงานระยะยาว (๕ ปี)

ลำดับ ที่	ตัวอย่างกิจกรรม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	กรอบระยะเวลา
๑.	เผยแพร่แผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs ผ่านทางช่องทางต่างๆ	ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการฯ	๒๕๖๒-๒๕๖๖
๒.	จัดประชุมระดับภูมิภาคอาเซียนเป็นประจำทุกปี เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการฯ และการขับเคลื่อนหลักการ UNGPs ให้กับทุกภาคส่วน	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖
๓.	แลกเปลี่ยนต้นแบบที่ดีในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ให้กับประเทศในภูมิภาคอาเซียน	กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ	๒๕๖๒-๒๕๖๖
๔.	จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรและเผยแพร่ความรู้ด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งครอบคลุมถึงแผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๓-๒๕๖๖
๕.	ฝึกอบรมวิทยากรด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนให้กับภาคส่วนต่างๆ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๓-๒๕๖๖
๖.	พัฒนา E-learning เรื่อง ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาของแผนปฏิบัติการฯ และหลักการ UNGPs	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๔-๒๕๖๖
๗.	พัฒนา Application รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน รวมทั้งดำเนินการประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๔-๒๕๖๖
๘.	ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็ก นำแผนปฏิบัติการ และหลักการ UNGPs ไปปฏิบัติ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๒-๒๕๖๖
๙.	ประชุมหารือถึงประเด็นที่ยังไม่บรรลุตามแผนปฏิบัติการฯ และผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๔-๒๕๖๖
๑๐.	พิจารณาศึกษามาตรการจูงใจทางภาษี หรือสิทธิประโยชน์ เพื่อชักจูงให้ภาคธุรกิจ/รัฐวิสาหกิจปฏิบัติตามหลักการ UNGPs และแผนปฏิบัติการฯ	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๓-๒๕๖๖
๑๑.	พิจารณามาตรการกำหนดให้ภาคธุรกิจ/รัฐวิสาหกิจจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิทธิมนุษยชนรอบด้าน (HRDD) ให้มากขึ้น	กระทรวงยุติธรรม	๒๕๖๓-๒๕๖๖

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างกิจกรรมที่กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีแผนจะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมต่างๆ ไม่ได้จำกัดเฉพาะโครงการ/กิจกรรมที่ระบุไว้ในตารางข้างต้นเท่านั้น แต่สามารถเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือ ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับข้อเท็จจริง ทรัพยากร และบริบทของแต่ละองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ บรรลุผล

๔.๓ กลไกกำกับ ดูแล และติดตามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

ในเบื้องต้น เจตนารมณ์ในการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทาง จัดทำ ติดตาม และประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนนั้น มุ่งประสงค์ให้คณะกรรมการฯ เป็นกลไกหลักในการกำกับ ดูแล และติดตามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ เนื่องจากองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ แล้ว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (กำกับดูแลกระทรวงยุติธรรม) เป็นประธาน เพื่อดูแลภาพรวมงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ดังนั้น คณะกรรมการฯ ดังกล่าว จึงได้มีมติในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เห็นควรแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยให้อำนาจหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ฝั่าระวัง ติดตาม เตือนภัยด้านสิทธิมนุษยชน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรื้อไปปฏิบัติ ตลอดจนรวบรวมสถิติข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ดังนั้น คณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว จะเป็นศูนย์รวมในการกำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กรอบวาระแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน

๔.๔ การประเมินผลแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะจัดจ้างที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ และมีความเป็นกลางมาทำการประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ ฉบับที่ ๑ โดยแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วง ๓ ปีแรก (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๔) และ ๒ ปีหลังของแผนปฏิบัติการฯ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๖) เพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ และนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และเผยแพร่ต่อสาธารณะ ทั้งนี้ ผลการประเมินแผนปฏิบัติการฯ รวมทั้งข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้จากภาคส่วนต่างๆ จะถูกนำมาพิจารณาเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจเ็นทางปฏิบัติได้จริงและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศต่อไป

๔.๕ ทิศทางของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การพัฒนาแผนปฏิบัติการฯ ไปในทิศทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับผลการประเมินการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ และบริบทของประเทศ ซึ่งหากเหมาะสม ในอนาคตอาจมีการผนวกแผนปฏิบัติการฯ เข้ากับแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อรวมให้เป็นกลไกเดียวกัน อันจะง่ายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผลต่อไป